

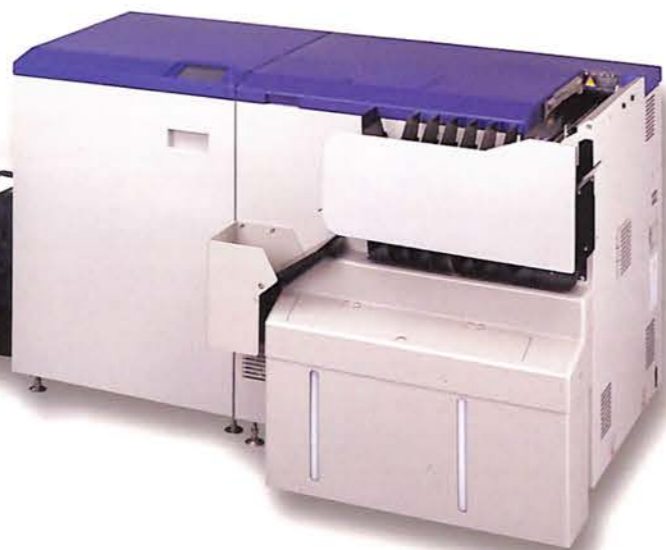

KONICA MINOLTA

NAJNOVIJA MINILABORATORIJA
USKORO I KOD NAS!

R2 SUPER
700/1000
KONICA MINOLTA DIGITAL MINILAB SYSTEM

400dpi
World class
resolution

R2 SUPER Compact
700/1000
KONICA MINOLTA DIGITAL MINILAB SYSTEM

powercomimaging

PowerCom Imaging d.o.o. Milentija Popovića 9 (Sava Centar), 11070 Novi Beograd
tel: 011/311-1409, 311-2976, 143-541 e-mail: d.vidakovic@konicaminolta.net.yu

REFOTO

DINARA 180
K. MARAKA 6
KUNA 25
DENARA 200
EVRA 3

ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE BROJ 26 DECEMBAR 2004 WWW.REFOTO.CO.YU

TEHNIKA
TEST
DIGITALNI
FOTOAPARATI
Canon EOS 20D
Pedeset godina Leica M

FINALE KONKURSA
ČOVEK I PEJZAŽ
FOTOGRAFIJA ZA NASLOVNU STRANU

MOJE ISKUSTVO
Kako fotografisati
porodične svečanosti
FOTO-SKOLA
Jesen – zima
Izrada foto-prezentacije
na Internetu

FOTOGRAFI
Arno Rafael Minkkinen

Priušтите sebi tako malo!

u svim **PROFI FOTO** radnjama

205.- €

210.- €

PowerShot A75 3.2 MPix

IXUS i 4.0 MPix

BEOGRAD, TEL: 011/655 100, 655 257

PROFI FOTO official distributor

you can **Canon**

Nikon

237€
s porezom na promet
u dinarskoj protiv vrednosti

157€
s porezom na promet
u dinarskoj protiv vrednosti

265€
s porezom na promet
u dinarskoj protiv vrednosti

PRODAJNA MESTA: ARANDELOVAC, ART foto - Knjaza Miloša 156, 034/70 11 80, BEOGRAD, EXTREME cc. - Knez Mihajlova 48, 011/624 751, Foto DEMI - Pariske Komune 15a, 011/267 2356, Njegoševa 19, 011/324 5615, Sarajevska 48, Mirijevski Venac 23 (MAXI), Krunska 10, Foto BATA Zemun - Prvomajska 2c, 011/2672 356, Foto LIPAR - Knez Mihajlova 52, 011/624 966, Foto NIKOLAŠEVIĆ - Njegoševa 53, 011/457 797, Foto PTIČICA - Palmotićeve 20a, 011/334 4663, LIST Computers - Nemanjina 32, 011/361 9192, MAMUT - Ugao Sremske i Knez Mihajlove, 011/639 060, NIKON - Vuka Karadžića 7a, 011/3034 373, NovaBIRO Net - Bulevar Umetnosti 4 (Merkator), 011/311 7034, PROFOTO - Terazije 36, 011/361 0909, Processor Commerce - Bul. Vojvode Mišića 14 (Bgd. sajam), 011/655 200, TEHNOMANIJA - Durmitorska 2, 011/361 4969, Zička 4, 011/3820 505, BUJANOVAC, Foto STUDIO 18 - Vojvode Stepe 12, 017/652 223, VALJEVO, Foto MEDENICA - Vuka Karadžića 6, 014/220 660, Sindelićeve 24, 014/233 270, VRŠAC, Inter lok. 65, 018 526 037, Kragujevac, Foto SONY - 27. Marta 17, 034/333 034, KRALJEVO, Foto PAJO - Karadorjeva 32, 036/312 537, KRŠEVAČ, Foto Zrak - Veće Korčagina 2, 037/440 501, Spony - Dvorska 1, 013/812 279, KRAGUJEVAC, Foto SONY - 27. Marta 17, 034/333 034, KRALJEVO, Foto PAJO - Karadorjeva 32, 036/312 537, KRŠEVAČ, Foto Zrak - Veće Korčagina 2, 037/440 501, KUČEVO, Foto LIKA - Svetog Save 114, 012/851 333, LESKOVAC, Foto Atelje BATA - Bulevar Oslobođenja bb, 016/52 552, MobilTel - Bulevar Oslobođenja 62, 016/215 797, NIŠ, Foto LIK - Podzemni Prolaz 10 lok. 65, 018 526 037, NOVI PAZAR, Foto LIK - Rifata Burdževića 10, 020/311 501, NOVI SAD, AGENA - 021/540 508, BLIC - Sutjeska 2 (Spens), 021/613 282, Pj. Trg Slobode 2, 021451 835, CASIO - Sutjeska 2 (Spens), 021/622 222 lok 565, Cyber WORLD - Sremska 9, 021/623 541, MOZAIK - Sutjeska 2 (Spens), 021/622 222 lok 351, NOVEL - 021/615 456, ProFOTO - Narodnog Fronta 53, 021/466 664, SUBOTICA, Foto FOKUS - Borisa Kidriča 10/4, 024/524 418, Music SHOP - Braće Radića 148/7, 024/556 574, ČAČAK, COLOR Foto - 9 Jugovića 27, 032/371 462, Foto ELITA - Dragiše Mišića 71, 032/371 464,

U svim prodajnim mestima:

ComTrade Shop

pakom

TEHNOMARKET

info tel:
011 344 7036
011 344 7038

www.refot.com

STALNE RUBRIKE

- 4 **AKTUELNOSTI**
Izložbe, konkursi, najave
- 9 **KNJIGE**
Ponuda u našim knjižarama
- 10 **MOJE ISKUSTVO**
Porodične svečanosti – Svetislav Dragović savetuje kako fotografisati važne trenutke u životu
- 34 **FOTO-PRAKSA**
Dubinska oštrina – Srđan Vukmirović vam pomaže kako da odredite dubinsku oštrinu naročito kod digitalnih fotoaparata
- 46 **SAVETI I ISKUSTVA**
Arhiviranje – Milan Živković savetuje kako sačuvati zabeležene trenutke na filmovima, dijazozitivima i fotografijama
- 68 **KOLEKCIJARSTVO**
Miroslav Nikoljačić predstavlja tri Agfe s interesantnim tehničkim rešenjima
- 70 **FOTO-AMATER**
Zavodljive forme zabeležene fotoaparatom Nenada Ilića
- 72 **FOTO-KOMENTAR**
Goran Malić komentariše vaše fotografije i neki od vas dobili su veliku podršku
- 78 **NAJAVA KONKURSA**
Spremite se za još jednu uzbudljivu godinu koju će obeležiti vaše fotografije gradova
- 80 **PISMA ČITALACA**
Hvala, hvala, hvala

FOTOŠKOLA

TEHNIKE FOTOGRAFISANJA, DIGITALNA OBRADA

- 22 **JESEN I ZIMA**
Vladimir Červenka otkriva vam bogatstvo jesenjih zlatnih boja i ledenih zimskih belina
- 30 **VAŠ FOTO-SAJT**
Maša Dikosavljević u nekoliko nastavaka pokušava da vas nauči kako sami da napravite svoju internet prezentaciju

10

14

MARIJA MILOVANOVIĆ-MAKSIMOVIĆ, BEOGRAD "ZAGRLJAJ 3"

36

70

64

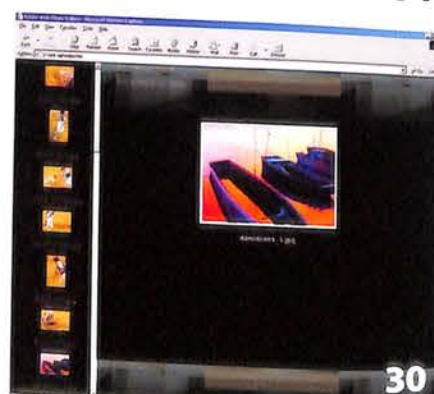
50

54

22

30

FOTOGRAFI

PORTFOLIO POZNATIH IMENA FOTOGRAFIJE

- 14 **FINALE KONKURSA "ČOVEK I PEJZAŽ"**
Verujte da nam nije bilo nimalo lako. Do sada najuspešnji konkurs doneo je u našu redakciju preko 1.400 fotografija
- 36 **ARNO RAFAEL MINKKINEN**
Prelepe, intrigantne, ponekad neverovatne fotografije finskog fotografa pravo su remek-delo klasične crno-bele fotografije
- 44 **MEĐUKLUPSKA IZLOŽBA U POŽAREVCU**
Već tradicionalna tema "Fotograf na delu" i slobodna tema privukle su mnogobrojne fotografe

TEHNIKA

FOTOTEHNOLOGIJA, SKENERI, ŠTAMPAČI

- 48 **NOVITETI**
Već tradicionalno, Imre Szabó priprema novitete i zanimljivosti iz sveta tehnike
- 50 **CANON EOS 20D**
Boris Bjelica predstavlja vam najnoviji SLR fotoaparat iz visoke srednje klase namenjen naprednim amaterima i profesionalcima. Nije mu našao manu!
- 54 **KOMPAKTNI DIGITALNI FOTOAPARATI**
Vaš vodič kroz novitete na tržištu digitalnih kompaktnih fotoaparata iz srednje klase
- 60 **MINOLTA X-700**
Nastavljamo seriju legendi koje traju u kojoj Milan Živković predstavlja svog "miljenika"
- 62 **ENERGIJA**
Miroslav Nikoljačić testirao je nov odličan punjač francuske firme Uniross
- 62 **TEHNIČKI POJMOVNIK**
Boris Bjelica kroz seriju kratkih tekstova pokušava da svima približi često komplikovane i nerazumljive izraze u savremenoj foto-tehnici
- 64 **PEDESET GODINA LEICA-M SISTEMA**
Imre Szabó podsetio nas je kroz ovaj rođendanski jubilej na najpoznatiji fotoaparat u istoriji fotografije
- 66 **SASVIM POSEBNA JABUKA**
Na još jedan jubilej osvrnulo se Srđan Vuković, ovoga puta reč je o ne manje poznatoj igrački ali iz sveta računara

NASLOVNA STRANA

"San" – Nikola Panajotović, pobednik REFOTO konkursa za naslovnu stranu

reč urednika

Porodica REFOTO

U rukama držite poslednje ovogodišnje izdanje časopisa REFOTO. Kraj godine uvek je pomalo tužan bez obzira na brojna slavlja koja nas očekuju, jer nas podseća na našu prolaznost i brzinu kojom vreme protiče. Svaku Novu godinu započinjemo planovima – velikim ili malim – nije ni važno, a onda nam se na kraju godine čini da smo mogli da učinimo još mnogo toga samo da je bilo još malo vremena. Iako sam poznata po tome da nikada nisam zadovoljna, moram priznati da ovoga puta jesam. "Obukli" smo REFOTO u novo ruho koje mu dobro stoji, ponekad smo možda preterali s "modnim detaljima", ali mislim da smo definitivno pronašli svoj stil kojeg ćemo se i dalje držati i možda ga još doterati.

Vaša saradnja ove godine bila je zaista odlična i mnogo nam je pomogla da časopis bude ne samo lep već i zanimljiv i raznovrstan i, što je najvažnije, po vašoj meri. Uveli smo neke nove rubrike, nove pristupe i imali puno odličnih fotografija, pre svega vaših. Kritičara časopisa je mnogo, nekad su vrlo strogi, ali ne mari – oni su neophodni da se ne bismo opustili previše i preцениli, ali bez obzira na to što još puno moramo da radimo kako bismo zaista bili najbolji (a ne zato što smo jedini), mislim da smo uspeli da formiramo jednu veliku fotografsku porodicu zvanu – REFOTO. Uz staru parolu "Zajedno smo jači", vidi se i vaš i naš napredak, a to i jeste bio cilj časopisa. Hvala vam na podršci i vernosti, verovali ili ne, imam osećaj da mnoge od vas poznajem jer vam znam imena, odakle ste, šta fotografirate, šta vas interesuje... i uvek se obradujem kada na koverti vidim "poznato ime" – kao pismo od prijatelja.

Ovaj poslednji broj napravili ste vi isto koliko i mi – tu je veliko finale konkursa "Čovek i pejzaž", na naslovnoj strani objavljena je pobeđnička fotografija s konkursa za naslovnu stranu. Pripremite se za narednu godinu, naoružajte se fotoaparatom i slobodno nas opet zatražite odličnim fotografijama. S naše strane biće nekih novina, ali o tom potom, a do kraja godine uživamo i slaviti isto kao i vi jer se ova naša zemlja u decembru pretvori u zemlju dembeliju. Ako nađete put da se vratite iz zemlje dembelije, vidimo se sledeće godine, u februaru.

Sretni praznici!

Ivana Brezovac
i.brezovac@refoto.co.yu

REFOTO ČASOPIS ZA KULTURU FOTOGRAFIJE
www.refoto.co.yu

Osnivač i izdavač REFOT B, Beograd, Pčinjska 17; tel. 011/2456-151; 2447-958; faks. 011/4460-234, e-pošta: refoto@net.yu; žiro-račun 255-0009770101000-53. Cena pojedinačnog broja 180 dinara

Direktor Slobodan Vukadinović
Glavni i odgovorni urednik mr fot. Ivana Brezovac
Redakcija Boris Bjelica, mr fot. Vladimir Červenka, Svetislav V. Dragović, Goran Malić, Miroslav Nikoljačić, Nijaz Selmanović, Imre Szabó, Tomislav Peternek, mr fot. Mitar Trninić, Srđan Vuković, Milan Živković

Saradnici Nebojša Babić, Vojin Mitrović (Pariz), Nada Vukadinović (Firenca), Branko Popović (Frankfurt), Stevan Ristić, Radomir-Maša Dikosavljević, Jelena Matic

Dizajn Nikola Mirčić
Tehnička redakcija Sanja Kovačević, Petar Vukadinović, Jelena Lukić

Lektor Biljana Gordić
Marketing REFOT B, tel. 011/2456-151; faks. 011/2447-958, e-pošta: refoto@net.yu

Štampa Štamparija "Politika AD", Beograd
Pre-press REFOT B – Rukopisi i prilozima se ne vraćaju.
Rešenjem Ministarstva kulture Republike Srbije, broj 413-00-00244/2002-04, časopis je oslobođen plaćanja poreza na promet

Distribucija "Porter", Lazarevićeva 2, Beograd, tel. 011 323-58-46

DEVIZNI RAČUN (uplate iz inostranstva)
Pretplata za inostranstvo za 6 brojeva avionskom poštom za Ameriku 70 evra, za Evropu 50 evra

INTERMEDIARY (posrednička banka): Deutsche Bank AG – Frankfurt/M, SWIFT CODE: DEUTDEFF

ACCOUNT WITH (banka korisnika): EUR 936 2609 10
PRIVREDNA BANKA BEOGRAD a.d. – Beograd, SWIFT CODE: PBBYUBG

BENEFICIARY (korisnik): REFOT B – Beograd Pčinjska 17
Account 5401-978-0001032 sa naznakom PRETPLATA ZA REFOTO. Kopiju uplate dostaviti na faks. 381114460234 ili poslati na adresu redakcije

TEKUĆI RAČUN (dinarske uplate)
255-0009770101000-53

**IN MEMORIAM
BRANKO TURIN (1928–2004)**

Branko Turin završio je gimnaziju u Beogradu 1946. Fotografijom je počeo da se bavi u Foto-klubu "Beograd", uz svog zeta, poznatog majstora fotografije Miloša Pavlovića. Već 1957. godine počinje da učestvuje na izložbama. Za rad na širenju i uzdizanju planinarske fotografije postao je nosilac "Zlatne divokoze". Foto-savez Jugoslavije mu je 1964. godine dodelio zvanje kandidat majstora, a 1970. i zvanje majstora fotografije. Član ULUPUDS-a postao je 1965. godine. Međunarodna federacija fotografske umetnosti – FIAP – dodelila mu je zvanja Artist FIAP i Excellence FIAP. Samostalno je izlagao u Salonu fotografije u Beogradu 1970. Od 1967. do 1970. godine radio je u novinsko-izdavačkom preduzeću "Borba", kao fotoreporter u časopisu *Review* i posebnim izdanjima. Od 1971. do penzionisanja 1995. godine radio je u Ekonomskoj politici, prvo kao fotoreporter, a od 1984. kao urednik fotografije. Kao istaknuti profesionalac opremio je svojim fotografijama mnogobrojne fotomonografije i saradivao s mnogim izdavačima u zemlji i svetu. Takođe, godinama je fotografski realizovao naslovnu stranu Ekonomske politike.

Maestro Turin bio je staložen čovek. Među prvim umetnicima fotografije, u nekadašnjoj Jugoslaviji, počeo se baviti foto-grafičkim tehnikama: grafikom, solarizacijom, bareljefom i izohelijom... U foto-grafizmima i posebnim tehnikama s lito-filmovima ekstremno tvrdih gradacija bio je nenadmašan majstor. Skrenuo je pažnju na sebe i svoja dela vrlo rano, osvojio mnoge nagrade i priznanja, a onda, isto tako tiho kako je i uplovio na izložbenu scenu, povukao se sa nje da bi se posvetio profesionalnim zadacima u fotografiji. Nije bio sklon ni samostalnim izložbama, a imao je šta da pokaže. Vredelo bi da se njegova dela otkupe i priredi jedna vrsta posthumne retrospektive kakvu maestro Branko Turin, vrstan umetnik fotografije, svakako zaslužuje.

G. MALIĆ

IZLOŽBE

Ljubiša Đonić

5 – 24. 11. 2004. GALERIJA ARTGET, BEOGRAD

Kragujevački fotograf Ljubiša Đonić odigrao je značajnu ulogu u istoriji srpske fotografije. U svom ateljeu, koji se nalazio u glavnoj kragujevačkoj ulici, od 1890. do 1920. godine izrađivao je veliki broj fotografija različitog formata, namene i tematike. Podjednako dobro radio je fotografije u studiju i izvan njega, grupne i pojedinačne. Od fotografija nastalih u studiju izdvajaju se fotografije venčanja, portreti dece, anonimnih žena i muškaraca. Kod

njih se uočava Đonićevo odstupanje od ustaljenih normi i pravila i naglašavanje ličnosti portretisanog. Od fotografija nastalih izvan ateljea izdvajaju se panoramski snimci Kragujevca s okolinom koje je Đonić štampao u formi razglednica počev od 1899. godine. Pored njih, ostali su sačuvani grupni snimci izletnika, daka, vašara u Kragujevcu iz 1910. godine i radnika Vojnotehničkog zavoda. Pored ateljea u Kragujevcu, Ljubiša Đonić imao je atelje u Beogradu, kao i u Kruševcu. Iz beogradskog perioda izdvaja se grupni portret Ljube i Sime Roksandića, kao i posebna serija fotografija s prikazima enterijera dvora Obrenovića i predmeta s dvora za koje se prepostavlja da su pripadali kralju Milanu. Autor izložbe fotograf Predrag Mihajlović želeo je da ovom izložbom ukaže na raznovrsnost i značaj Đonićevog rada u srpskom društvu i kulturi. Prikazane fotografije nisu originali, već reprodukcije koje je tehnički dosledno realizovao Predrag Mihajlović. Originalne fotografije čuvaju se u Narodnom muzeju u Kragujevcu, Muzeju primenjene umetnosti u Beogradu i drugim kulturnim institucijama.

J. MATIĆ

Pedeset godina u fotografiji Đorđa Bukilice

19. 11 – 2. 12. 2004. GALERIJA 73, BEOGRAD

Retrospektivna izložba fotografa Đorđa Bukilice priređena je povodom obeležavanja jubileja, pedeset godina fotografskog rada. Rođen je 1934. godine u Valjevu. Do sada je imao dvadeset šest samostalnih izložbi i oko stotina grupnih, kako u zemlji, tako i u inostranstvu. Zvanje majstor fotografije stiče 1972. godine. Pored fotografije, Bukilica radi i foto-kritike. Tekstovi su mu objavljeni u časopisima i novinama kao što su *Foto-kino Revija* i *Politika*. Autor je i dve knjige o fotografiji: "Fotografija – tehnika i umetnost" i "Volite li fotografiju". Na izložbi je prikazano sedamdeset crno-belih fotografija iz različitih ciklusa i faza umetnikovog rada. Pored portretnih fotografija iz ciklusa Valjevci, Deca, Narkomani i Lepota žene, prikazano je nekoliko fotografija iz serija Maturanti, Aktovi, Topla ljudska reka, Manastir i Pejzaži. Među predstavljanim radovima mogle su se videti i fotografije s motivima Beograda (Kalemegdan, Obilice venac, Čukun

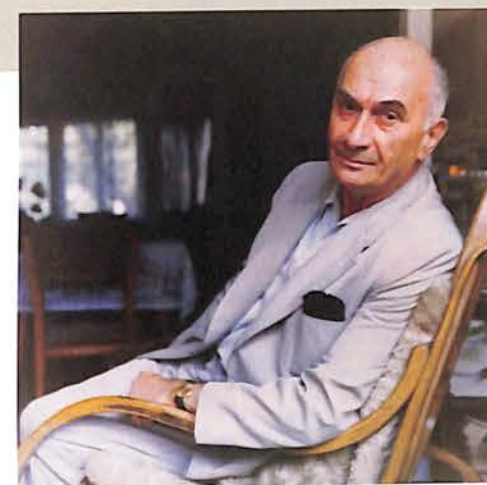

česma). Đorđe Bukilica se potrudio da publici predstavi svoje najbolje fotografije koje su tehnički profesionalno izvedene. Međutim, ono što im nedostaje, a ne može se zanemariti kada je reč o ovakvoj izložbi, jesu njihovi nazivi, kom ciklusu pripadaju, kao i godina nastanka.

J. MATIĆ

IN MEMORIAM Vojislav Marinković (1911 – 2004)

Doajen srpske i jugoslovenske fotografije Vojislav Marinković, fotograf umetnik, inženjer ekonomije, završio je Trgovačku akademiju (1931) i Ekonomski fakultet (1942) u Beogradu. Radio je u bankarstvu, turizmu i diplomatiji. Fotografijom se bavio od gimnazijskih dana, a od 1936. i kao član foto-sekcije Srpskog planinarskog društva. Jedan je od osnivača Kluba fotografa amatera "Beograd" – KFAB (1939), zatim pokretač fotografske organizacije u Srbiji (1947) i inicijator obnove Foto-kluba "Beograd" (1947). Takođe, jedan je od osnivača Nacionalnog centra za fotografiju – NCF (1992). Bio je glavni i odgovorni urednik časopisa *Fotografija i Beogradski objektiv*. Prve fotografije izlagao je 1938. godine i do početka Drugog svetskog rata učestvovao na više izložbi, pretežno u inostranstvu (Boston, San Francisco, Segedin...). U posleratnom periodu, kao fotograf izlagao je na preko 250 grupnih izložbi fotografije na gotovo svim kontinentima. Održao je i osam samostalnih izložbi u Jugoslaviji i jednu u Poljskoj. Višestruko je odlikovan za rad u fotografiji: Zlatna plaketa grada Beograda (1975); nagrada za životno delo Foto-saveza Jugoslavije (1979); nagrada "Tošo Dabac", Zagreb (1985); nagrada za životno delo ULUPUDS-a (1995) i nagrada za životno delo Nacionalnog centra za fotografiju. O njegovom fotografskom delu objavljene su dve knjige: Vojislav Marinković, izbor radova – Salon fotografije, Beograd, 1979; O motivu i svetlosti: razgovori sa Vojislavom Marinkovićem –

Fotogram, Beograd, 2002.

Vojislav Marinković je preko 60 godina delovao na sceni savremene jugoslovenske fotografije kao njen istaknuti protagonista delom koje pokazuje višeslojni karakter: umetnički, teorijski, organizacioni. Uvek je bio okrenut jednoj temi – čoveku i njegovom okruženju. Za svoje motive odabrao je sâm život: žanr-scene, folklorne motive, portrete u ambijentu. Njegova sklonost ka estetizaciji pogleda na zatečeni prizor ispoljila se najviše u ciklusima fotografija: Moj mali Beograd, Srpsko selo, Po Evropi i Pariske uspomene, kroz srećno pronađene i izabrane svetlosne senzacije i kroz prozirne senke. Ovim delom svoga opusa Marinković je veoma uticao ne samo na autore svoje generacije nego i na potonje – nastavljače. Posebna karakteristika Vojislava Marinkovića bila je da je on uvek delovao kao entuzijasta, čovek koji "živi za fotografiju ali ne i od fotografije". Ta vrsta ljubiteljske zanesenosti nije smetala da na celom nekadašnjem jugoslovenskom prostoru bude uvažavan kao kakav "arbitar photographie" i ličnost čije delo čvrsto obeležava jedno značajno razdoblje jugoslovenske fotografske istorije druge polovine dvadesetog veka.

G. MALIĆ

Najveća knjiga na svetu

HP, BEOGRAD, 19. OKTOBAR 2004. MEĐUNARODNI SAJAM "GRAFIMA"

Svetski lider u informatičkoj tehnologiji Hewlett-Packard predstavio je domaćoj publici svojevrsan raritet – najveću knjigu na svetu po Ginisu! Knjiga „Butan: Vizuelna odiseja kroz poslednje carstvo Himalaja“, dimenzija 1,5 x 2,1 m i mase 60 kg, odštampana je zahvaljujući najsavremenijoj HP tehnologiji: HP štampaču velikog formata, ultravioletnim mastilima i papiru, u masachusettskom Institutu za tehnologiju (Kembridž, Masachusets, SAD). Sadrži više od stotinu stranica zadivljujućih fotografija zemlje ušuškanke između Nepala, Tibeta i Indije koju često zovu „poslednjim rajem na zemlji“. Autor knjige je Majkl Hauli (Michael Hawley) iz laboratorije za medije masachusettskog Instituta za tehnologiju (MIT), koji je tokom četiri godine predvodio četiri naučne ekspedicije u Butanu. U pravljenju ove zahtevne knjige učestvovali su tehnički timovi iz kompanija: Adobe, Amazon,

**IN MEMORIAM
RICHARD AVEDON
(1923 – 2004)**

Poznati američki i svetski fotograf Ričard Avedon preminuo je 1. oktobra. Rođen je 1923. godine u Njujorku, a studirao je filozofiju na Columbia univerzitetu. Fotografijom počinje da se bavi od 1944. godine. Iste godine stupa u kontakt s Aleksejem Brodovičem (Alexey Brodovitch), čuvenim art direktorom časopisa *Harper's Bazaar* i počinje da radi za njega. Za svega nekoliko godina stiče popularnost u domenu modne i portretne fotografije. Modnu fotografiju radio je uglavnom izvan studija. Modele, obučene u elegantne Diorove i Šanelove kostime, smeštao je u neobične poze i situacije. Fotografisao ih je na ulicama, u kaficama, cirkusima i na ostalim javnim mestima. Paralelno s modnom fotografijom, radio je i portrete slavni ličnosti prošlog veka kao što su: Čarli Čaplin (Charlie Chaplin), Ezra Paund (Ezra Pound), Pikaso (Picasso), Brijit Bardo (Brigitte Bardot) i drugi. Avedonovi portreti prepoznatljivi su po beloj pozadini. Portretisane osobe deluju opuštene, kao da i ne poziraju, već se igraju pred fotoaparatom praveći različite gestove i mimike lica. Osamdesetih godina prošlog veka uradio je ciklus fotografija pod nazivom "In the American West", na kojima je prikazao siromašne farmere, rudare i nezaposlene, kao i ciklus fotografija mentalno obolelih u Državnoj bolnici u Luzijani. Tokom karijere Avedon je objavio i nekoliko fotomonografija (*Observations, Nothing personal, Portraits*). Poslednja značajnija fotomonografija pod nazivom *Evidence*, nastala je 1994. godine povodom njegove retrospektivne izložbe u Njujorku.

J. MATIĆ

P. DEMARCHELIER

KONKURSI

KONTRASTI U NAŠEM DRUŠTVU

Uslovi: od 2 do 10 fotografija; format fotografija: 18x24 ili ako je reč o digitalnoj fotografiji 1.024x768 (do 800 kB). Konkurs je otvoren za sve od 18 do 28 godina. Uz fotografije obavezno dostaviti: kratku biografiju, kontakt adresu i telefon, do 31. decembra, na adresu: Jelena Vukmanović, Gagarinova 10/3, 21000 Novi Sad, na e-poštu: kontrasti_u_drustvu@yahoo.de ili doneti u Kafe-galeriju "Izba" (Železnička 4, 21000 Novi Sad).

www.geocities.com/kontrasti_u_drustvu/konkurs.html.

Nagrađeni autori provešće "kreativni vikend" u Segedinu s tamošnjim pobednicima konkursa. Isto tako, "kreativni vikend" biće ponovljen u Novom Sadu. Rezultati njihovog rada biće izloženi u Segedinu i u Kafe-galeriji "Izba" u Novom Sadu.

28 REGIONALNA IZLOŽBA FOTOGRAFIJA I DIJAPOZITIVA NA TEMU "DETE"

1. Pravo učešća imaju članovi klubova i samostalni autori iz SCG, Bugarske i Rumunije.
2. Tema: "DETE", dve kategorije: fotografije i dijapozitivi.
3. Izložba će najpre biti postavljena u Zaječaru, a zatim i u Beogradu, u Centru za kulturu i sport "Šumice".
4. Svaki autor može poslati najviše šest fotografija (crno-belih ili kolor), formata 18x24 do 30x40 cm, i do šest dijapozitiva u boji u zastakljenim ramicama formata 5x5 cm.
5. Ranije izlagani radovi u Zaječaru neće se primati.
6. Svaki rad mora da sadrži osnovne podatke (naziv rada, ime i prezime autora i dr.).
7. Svaki autor dobija katalog izložbe.
8. Kalendar izložbe:
 - prijem radova 15. 12. 2004. god.
 - otvaranje izložbe 28. 12. 2004. god.
 - otvaranje izložbe u Beogradu 17. 1. 2005. god.
9. Radove dobro upakovane i s tačnom adresom pošiljaoca poslati na adresu: Foto-kino klub "Timok", Dimitrija Popovića Mitketa br. 10, 19000 Zaječar, Srbija i Crna Gora, telefon 019-422419 i 20225.

Miroslav Ružić

KAFE-GALERIJA "DUBLIN", NOVEMBAR-DECEMBAR 2004. PETROVARADIN

Prva samostalna izložba Miroslava Ružića sastoji se od nekoliko segmenata (priča) različitih tematskih celina. Sve izložene fotografije su formata 20x30 cm i biće izložene u Kafe-galeriji "Dublin", Štrosmajerova 5 u Petrovaradinu. Miroslav Ružić rođen je u Novom Sadu 1980. godine, studirao je fotografiju na Akademiji umetnosti, a trenutno završava studije na Univerzitetu za uslužni biznis, takođe u Novom Sadu. Sve fotografije s izložbe možete pogledati na adresi: www.photographer.co.yu.

Stokholm u Beogradu

NEDELJKO DERETIĆ 23 - 29. 11. 2004. MEĐUNARODNI PRES-CENTAR, BEOGRAD

Fotoreporter Tanjuga Nedeljko Deretić predstavio je seriju od dvadeset pet kolor fotografija. Sve fotografije nastale su u toku ove godine, prilikom Deretićeve boravka u glavnom gradu Švedske. Već kod prvih fotografija, na kojima je u prvom kadru prikazan stari vikinški brod, a u pozadini grad, uočava se autorova težnja da se fokusira na arhitekturu i gradske znamenitosti. Fotografije su nastale u različito doba dana. Pored snimaka starih arhitektonskih zdanja, ulica i zanimljivih fasada, na izložbi su se mogle videti i fotografije s motivima prirode. Nedeljko Deretić rođen je 1950. godine. Fotografije su mu objavljivane u mnogobrojnim novinskim listovima, a za svoj fotografski rad više puta bio je nagrađivan.

J. MATIĆ

Helmut Newton u Beogradu

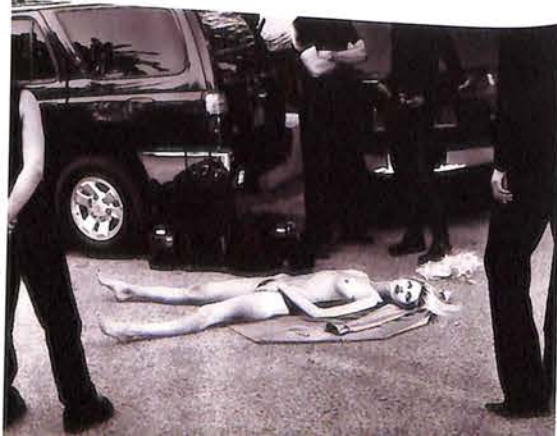
22. 11 - 11. 12. 2004. NEW MOMENT GALERIJA IDEJA, BEOGRAD

Izložba od nekoliko desetina uglavnom crno-belih fotografija nedavno preminulog najpoznatijeg fotografa modne i erotske fotografije, Helmuta Njutna, bila je prodajnog karaktera. Veći deo izložbe zapremale su dvadeset četiri fotografije iz Njutnovog albuma "Special Colection" iz sedamdesetih godina prošlog veka. Pored ovih fotografija, izloženo je i sedam akt fotografija pod nazivom Cyberwoman iz 2000. godine. Na izložbi su se takođe mogle videti i fotografije iz Njutnove knjige "Sumo" iz 1999. godine. Gotovo svi prikazani radovi objavljivani su u značajnijim svetskim i evropskim časopisima kao što su: Vogue, Elle, Harper's Bazaar, Playboy, Paris Match i dr.

Njutnova najveća tema - žene na njegovim modnim i akt fotografijama svesne su svoje erotičnosti i senzualnosti. One su šokantno provokativne, smeje, pa čak i pomalo agresivne. Fotografisane su u studiju, hotelskim sobama,

stepeništima, mračnim ulicama, parkovima... Povodom ove izložbe odštampan je i poseban broj časopisa New Moment s Njutnovim fotografijama i biografskim podacima. Pored časopisa, ljubitelji i poštovaoci ovog fotografa u Galeriji su mogli da kupe i monografije: Work, Big Nudes i Sex and Landscapes.

J. MATIĆ

Level A

2 - 6. 12. 2004. SPENS, NOVI SAD

Četvrta samostalna izložbi novosadskog fotografa Branka Stojanovića dobila je naziv po istoimenom nivou studija švedskog Instituta za socijalnu edukaciju "Forum Syd". Na četrdeset izloženih fotografija autor je prikazao rad grupe studenata koji se kroz neformalne načine obrazovanja (radionice, debate, edukativne igre) i sopstvena iskustva pripremaju za buduće omladinske radnike. Kao jedan od studenata "Level A", uspeo je da zabeleži trenutke grupne dinamike i emocija koje su studenti doživljavali baveći se temama kao što su konflikti, predra-

sude, verbalna i neverbalna komunikacija, individualni i grupni rad. Fotografije će najpre biti izložene na Festivalu nevladinih organizacija na Spensu (2 - 6. decembra), a potom, do kraja godine, i na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu.

Finale konkursa srednjih škola u fotografiji

Da li zbog relativno kratkog vremenskog roka ili nekog drugog razloga, na poziv za učešće poslat u 500 škola odazvalo se svega 25! Ukupno 48 učenika iz 16 gradova (Beograd, Novi Sad, Sr. Karlovci, Knjaževac, Leskovac, Arilje, Vranje, Negotin...) poslalo je 232 fotografije, 178 kolor i 54 crno-bele fotografije.

Tek nekolicina autora poslala je klasične crno-bele fotografije, dok je većina poslala printeve iz standardne foto-laboratorije. Iz tog razloga, žiri u sastavu: Gordan Pomorišac, Vojislav Mitrović i Ivana Brezovac, odlučio je da tu kategoriju modifikuje i prilagodi učesnicima tako da su primane sve crno-bele fotografije bez obzira na to kako i gde su povećane. I pored ovog ne baš ohrabrujućeg uvoda, nagrađeni autori dostigli su zavidan nivo u fotografiji i svakako su veliki potencijal, pa se nadamo da će ih nagrade ohrabriti da tako nastave.

Na ovakvim konkursima značajnu ulogu imaju nastavnici koji bi trebalo da, pre svega zaintereso-

uju učenike, pomognu im oko odabira fotografija za teme, same prezentacije i načina slanja fotografija. Loše stanje u našem obrazovanju, nažalost, ostavlja veliki trag (negativan) u svim oblastima, pa tako i na ovom konkursu. Organizatori se nadaju da će se sami učenici više zainteresovati za ovakve konkurse jer planiraju da sledeće godine ponove konkurs, s tim što bi rado organizovali i putujuću izložbu najboljih fotografija.

Za dva najbolja autora proglašeni su: Dejan Petrović iz Srednje škole "Milutin Milanković" iz Beograda i Srđan Srđanov iz gimnazije u Sr. Karlovcima. Biće im dodeljene nagrade: digitalni kompaktni fotoaparati Nikon Coolpix 3700 (koju dodeljuje firma Refot B) i Canon PowerShot A400 (nagrada firme ProfiFoto). Časopis REFOTO dodelio je nagradu pohvaljenom autoru Nadi Pavkov iz Srednje tehničke škole "Jovan Vukanović" iz Novog Sada - godišnju pretplatu na časopis.

I. BREZOVAC

[1] Dejan Petrović, Beograd

[2] Srđan Srđanov, Sr. Karlovci

[3] Nada Pavkov, Novi Sad

HODOČAŠČA

TOMMASO BONAVENTURA, 19. 10 - 9. 11. 2004. KUĆA ĐURE JAKŠIĆA, BEOGRAD

Godine 2001. Tomazo Bonaventura započeo je rad na projektu na temu hrišćanskih hodočašća. Sve do 2003. putovao je po Bosni, Španiji, Portugalu i Francuskoj i fotografisao velike grupe hodočasnika na njihovom putu do svetih mesta kao što su: Lourdes, San Diego de Compostela, Fatima, Rocío. Beogradskoj publici predstavio je seriju od tridesetak crno-belih fotografija iz ovog projekta na kojima su pored svetih mesta prikazane raznovrsne grupe ljudi tokom samog puta ili za vreme boravka u mestu kojem su došli da se poklone. Cilj projekta proizašao je iz umetnikove potrebe da shvati razloge tih ljudi koji sledeći tradiciju dugu preko hiljadu godina posećuju ovakva mesta. Kod većine fotografija Bonaventura se fokusirao na lica putnika pokušavajući da uhvati i prenese njihova osećanja i emocije. Tomazo Bonaventura rođen je u Rimu 1969. godine. Stalan je fotograf agencije Contrasto u Rimu. Izložba "Hodočašća" nakon Beograda predstavljena je i u Kulturnom centru "Zrenjanin" od 11. do 26. novembra.

J. MATIĆ

IZLOŽBA PLANINARSKE FOTOGRAFIJE

Krajem oktobra povodom deseto-godišnjice od osnivanja planinarskog društva PD "Naftas" iz Novog Sada organizovana je izložba planinarske fotografije. Prvobitno određeno članstvo - druženje u prirodi - vrlo brzo prešlo je u pokret za očuvanje i unapređenje životne sredine i u pokušaj da boravak u prirodi bude najbolja terapija u očuvanju zdravlja i psihofizičke kondicije. Dodeljene su nagrade za kolekciju fotografija: prva nagrada - Ivan Dulić, druga - Ilija Ramić, treća - Dragan Čirić; pohvale: Zvonko Kočić, Dragana Vukoje i Silvija Nonković.

Nagrade za pojedinačne fotografije: prva nagrada - Siniša Kiršek, druga - Mirjana Stevanović i treća - Siniša Petrović; pohvale: Biljana Milisavljević, Đorđe Konakov i Vladimir Stanković.

KALENDAR

PRIPREMIO: STEVAN RISTIĆ

DECEMBAR, JANUAR

BEOGRAD

ARTGET, KULTURNI CENTAR BEOGRADA, TRG REPUBLIKE

27. 11 – 15. 12. "Latitude", izložba savremene kanadske fotografije

17. 12. 2004 – 9. 1. 2005. Danilo Cvetanović – akt fotografija

GALERIJA "063"

27. 11 – 15. 12. drugi deo izložbe "Latitude", savremene kanadske fotografije

GALERIJA "73, POZEŠKA 83A"

19. 11 – 3. 12. Retrospektivna izložba Đorđa Bukilice – 50 godina u fotografiji

CENTAR ZA KULTURU I SPORT "ŠUMICE"

Krajem decembra samostalna izložba fotografija Marjana Mišića

IZLOŽBENI SALON NA ŽELEZNIČKOJ STANICI BEOGRAD

20. 11 – 20. 12. Božidar Vitas – izložba fotografija "Život je sećanje"

NOVI SAD

GALERIJA FOTO-KINO I VIDEO SAVEZA VOJVODINE

1 – 16. 12. Samostalna izložba fotografija i promocija nove fotomonografije profesora Ulricha Ganserta iz Beča. Na fotografijama će moći da se vide Novi Sad i Beograd posle bombardovanja 1999. godine

17. 12. 2004 – 4. 1. 2005. Vojvodanska izložba fotografija

5. 1 – 17. 1. 2005. gošća iz Grčke Elena Mouri

18. 1 – 31. 1. samostalna izložba fotografija novosadskog autora Radomira-Maše Dikovljevića

ČAČAK

FOTO-KLUB "ČAČAK" – LIKOVNA GALERIJA DOMA KULTURE

9. 12. otvaranje izložbe fotografija na temu "Voda"

KRALJEVO

GALERIJA "MARŽIK"

25. 11. Novembarski salon 2004

Niš 2004

GALERIJA "SALON 77", NOVEMBAR, TVRĐAVA

U Galeriji "Salon 77" u Tvrđavi (Galerija savremene likovne umetnosti – Niš) u toku je postavka izložbe fotografija "Svi u prirodu – Niš 2004". Autori fotografija učesnici su istoimene akcije koju je u toku nekoliko letnjih meseci organizovao Planinarski savez Niša, a pod pokroviteljstvom Skupštine grada. Od nekoliko stotina prispelih fotografija selektori su odabrali 138 fotografija 38 autora i dodelili nagrade: kolekcija fotografija: prva nagrada – Dušan Vučković, druga – Milivoje Nikolić i treća – Nebojša Espero Stanković;

pojedinačna fotografija: prva nagrada – Božidar Popović, druga – Marija Nikolić i treća – Ivana Radović; pohvale su dobili: Dragoslav Velicković, Velibor Milanović, Tatjana Nikolić, Čedomir Pešić i Ivica Stefanović.

REFOTO konkurs za naslovnu stranu

Decembari broj časopisa, kao što ste mogli da primetite, pun je raznih konkursa. Jedan od najzanimljivijih bio je upravo konkurs za naslovnu stranu časopisa jer nas je sve veoma zanimalo kako vi zamišljate naslovnu stranu fotografskog časopisa. Broj fotografija nije bio velik, ali s nekih stotina fotografija dokazali ste da smo poziv uputili na pravu adresu – vama, čitaocima. Ime pobjednika mogli ste da pročitate već u sadržaju – to je Nikola Panajotović iz Beograda. Nikola inače redovno učestvuje na našim konkursima, ali mu je ovaj do sada najuspešniji. Isti žiri kao i za konkurs "Čovek i pejzaž" odredio je pet fotografija za najuži izbor iz kojeg je izabrao pobjednik, a mi objavujemo ostale četiri da biste prosudili sami da li je izbor bio pravi. Vaše komentare šaljte na našu e-poštu ili adresu, a otvorena je i tema za komentar na forumu naše internet prezentacije.

Ovom prilikom želimo da se izvinimo nagradenom autoru jer je došlo do izmene u nagradi. Umesto foto-štampana HiTi 630 PS dodelićemo digitalni kompaktni fotoapararat Nikon Coolpix 3200 koji ima istu materijalnu vrednost kao i planirani štampač. Do izmene je došlo zbog prekida ugovora s distributerom firme HiTi.

I. BREZOVAC

BOJAN HOHNJEC

DEJAN SLAVKOVIC

GERGELY JOSZEF

BOJAN BONIFACIĆ

Pred zidom pozorišnih iluzija

26. 10 – 3. 11. 2004. FOAJE POZORIŠTA ZORAN RADMILOVIĆ, ZAJEČAR

U kompozicijama Raše Milojevića na prvi pogled uočava se želja da se isključivo faktografski zabeleži trenutak scenskog dešavanja, bez ulepšavanja, bez ikakvih intervencija, bez retuširanja. Pri pažljivijem posmatranju postajemo svedoci svojevrstne avanture o fazama jednog umetničkog čina čiji je krajnji rezultat, naravno, maglovit.

U svom višegodišnjem traganju za suštinom sopstvenog beleženja pozorišnog čina Raša Milojević

je prešao vazda nezahvalni ali obavezni put od "običnog" hroničara pozorišnih zbivanja, do strasnog kolekcionara gotovo svih pozorišnih zavera na sceni zaječarskog teatra. U proteklih desetak godina, na svim festivalima, gostovanjima i prezentacijama repertoara zaječarskog pozorišta, fotografije Raše Milojevića bile su verni saveznik i svedok brojnih uspeha i priznanja.

VLADIMIR LAZIĆ

KNJIGE

PRIPREMILA: JELENA MATIĆ

Hans Christian Adams EDVARD ŠERIF KURTIS (Edvard Sheriff Curtis)

/autor: HANS CHRISTIAN ADAMS /izdavač: TASCHEN, 2004 /jezik: ENGLESKI, FRANCUSKI, NEMAČKI /format: 20X25 CM, 240 STRANA, 195 CRNO-BELIH FOTOGRAFLJA /povez: BROŠIRAN /cena: 1.126 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT"

Edvard Kurtis jedan je od najznačajnijih američkih dokumentarnih fotografa s kraja 19. i početka 20. veka. Počev od 1900, pa sve do 1930. godine Kurtis je putovao kroz Severnu Ameriku fotografišući život, kulturu i običaje indijanskih plemena. Uradio je 2.200 fotografija koje je objavio u knjizi od dvadeset tomova pod nazivom "Indijanci Severne Amerike". Hans Kristijan Adams je na Kurtisovoj fotomonografiji radio nekoliko godina. Pored opširne biografije u kojoj je akcenat stavljen upravo na ovaj period Kurtisovog stvaralaštva, u knjizi se mogu videti i najvažnije fotografije počev od portretnih fotografija poglavica i velikih ratnika, pa do fotografija ritualnih plesova, maski, žena, dece i svakidašnjeg života. U izradi Kurtisove fotomonografije Hans Kristijan Adams uglavnom se služio arhivskom građom različitih muzeja i drugih kulturnih ustanova.

Michael Ignatieff MAGNUM (Magnum)

/autor: MICHAEL IGNATIEFF /izdavač: PHAIDON, 2004 /jezik: ENGLESKI /format: 25X25 CM, 536 STRANA, 175 KOLOR I 365 CRNO-BELIH FOTOGRAFLJA /povez: MEK /cena: 3.295 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "PLATO XL"

Foto-agencija "Magnum" postoji još od pedesetih godina. Magnumovi fotografi danas borave u svim krajevima naše planete, fotografišu ljude, predele, ratove i nemire. Njihove fotografije objavljuju se u prestižnim svetskim i časopisima. Ideja da se napravi knjiga u kojoj bi se predstavilo šezdeset vodećih fotografa "Magnuma" potekla je prilikom proslave pedeset godina postojanja ove agencije. Kvalitetnog dizajna i štampe, knjiga Magnum sadrži najznačajnije fotografije nastale od 1947. do 2000. godine. U njoj se pored fotografija mogu pronaći i tekst o ovoj agenciji, kratke biografske beleške o svakom predstavljenom fotografu, kao i odlomci iz intervjua s njima.

HELMUT NEWTON SEKS I PEJZAŽI (Sex and Landscapes)

/autor: FILIP GARNER /izdavač: TASCHEN, 2004 /jezik: ENGLESKI, FRANCUSKI, NEMAČKI /format: 24,5X32,5 CM, 112 STRANA, 65 CRNO-BELIH FOTOGRAFLJA, 13 KOLOR FOTOGRAFLJA NA CELOJ STRANI I DUPEKS FOTOGRAFLJA /povez: TVRD, SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM /cena: 2.224 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT"

Helmut Njutt je svetsku slavu stekao šokantnim modnim i akt fotografijama. Radeći na ovim fotografijama, Njutt se iz zadovoljstva bavio i pejzažnom fotografijom. Izdavačka kuća "Tašen" u saradnji s Džun Njutt došla je na ideju da široj publici, pored više-manje poznatih Njuttovih akt fotografija, pruži uvid i u pejzažnu fotografiju koja se po tematici i načinu snimanja razlikuje od ostalih njegovih radova. Osim kratkog teksta, autora Filipa Garnera, u knjizi: "Seks i pejzaži" mogu se pronaći fotografije okeana, pustinja, parkova, ulica i gradova snimanih u različito doba dana. Ove fotografije retko su izlagane ili objavljivane u časopisima, stoga su malo poznate široj javnosti. Nastale su tokom Njuttovih putovanja po Španiji, Francuskoj, Americi i Nemačkoj od 1979. do 2002. godine. Knjiga je prvi put predstavljena tokom juna ove godine prilikom osnivanja Fondacije Helmut Njutt u Berlinu.

Philip Andrews FOTOGRAFSKI VODIČ ZA VEB SAJT (The Photographer's Website Manual)

/autor: PHILIP ANDREWS /izdavač: ROTOVISION, 2003 /jezik: ENGLESKI /format: 25X25 CM, 144 STRANE, OKO 280 KOLOR ILLUSTRACIJA /povez: MEK /cena: 1.525 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "PLATO XL"

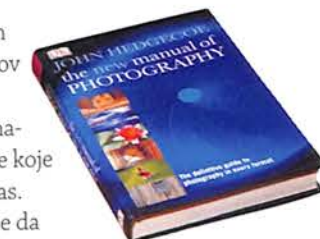
Za savremene fotografe, Internet predstavlja jedan od najboljih i najbržih vidova prezentacije. Danas se na njemu može pronaći veliki broj različitih dizajniranih fotografskih sajtova. Urađena u formi praktičnog vodiča, knjiga kroz sedam poglavlja pruža detaljna uputstva i objašnjenja za izradu fotografskog veb sajta. Filip Endruz polazi od izrade najjednostavnijih sajtova od jedne do dve strane, pa sve do složenih višestraničnih sajtova. Autor podjednaku pažnju posvećuje odabiru fotografija, dizajniranju slova i teksta, uređenju strane i rezoluciji. Endruz, pored praktičnih saveta, čitaocima i korisnicima knjige daje pregled dodatne literature koja bi po njegovom mišljenju mogla biti od velike koristi u kreiranju sajta.

John Hedgecoe NOV VODIČ KROZ FOTOGRAFIJU (The New Manual of Photography)

/autor: JOHN HEDGECOE /izdavač: DK, 2003 /jezik: ENGLESKI /format: 17X25,5 CM, 416 STRANA, OKO 1.000 ILLUSTRACIJA /povez: TVRD, SA ZAŠTITNIM OMOTAČEM /cena: 2.750 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "PLATO XL"

Namenjena apsolutnim početnicima, knjiga "Nov vodič kroz fotografiju" zasigurno je jedno od najboljih izdanja ove vrste koje se može pronaći kod nas. Autorova namera bila je da uvede početnike na što jednostavniji način u svet snimanja i izrade fotografije. Knjiga sadrži šest poglavlja. U prva tri objašnjen je način rada fotoaparata, od standardnih, preko srednjeformatnih do velikoformatnih i digitalnih fotoaparata. Objasnjena je i primena različitih tipova objektivna, sočiva, bliceva, ekspozicije, svetlosti, kompozicije i tonaliteta. Autor je podjednaku pažnju posvetio izradi kolor i crno-belih fotografija. Ostala poglavlja posvećena su žanrovima u fotografiji, snimanju u eksterijeru i enterijeru, razvijanju fotografija u mračnoj komori, papirima, filmovima, kao i opremi neophodnoj za foto-laboratoriju. Poslednje poglavlje namenjeno je digitalnoj fotografiji i stručnim pojmovima i izrazima.

Morton Beebe, Tina and Horst Herzing SAN FRANCISCO, BEČ (San Francisco, Vienna)

/izdavač: TENEUES, 2004 /jezik: ENGLESKI, NEMAČKI, FRANCUSKI, ITALIJANSKI, ŠPANSKI /format: 16,7X22,2 CM, 120 STRANA, 120 CRNO-BELIH FOTOGRAFLJA /povez: BROŠIRAN /cena: OD 729 DO 783 DINARA /mesto prodaje: KNJIŽARA "MAMUT"

Knjige pripadaju seriji popularnih, džepnih izdanja posvećenih velikim gradovima sveta. U izradi svake od njih učestvuju po jedan ili dva fotografa koji žive i rade u ovim gradovima. Knjige su jednostavnog dizajna, urađene u formi veoma zanimljivog foto-vodiča. Kao takve, na početnim stranama sadrže kratak tekstualni deo o istoriji grada, dok se na ostalim stranama nalaze fotografije. One su dokumentarnog karaktera i imaju cilj da predstavljaju arhitekturu, spomenike kulture, glavne ulice i parkove, kafiće, ali i ljude u svakodnevnim situacijama. Pored Beča i San Franciska, u ovoj ediciji mogu se pronaći gradovi poput: Tokija, Londona, Praga, Rima, Pariza, Berlina, Njujorka i Atine.

Porodične svečanosti

SVETISLAV V. DRAGOVIĆ

SVADBE, KRŠTENJA, SAHRANE, POMENI – SVE ONO ŠTO SE UBRAJA U DUHOVNU STRUKTURU NAŠIH ŽIVOTA ČEST JE PREDMET SNIMANJA. AKO POGLEDATE REFOTO FORUM NA INTERNETU, VIDEĆETE DA MNOGI SMATRAJU DA JE NAJBOLJI NAČIN ZA ZARADU UZ POMOĆ FOTOGRAFIJE UPRAVO SNIMANJE SVADBI. MISLIM DA NE PRETERUJEM AKO PRETPOSTAVIM DA JE SVAKO, KO FOTOGRAFIŠE, BAR JEDNOM BIO U SITUACIJI DA SNIMA OVE PORODIČNE SVEČANOSTI, NAJČEŠĆE BEZ NADOKNADE. PLAĆENE USLUGE PODRAZUMEVAJU VISOK PROFESIONALNI NIVO USLUGE, ALI NAŽALOST, TO NIJE UVEK SLUČAJ. UOSTALOM, ČITAJTE CEO PRIKAZ

- [1] Bez upotrebe blica i sa širokougaonim objektivom možete dočarati atmosferu crkve
- [2] Svetlost sveća daje toplinu portretu i naglašava svečanost svadbene ceremonije (Fotografije: S. Dragović)

Jedan prijatelj, Amerikanac, pokazao mi je jednom svoj foto-album sa svadbe. Album je napravio profesionalni fotograf u Americi i uz sve iskustvo i dogodovštine koje sam preživeo, mogu da kažem da nikad lepši svadbeni album nisam video. Fotografije su bile besprekorne, ali više nego one, oduševio me je sâm album. U njemu nije bilo puno fotografija, ali svi važniji događaji u vezi sa svadbom bili su u njemu. I pre i posle toga bio sam više puta svadbeni fotograf i pošto nisam fotografisao za novac, ostavljao sam mladencima i njihovoj porodici da izaberu album ili način prikazivanja, jer taj album košta dosta.

Želeo bih da ukážem na sve pojedinosti koje treba da poštuje fotograf prilikom fotografisanja porodičnih svečanosti kako bi fotografije bile uspešne.

SVADBE

S punim uverenjem mogu da kažem da svaka žena najlepše izgleda na dan svoje svadbe. Postoje lepe i manje lepe mlade (ne postoje ružne mlade!), ali ako pogledate životni ciklus neke dame, ona je sigurno najbolje izgledala na dan svadbe. Tada se brižljivo odabira frizura, haljina, šminka i cveće, pa imati takvu priliku da se ljupka dama fotografiše i tu priliku upropastiti, stvarno je pravi kriminal. Period oko svadbe prilično je nervozan jer treba osigurati pravilan tok brojnih aktivnosti od kojih je većina gastronomske prirode. Ipak, na dan kada se polazi na svadbenu ceremoniju, najviše vremena posvećuje se mladi. Mladoženja, obično, sam rešava svoje odelo, košulju, kravatu i na fotografijama on je samo prateći element (ne mislim da je to i u

životu), jer njegov izgled ne zavisi toliko od frizure, šminke i sličnog. Mnogo varijanata u odeći mladoženje nema. Međutim, on ostaje neophodni pratilac na svim fotografijama mladenaca. Prve fotografije sa svadbe svakako su s pripreme. Za svadbu moje čerke napravio sam nekoliko dobrih portreta – u kuhinji – jer mi je tu bilo najlepše svetlo! Takođe, to je jedini momenat kada mlada može da se fotografiše sa svojim buketom. Odmah posle ceremonije taj buket se baca (po verovanju – koja devojka ga uhvati, udaće se iste godine). Sama svadbena ceremonija treba dobro da se pokrije fotografijama jer, nikad se ne zna da li će neko da trepne kad ne treba. U toku ceremonije nemate mogućnost da upravljate grupom, dajete neka uputstva jer biste time narušili svečanost prilike. Sâm dolazak na mesto ceremonije takođe je odlična prilika za fotografisanje.

- [3] Uvek je zanimljivo snimiti dešavanja pre zvanične ceremonije kao što je dolazak mladenaca pred crkvu
- [4] Lepota mlade posebno će doći do izražaja ako upotrebite lepo difuzno svetlo i, možda neobičan, ali lep i romantičan ambijent (Fotografije: S. Dragović)

Za vreme ceremonije treba zaboraviti na blic kao izvor svetla bez obzira na mesto njenog obavljanja. Naše crkve veoma su lepo ukrašene, ali crkveni enterijer ne može u potpunosti da se dočara svetlom blica, čak i ako je taj blic jak, što uglavnom rezultira i razbijanjem atmosfere. Zato, blic treba koristiti samo na suncu, radi rasvetljavanja senki. Ako snimate s filmom, što bih preporučio za unutrašnjost crkve, uzmite film osetljivosti od ISO 800. Njegov kvalitet je odličan, a treba vam i velika osetljivost. Stativ ne možete nositi u crkvu, međutim, jednonožni stativ mogao bi da bude od koristi. S odličnim objektivom može se fotografisati s velikim otvorom blende. Ako je u pitanju superširoki objektiv, dubinska oštrina sasvim je u redu i na najvećem otvoru blende. Ako je objektiv osrednjeg kvaliteta, onda ga treba zatvoriti za dva f-broja manje od najvećeg otvora radi bolje oštine. Treba se raspitati šta sve obuhvata svadbena

- [5] Za razliku od nedavne prošlosti, kada se građanski deo venčanja obavljao samo u opštinama, sada su matičari voljni da obavace ceremoniju gde god je potrebno. Svečanosti trenutka doprinosi i lenta na grudima matičara
- [6] Fotografija snimljena dva dana posle svadbe kada su mladenci bili odmorni i opušteni. Ambijent Japanskog vrta u Botaničkoj bašti deluje gotovo filmski, a ovakva, premda izrežirana fotografija, ostaće sigurno lepa uspomena u svadbenom albumu (Fotografije: S. Dragović)

ceremonija kako bi fotograf uvek bio spreman za akciju. Isto tako, nije na odmet raspitati se kod sveštenika da li dozvoljava da se fotografiše u crkvi. U principu, to je dozvoljeno, ali kod nas svako pravi svoj zakon, pa možete naići na tvrdoglavog popa. U tom slučaju treba obavestiti mladence da intervenišu – oni su, kako bi se reklo, "kupac" te duhovne usluge, te bi sveštenik trebalo njima da izađe u susret. Mislim da je najbolje izbeći korišćenje blica u crkvi ako je moguće jer bleštavo svetlo ometa tok samog obreda.

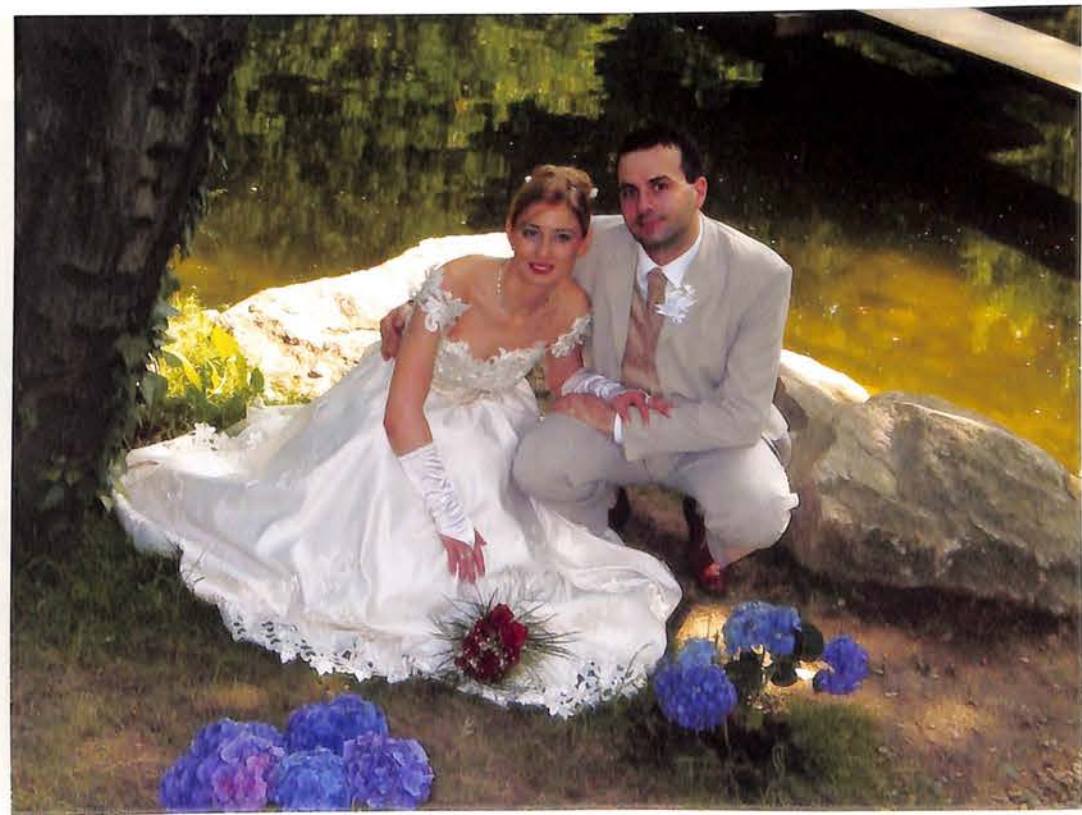
Ako je svadba građanska, naše opštine prilično su se upristojile u odnosu na ono kako su izgledale pre više decenija. Tada, takođe, treba poštovati svečanost trenutka i hvatati važne momente kao što su potpisivanje matične knjige i čestitanje mladenaca.

SNIMANJE POSLE SVADBE

Lep izgled mladenaca, a naročito mlade, treba iskoristiti da bi se napravio veliki broj fotografija posle svadbene ceremonije ili, možda, sutradan. Za jednu skorašnju svadbu iskoristio sam lepo uređeni Japanski vrt u prostoru beogradske Botaničke bašte. Za fotografisanje u Japanskom vrtu odabrao sam digitalni fotoaparat s blicem za rasvetljavanje senki. Naravno, ugrađeni blic bio bi nedovoljan, pa sam koristio eksterni. Istovremeno, fotografisao sam i analognim fotoaparatom. I jedne i druge fotografije lepo su uspele ali je glavni izbor ipak pao na digitalne – uglavnom zbog mogućnosti da se odmah po okidanju pregledaju i ponove uz manje korekture, što nije moguće pri fotografisanju analognim fotoaparatom. Prilikom fotografisanja mladenaca u jednom tako lepom ambijentu ne treba se libiti i nekih neobičnih poza. Pre svega, mlada u venčanicu i

takvom ambijentu nije baš svakodnevna pojava! Stoga i poze kako mlada zahvata vodu, kako drži beli suncobran i slično nisu uopšte neprikladne. Cilj fotografisanja jeste da se istakne lepota mlade u lepom ambijentu, a ne pravljenje socijalne ili druge dokumentacije. Ne prikazuje se ambijent, nego mladenci. Ako se prilikom fotografisanja koristi film, treba upotrebiti mekocrtač jer se tako dobija bolja osvetljenost kontura. Kod digitalnog fotoaparata to se može i naknadno dodati na računaru. Treba napraviti više snimaka jer manje razlike u pozici čest mogu da poboljšaju fotografiju u velikoj meri.

[7, 8] "Krštenje u crkvi". Pored obaveznog odsecanja pramena kose, ritual obuhvata i kupanje u specijalnoj kadi za krštenja. Dve bake su, naravno, proverile temperaturu vode, tako da događaj očigledno nije neprijatan za bebicu. Teleobjektiv i blic osigurali su da se glavni predmet – beba uhvati u dovoljno krupnom planu. I kod ovakvih fotografija atmosfera crkve lepše se odražava bez blica, on se koristi samo za detalje (Fotografije: S. Dragović)

[9] Doživljaj deteta na sopstvenom rođendanu svakako je najlepši i najvažniji i to nikako ne biste smeli da propustite (Fotografija: I. Brezovac)

Pri snimanju treba uvek imati na pameti da se te fotografije kotiraju vrlo visoko po važnosti u jednoj porodici i ne sme se praviti ništa manje nego najbolje. Neke tehničke greške, greške u razvijanju filma, izradi fotografija, nisu uopšte dopustive. Ako sumnjate u kvalitet laboratorije, menjajte je jer su fotografije sa svadbe nepopovnljive. Takođe, snimajte duplo – koristeći dva fotoaparata – jer uvek može da se desi neka neočekivana nevolja, ne govorim samo o kvaru fotoaparata nego o neadekvatnom sistemu za merenje svetla, podekspoziciji ili preekspoziciji i sl. Pomenuti ambijent ima dosta svetlosnih izvora, refleksa od vode i slično, što može da zavara svetlomer fotoaparata.

U principu, takve fotografije rade se u "high key" tehnici (pretežno svetli tonovi u fotografiji) jer one treba da odražavaju sreću, optimizam. Estetika i lepota fotografisane osobe, uz perfektnu tehniku, ideje su vodilje za ovakvo snimanje, ma koliko to nekim puritancima izgledalo kao "kič". Ovde nije reč o umetnosti, nego o čistom zanatu, mada se umetnost može prikazati kroz bilo koju aktivnost.

KRŠTENJE

Kao i svadba, krštenje je srećan događaj. Budući da je glavna osoba na fotografiji lišena sujete, a često i odeće (ako se potapa u vodu), onda treba fotografisati okolinu – ambijent, naročito ako je to lepo ukrašena crkva, zatim roditelje, dede, babe i ostalu familiju. Pravila kompozicije, tehnike, osvetljenja ostaju uvek na snazi, ali je atmosfera pri krštenju malo opuštenija. Krštenje ipak nije događaj istog ranga kao svadba. Glavnu osobu – bebu, treba lepo fotografisati na dan krštenja, ali tu nema nekih drugih pravila nego onih kako se snimaju deca.

ROĐENDANI

Ovde nema mnogo varijacija. Glavna stvar jeste gašenje svećica na torti – nov običaj sa Zapada, uveden posle Drugog svetskog rata. Za starije osobe broj svećica može da bude "kritičan" – video sam simpatično rešenje: svećice u vidu brojke. Deca su ovde najčešći objekt fotografisanja. Ne samo slavljenici nego i njihovi drugovi i drugarice koji su najsimpatičniji modeli uopšte.

Ovde nekih posebnih pravila nema. Treba biti direktan, snimiti puno fotografija, a odabrati samo najbolje za porodični album. Uostalom, rođendani se ponavljaju, pa se i fotografisanje ponavlja.

TUŽNI DOGAĐAJI

Jasno je da mislim na sahrane, pomene i slično. Mnogi ne vole da se fotografišu ili da fotografišu pri takvim događajima. Moram da kažem da sam kao mlad fotograf bio veliki protivnik fotografisanja sahrana. Život me je, nažalost, naučio i nećem drugom. Kada je moja majka umrla, na sahrani je fotografisao jedan profesionalni fotograf i posle sahrane ponudio je fotografije. Hteo sam da odbijem, ali moj otac je rekao da ih otkupim. Učinio sam tako i pokazalo se da su to bile poslednje fotografije mog oca koji je ubrzo posle majčine smrti i sâm preminuo. Fotografije su mi postale nezamenjive zbog tog tužnog događaja. Posle smrti oca, za njegovu sahranu,

10

11

[10] "Sahrana Poleksije Bugarski", 1884. Kragujevac. Da nije bilo ove fotografije ne bih mogao da saznam kako je izgledala jedna od moje četiri prababe. Fotografija odgovara nivou tehnike iz te epohe – verovatno zbog treptanja snimljenih osoba, fotograf je morao većini njih da "nacrtá" oči (Nepoznat fotograf)

[11] "Pomen u Sabornoj crkvi". Iako tužni događaji, pomeni i sahrane odlikuju se takođe svečanom atmosferom (Fotografija: S. Dragović)

angažovao sam mog prijatelja Dragoljuba Tošića da fotografiše celu sahranu. Te tužne fotografije ne gledam često. Ipak, uvek imam na umu ono što mi je rekao moj teča, inače sveštenik: "Kad ne bi bilo takvih događaja, zaboravili bismo da smo ljudi."

Prilikom fotografisanja na sahranama i pomenima treba imati izuzetno jak osećaj takta i mere. Ponašanje u stilu paparaca apsolutno je neprikladno. Ovde fotograf mora da bude diskretan pratilac, da fotografiše samo onda kada ima smisla i da od snimljenog materijala odabere samo one fotografije koje zadovoljavaju estetske kriterijume i nikoga ne vređaju.

Na sahranama i pomenima mogu se snimiti i fotografije koje imaju umetničke pretenzije. Videli smo takve fotografije, bilo među reporterskim fotografijama, bilo na izložbama. Ljudska tuga često je umetnički obrađivana u svim vrstama umetnosti.

TEHNIKA FOTOGRAFISANJA

Već u ranijem tekstu naznačio sam da za snimanje u crkvi treba imati širokougaoni objektiv i, po mom ukusu, fotoaparat s visokoosetljivim

filmom. Tu nema potrebe ni vremena da se fotografije pregledaju na licu mesta jer je tok događaja neponovljiv. Atmosfera može najlepše da se dočara analognom fotografijom i zato dajem prednost jednookom refleksnom fotoaparatu sa širokougaonim ili superširokougaonim objektivom.

Jednooki stativ je od koristi, ali nije neophodan. Zависи od količine svetla u crkvi, koja tokom sunčanih dana može da bude dovoljna. Takođe, fotoaparat može da se nasloni na neki komad crkvenog nameštaja. Mirna ruka za okidanje velika je prednost. Ne treba nositi teške stvari sa sobom pošto to ne osigurava mirnu ruku. Blic treba selektivno koristiti. Za fotografisanje krštenja koristio sam blic, naravno s dozvolom sveštenika, jer mi je omogućio da time istaknem mali ali glavni predmet fotografisanja – bebu. Fotografisanje van crkve, kao i snimanje mladenaca može se obaviti i analognim i digitalnim fotoaparatom. Veoma volim prednost digitalnog fotoaparata jer fotografija može odmah da se pogleda i proveriti da nema neke grube greške u osvetljenju, zatvorenih očiju u nezgodnom momentu i sl. Ovde je blic za rasvetljavanje senki od

12

[12] Luksuzna izdanja svadbenih fotoalbuma i dolikuju ovakvim događajima ali, na žalost, kod nas nema ovako bogat izbor. Rešenje je, možda, u ručno povezanom albumu koji knjigovezac može da napravi posebno po vašim željama

velike prednosti, naročito ako je dan sunčan, ali isto tako i kada je oblačno.

Svojevremeno, imao sam naklonosti da fotografišem većim formatom od 35 mm – na primer, srednjim formatom 6x6 cm i bio sam vrlo zadovoljan rezultatom. Naravno, razvoj filmova, fotoaparata i objektivna u poslednjim decenijama sveo je potrebu za srednjim formatom na minimum. Ipak, istina je da se sa srednjim formatom dobijaju bolje fotografije. Ovo je ipak samo za perfekcionista, najveći broj fotografija svakako će se snimati na filmu od 35 mm.

PRESENTACIJA, ALBUMI I RAMOVI

Može da zvuči čudno, ali prezentacija vredi skoro koliko i sâm kvalitet fotografija. Kažem "skoro", jer se prezentacija može i s gotovim fotografijama u ruci ponovo napraviti, dok s lošim fotografijama nikakva prezentacija ne može da spase posao. Posebnih foto-albuma za svadbene fotografije u Beogradu nisam video, čak je i u Evropi njihov izbor ograničen. U Americi, gde je fotografisanje svadbi dovedeno do vrhunca, koriste se foto-albumi čija cena ide i do više stotina dolara. Ako neko baš poželi da ima ovakav album, može da poseti sajt neke od "mail-order" firmi (za prodaju putem pošte). Oni s malo skromnijim džepovima mogu pribaviti lep foto-album i odgovarajućim slaganjem fotografija u njemu postići vrlo lep efekat.

Fotografije s krštenja, rođendana i tako dalje, nalaze svoje mesto u običnim porodičnim foto-albumima. Mislim da takve fotografije ne smeju da se vuku po fiokama ili kutijama. Ipak su to događaji koje treba zadržati u sećanju. Fotografije koje smo pripremili uz ovaj članak treba da ilustruju ono o čemu sam pisao. Kako u životu ništa nije apsolutno, nije ni u fotografiji. Neka vam ovaj tekst posluži kao impuls za sopstvenu stvaralačku aktivnost.

Finale konkursa

ČOVEK I PEJZAŽ

1. NAGRADA Đuro Milošević, Odžaci, "Bare Bojovića"

Zima nam je pokucala na vrata, a pravu snežnu atmosferu koja nas uskoro očekuje najbolje odslilkava pobjednička fotografija ovogodišnjeg konkursa "Čovek i pejzaž". Pretpostavljam da vam je svima poznata još iz broja 22 u kome je osvojila drugo mesto. Nemojte se čuditi što je tada bila druga, a sada je prva i to u finalnom izboru. Neke fotografije dobijaju na snazi i kvalitetu tokom vremena, jer kao što mnoge fotografije blede i gube na svojoj zanimljivosti, tako one postaju sve bolje i zanimljivije. Vreme je najbolji sudija u mnogim aspektima života, pa tako i u fotografiji.

Na pobjedničkoj fotografiji Đure Miloševića iz Odžaka ne vidimo čoveka direktno ali u ovom dramatičnom prizoru postoji jedan kvalitet više. Čovek u fotografiji zapravo smo mi – gledaoci, uvučeni u magijski prizor snežne oluje koja nas

3. NAGRADA Boško Branković, Beograd, "Drugačiji pogled... Hag..."

2. NAGRADA Mićo Čavić, Banjaluka, "Smiraj"

POHVALA Bojan Hohnjec, Novi Sad

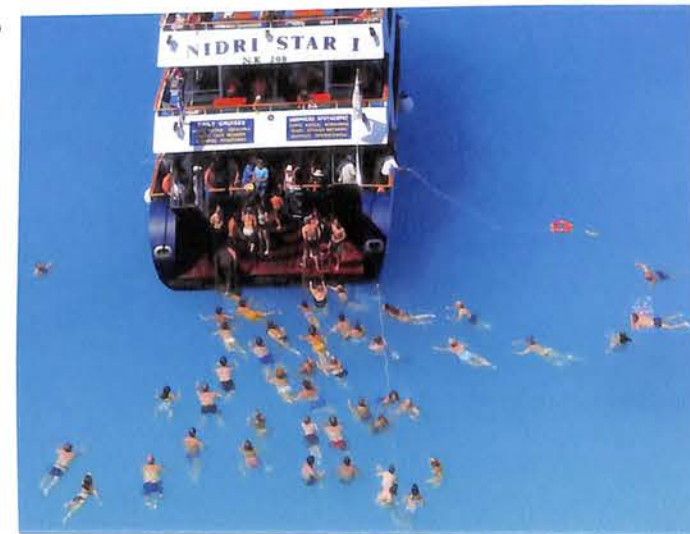
POHVALA Sava Savić, Brus, "Nebeske stolice"

po ko zna koji put podseća na nadmoćnost, ali i lepotu prirode. Ako se dobro zagledate u ovaj prizor, čućete vetar kao fijuče, ledene pahulje ulaze vam u oči, a oštar i hladan vetar ne da vam da dišete. I pored toga, prizor je očaravajući, prigušeno plavo svetlo daje mu nestvarnu atmosferu – kao prizor iz mašte nekog ruskog klasika ili surovo nadmoćan prikaz zimskog predvečerja u srcu Srbije Dobrice Čosića.

Drugoplasirana fotografija Mića Čavića iz Banjaluke poznata vam je iz broja 21 kada je dobita prvu nagradu, a neobičan pogled iz Haga Boška Brankovića prvi put objavljujemo i nagrađujemo. Žiri u sastavu Slobodan Vukadinović, Ivana Brezovac, Imre Szabó i Milan Živković imali su težak zadatak da iz preko 1.400 fotografija dodeli nagrade i tri pohvale i odaberu trideset i sedam

do sada neobjavljenih fotografija. Kao što smo i najavili, žirirane su sve fotografije pristigle tokom cele godine. Nagrade će biti dodeljene polovinom decembra u prostorijama Redakcije časopisa REFOTO, a svi pohvaljeni učesnici dobiće godišnju pretplatu na časopis. Kao prva nagrada dodeliće se digitalni fotoaparati Nikon Coolpix 3700, kao druga Metz blic za odgovarajući model fotoaparata nagrađenog i kao treća Lowepro fotoaranac Micro Trekker 200. Nadamo se još boljem odzivu na našem sledećem konkursu i još boljim fotografijama, a nove propozicije i uvod u temu naći ćete na strani 78.

I. BREZOVAC

POHVALA Josif Pop Mitić, Beograd, "Punoglavci"

1

2

3

[1] Zoran Đekić, Kobenhavn, Nemačka, "Usamljeni oblak"
 [2] Zorica Petrović, Smederevo, "Put bez kraja"
 [3] Branko Matic, Valjevo, "Pregrađeni sneg"

[7] Nebojša Mijatović, "U senci"
 [8] Miloš Blanuša, "Vremeplov"
 [9] Srđan Abdijević, Novi Sad, "Dunav ljubi nebo"

4

5

6

7

9

8

10

11

12

[1] Vladimir Tirmanić, Beograd, "Jedno jesenje jutro"
 [2] Sanja Ratković, Beograd, "Kamenčići mudrosti"
 [3] Alen Popov, Zrenjanin, "Connect"
 [4] Borislav Gnjidić, Sremčica, "Tragovi prošlosti 2"
 [5] Andrija Kasom, Cetinje
 [6] Julijana Vrabčeniak, Steinenbronn, Nemačka, "Starac i more"

2

3

5

6

1

[1] Milenko Vasić, Beograd, "Drina"
 [2] Dragan Babović, Beograd
 [3] Marko Rupena, Beograd, "Poreč"

[4] Ivan Ivanović, "Plavi remorker"
 [5] Nikola Panajotović, Beograd, "Odraz jeseni"
 [6] Marija Milovanović - Maksimović, Beograd, "Miran zimski dan"

2

3

4

6

5

[1] Dragana Branković
[2] Slađana Nikolić, Beograd, "Žurim"
[3] Nebojša Obrizović

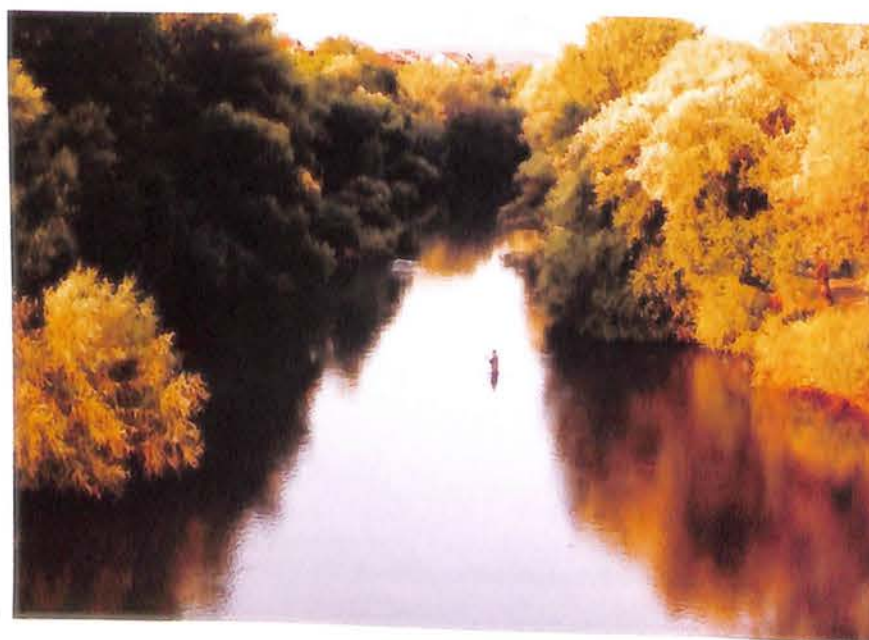

[1] Slobodan Nikolić, Zaječar
[2] Milana Diklić, Novi Sad
[3] Milota Dubovska-Poslon, Novi Sad, "Premošćavanje Dunava"
[4] Ervin Šalgo, Kikinda, "Magla"

[5] Dušan Udički, Zrenjanin, "Čekanje"
[6] Ivan Manić, Pirot
[7] Jožef Gergelj, Senta, "Kada Tisa procveta"

[4] Nedeljko Marković, Petrovaradin, "Izmirenje"
[5] Ivan Stanić, Beograd, "Lovac"
[6] Dejan Drobnjak, Beograd, "Ada ciganlija"

MAGIJA JESENJIH BOJA

MR VLADIMIR ČERVENKA

POSLE OBILNIH LETNJIH PLJUSKOVA I MUNJA U AVGUSTOVSKOM BROJU, U OKTOBARSKOM SMO MOGLI OČEKIVATI JESENJE KIŠE I MIHOLJSKO LETO, ALI UMEMO NJIH STIGLA JE FOTOKINA 2004. ZBOG TOGA ĆEMO SE U OVOM NASTAVKU OSVRNUTI NA GODIŠNJA DOBA – JESEN (S MALIM ZAKAŠNJENJEM) I ZIMU

Jesen je godišnje doba kada se sumiraju rezultati celogodišnjeg napornog rada, ubira letina, a istovremeno i kada se posle letnjeg odmora pripremamo za početak novog ciklusa godišnjih aktivnosti, kao i za zimu. Za fotografe, to je period povoljnih i raznovrsnih fotogeničnih situacija kada mogu da ostvare mnogo toga što nije bilo moguće u toku leta. "Zlatna jesen" obiluje svetlosnim situacijama koje retko možemo naći u drugim godišnjim dobima, a karakteristika su liričnog i romantičnog miholjskog leta ili zagonetnih jesenjih izmaglica i kiša. O snimanju kiše govorili smo iscrpno u prethodnom broju i možemo da dodamo samo da za razliku od atraktivnih i dinamičnih letnjih kiša, jesenje kiše su monotone, u stanju su da padaju danima, ali to ne znači da nemaju svoju lepotu. Nebo je prekriveno kišnim sivkastoplavičastim jednoličnim altostratusima ili nimbostratusima, niskim tamnosivim oblacima iz kojih stalno padaju kiše, često u kombinaciji s izmaglicom. No, predimo radije na onaj period koji svi željno iščekujemo svake jeseni – na miholjsko leto. Postojanje većih količina sitnih kapljica vode u atmosferi daje tipičnu svetloplavu boju jesenjeg neba koje retko kad poprime sivkastobelu boju užarenog letnjeg neba. Iz istog razloga difuzija svetla na nebu je mnogo jača, zbog čega su jesenje

senke blaže od letnjih, kontrast između osvetljenih i neosvetljenih površina je mnogo manji, čemu doprinosi sunce koje izgleda kao da je stalno obavijeno izmaglicom. Svetle površine nisu "užarene", a senke su nežne i providne. Usled manjeg ugla pod kojim pada sunčeva svetlost, senke su mnogo duže i samim tim poprimaju ulogu aktivnijih površina na slici. Jesenji pejzaž bitno se razlikuje od onih nastalih tokom drugih godišnjih doba, prirodne promene koje nastupaju u jesen uslovljavaju pretežno tople boje. Pored zelene, prevladaju žuta i crvena u raznovrsnim nijansama, dok su udaljene površine u zadnjem planu često obavijene providnom plavičasto-zelenastom izmaglicom naspram nežnoplavog neba. Na blagom i manje kontrastnom svetlu jesenjeg sunca tople boje dolaze do potpunog izražaja. Što idemo više ka severu, to su boje izraženije i zasićenije, kao da priroda želi da nadoknadi surove uslove života u tim predelima.

Promene vremena u toku dana su česte, ali ne tako nagle i ekstremne kao u letnjim mesecima. Posle maglovitog jutra može nas dočekati sunčan dan koji se može završiti popodnevnom kišom i večernjom izmaglicom, tako da se u toku dana smenjuje više svetlosnih atmosfera. Ali, isto tako, dešava se da se magla, pogotovo krajem jeseni, ne podigne tokom celog dana – tada nam je na raspolaganju idealno prirodno difuzno svetlo, apsolutno bez senki, kada isključivo dolaze do izražaja tonalni kvaliteti scene koju snimamo, a koje teško možemo dočarati u studiju. Magla nam pruža posebne mogućnosti jer nepovoljni svetlosni uslovi obiluju svetlosnim atmosferama, a i kod niskih nivoa osvetljenja možemo postići bogat tonalitet slike.

Pri lepom vremenu nećemo imati problema s merenjem ekspozicije jer su ekstremne svetlosne situacije retke, integralni način merenja u većini slučajeva je zadovoljavajući. Po magli i u lošim svetlosnim uslovima ekspoziciju prilagođavamo tamnim površinama: na svetlosivim partijama magle očitali bismo vrednosti ekspozicije koje bi prouzrokovala podekspoziciju snimka. Ako snimamo u crno-beloj tehnici, možemo koristiti sve vrste filtera. Zeleni filter pomoći će nam da istaknemo žute i crvene površine, a svetloplavi da naglasimo izmaglicu i maglu. Tu je i nezaobilazni polarizacioni filter, pogotovo za kolor fotografiju, a kao što smo ranije naglašavali, UV i "Sky Light" filter ne treba skidati s objektiva.

- [1] Iako bi mnogi pomislili da je ovo digitalno obrađena fotografija, jesenji sumrak često nam omogućava da i bez upotrebe filtera dobijemo ovako intenzivne, skoro nestvarne boje
Nikon Coolpix 5000, fotografija: Milan Živković
- [2] U jesenjem pejzažu uglavnom prevladavaju tople crvenkastožute boje koje razbijaju teško olovno jesenje svetlo
Olympus E-20, fotografija: Milan Živković
- [3] Dokaz da monohromatske boje i skoro sumorna atmosfera likovno mogu biti veoma izražajne
Olympus E-20, fotografija: Milan Živković
- [4] "Čemernik, Rečica"
Pravi izazov za fotografa prirode jeste kako dočekati njeno kretanje i promenljivost. Ovaj kadar zahtevao je puno strpljenja i nekoliko ekspozicija kako bi vrtloženje opalog lišća u vodi dobilo svoju punu dramatiku
Pentacon Six, Zeiss 50 mm, Orwo NP 20, razvijач R09, stativ, fotografija: Miloš Zdravković

LEDENA INSPIRACIJA

[5] Zimski pejzaži lišeni su živih boja i zbog toga meko svetlo sunčanog zimskog dana "nacrtalo" je ovu nežnu fotografsku grafiku Olympus E-20, fotografija: Milan Živković

[6] Zimska magla daje specifično svetlo i neophodno je da pronađemo makar jedan akcenat u sceni koju snimamo da bismo razbili monotoniju Olympus E-20, fotografija: Milan Živković

[7] Arabeska snegom pokrivenih grana kreirala je piktoreskni uzorak nalik vezenoj čipki u kontrastu s kristalno čistim i azurno plavim nebom Olympus E-20, fotografija: Milan Živković

Za razliku od ostalih godišnjih doba, za zimu je karakteristično to što "nestaju" boje. Osim plavetnila neba pri sunčanom vremenu i zelenila zimzelenog rastinja, uglavnom prevladaju sive nijanse, a kada padne sneg – kontrastne crno-bele površine. Bogatstvo bojnih nijansi prolećnih, letnjih i jesenih boja zamenjuju crni, beli i sivi tonovi. Dok ne padne sneg, priroda deluje beživotno i depresivno. Dinamika života zamire, aktivnosti su svedene na minimum, kao da se ljudi i priroda trude samo da prežive u zagrejanim kućama i toplim jazbinama. S prvim snegom situacija se menja, nastupa vreme praznovanja koje je mnogo više zastupljeno u ruralnim sredinama, dok se ljudi iz grada prepuštaju zimskim radostima na zasneženim padinama. To je doba zimskih sportova i veselja, kratkog dana i dugih noći, intimnih večeri pored vatre i obraza pocrvenelih od mraza. I pored toga što se priroda odmara, a krošnje drveća avetinjnski štrče naspram sivog neba, motiva za snimanje ima na

pretek: od dinamičnih zimskih sportova, zimskih praznika i svetkovina, do zimskih pejzaža ili gradskog eksterijera. Šou snežnih pahuljica priča je sama za sebe! Koliko dinamike i atmosfere ima samo na jednoj jedinog čuvenoj fotografiji konjske zaprege na vejavici Alfreda Štiglica (Alfred Stieglitz)! Raznovrsnost snežnih kristala je velika – postoji sedam osnovnih tipova i oko 40 kombinacija: iglice i štapići, pljosnati kristali u obliku šestokrakih

zvezdica ili pločica, stubići s pljosnatim produžecima, nepravilne čestice snega i krupne pahuljice. Ako želimo da snimimo snežne pahuljice, biramo tamniju kontrastnu pozadinu. Kada koristimo duže ekspozicije (ponekad je dovoljna i tridesetinka), slično kišnim kapama, pahulje će ostaviti neoštar trag na snimku u vidu crtica čija će dužina biti veća što je ekspozicija duža, a kratkim ekspozicijama "zamrzavamo" pahulje na slici u vidu belih tačkica.

"UTOPLITE" FOTOAPARAT

I kao što smo već ranije napomenuli, loši vremenski i svetlosni uslovi pružaju niz izuzetnih i slikovitih prilika za snimanje, zbog toga dobrim cipelama treba dodati toplu jaknu ili bundu i krenuti im u susret. Naravno, probleme s hladnoćom rešićemo toplim čajem, ali posebnu pažnju moramo posvetiti foto-opremi. Za sada, u prednosti su klasični analogni fotoaparati koji lakše podnose niske temperature, dok elektronika pod tim uslovima često otkazuje, radi usporeno ili je potpuno onemogućena, a snaga baterija koje napajaju sistem drastično opada. Kod snežnih padavina opremu štitimo na isti način kao kod kiše (o čemu je bilo govora u prethodnim člancima). Od koristi će nam biti relativno skupa (ali dobra) fotografska torba čiji postavljeni zidovi umanjuju delovanje hladnoće, a preporučljivo je da fotoaparat ušušamo ispod jakne u pauzama snimanja kako bismo ga zagrejali telesnom toplotom. I analogni fotoaparati mogu da "zaškripe", ali na znatno nižim temperaturama zbog zgušnjavanja ulja koje podmazuje mehanizam. To se odnosi pre svega na blendu čije lamele mogu da se slepe i na taj način preeksponiraju snimak pošto ne zatvore blendu do kraja. Zato treba pomoću poluge za ručno zatvara-

nje blende povremeno proveravati da li ona funkcioniše ispravno. Za snimanje pri veoma niskim temperaturama koriste se futrole za opremu s električnim grejanjem, ali o tome treba razmišljati ako krećete na snimanje u polarne predele.

SVETLO I KONTRASTI

Kao u svim godišnjim dobima, i zimi pri oblačnom nebu imaćemo na raspolaganju difuzno svetlo, često veoma slabog intenziteta, dok su pri sunčanom vremenu predeli pokriveni snegom puni bleštavila, a kontrast između tamnih i svetlih površina znatno je povećan. Preporučljivo je da se koristi bočno ili kontrastno svetlo koje daje veoma plastično, izražajno i efektivno osvetljenje. Prednje svetlo je ravno i neizražajno, pretvara velike snežne površine u jednolične bele plohe bez senki i detalja. S uspehom ga možemo koristiti jedino prilikom snimanja modela u krupnom ili srednjem planu. Kada snimamo s bočnim ili kontrastnim svetlom, imaćemo problema s veoma tamnim senkama ukoliko ih ne prosvetlimo odgovarajućom refleksnom površinom, fleš rasvetlom ili ne iskoristimo neki od mnogobrojnih refleksa koje bacaju snežne površine. U protivnom, jedan deo lica biće presvetao, a drugi pretaman. Prilikom snimanja portreta na snegu od koristi će biti ako blago namažemo pocrneo ten kremom za sunčanje kako bismo dobili na plastičnosti lica. Za sunčevu svetlost u zasneženim predelima karakterističan je veliki raspon kontrasta pretežno belih i tamnih površina, dok su sivi tonovi svedeni na minimum. Zbog toga, često ćemo imati problema s rasponom osetljivosti materijala i s crnim i belim grančnim modulom, odnosno, bićemo u situaciji da iako smo pravilno odredili srednju vrednost osnovne

POMOĆNIK U NEVOLJI – SIVA KARTA

Oblast u fotografiji u kojoj najčešće dolazi do zabune svakako je kontrola ekspozicije. To se uglavnom dešava zbog svetlomera koji su kalibrirani tako da očitavaju nivo osvetljenja određen na osnovu osvetljenosti uobičajenog pejzaža. Ispostavilo se da takav pejzaž reflektuje svetlo oko 18 procenata. Jednostavno rečeno, to znači da vaš svetlomer (bilo integrisan u kućište fotoaparata ili ručni) pretpostavlja da svaka scena koju vi ukadirate i želite da fotografirate reflektuje 18 procenata svetla. Ovih 18 odsto refleksije ljudskom oku izgleda kao srednjesiva. Naravno, uslovi snimanja, tj. osvetljenosti scene uglavnom su daleko od idealnih, a jedan od najekstremnijih slučajeva svakako je sneg koji reflektuje mnogo više svetla od 18 odsto. Ako se budete oslonili na izmerene vrednosti vašeg svetlomera usmerenog direktno na beli, snegom pokriveni pejzaž, najverovatnije ćete dobiti sive fotografije (ako fotografirate crno-belim filmom). Iako se zimski pejzaž svima nama čini kao previše svetao i da mu sigurno ne treba ekstraekspozicije (tj. svetla) – upravo je suprotno. Da biste dobili zaista beo sneg, treba da DODATE svetla, tj. da produžite ekspoziciju za 2 do 2,5 puta. Jedan mali pomoćnik rešiće vas svih muka u svakoj svetlosnoj situaciji. Jednostavna, praktična i po ceni pristupačna SIVA KARTA predstavlja zapravo tih 18 procenata reflektovanog svetla. Iako vaš svetlomer ne zna u šta gleda, odnosno odakle meri

svetlost, on će "prepoznati" sivu kartu jer je upravo po njoj i kalibriran! Uperite vaš fotoaparat ili ručni svetlomer na sivu kartu, ali pazite da bude jednako osvetljena kao i scena koju fotografirate i da zauzima celo vidno polje svetlomera jer u protivnom ekspozicija neće biti korektna. Sneg će garantovano biti beo, a ako želite da imate detalje u belom, zatvorite blendu za 1/2 f-broja od onog koji vam svetlomer pokazuje. Naravno, ako merite svetlomerom u fotoaparatu, obavezno ga podesite na manualni mod jer ukoliko to ne uradite, čim sklonite sivu kartu i ukadirate željeni prizor, vaš fotoaparat reagovaće na nove uslove i izmeriti novu vrednost. Ako baš nemate sivu kartu, možete iskoristiti i sopstvenu šaku. Svetlomer usmerite na otvorenu šaku i izmerite vrednosti svetla koje ona reflektuje. Zatim otvorite blendu za 1 f-broj (ili produžite duplo ekspoziciju) jer šaka reflektuje skoro dva puta više svetlosti od sive karte. I, na kraju, izmerite svetlo direktno usmeravajući svetlomer na snežni pejzaž i zatim otvorite blendu za 1,5 f-broj ili produžite ekspoziciju za 1,5 puta. Više o merenju svetla i upotrebi sive karte biće u sledećem broju u Foto-skoli posvećenoj ekspoziciji. I. BREZOVAC

[8] Veoma uspešan primer "zimse grafike" gde je sneg lišen bilo kakvog detalja, a jedini crtež kreiraju tamnosive, do skoro crne krošnje drveća. Ovakav pristup podseća na tradicionalno kinesko slikarstvo u tehnici tuša i igle
Fotografija: Dragan Lapčević

[9] Zima i neizbežni sneg mnogima od nas donose radost
Nikon D70, fotografija: Branko Stojanović

[10] Čuvena fotografija slavnog američkog fotografa - "Zima na Petoj aveniji", 1893. - potiče iz perioda piktorijalizma. Ova veoma dinamična i živa scena na vrlo slikovit način govori o promenama koje zima unosi u naš život
Fotografija: Alfred Stieglitz
(© The Art Institute of Chicago, Stieglitz kolekcija)

ekspozicije, dobijemo preeksponirane svetle i podeksponirane tamne partije. Da bismo to izbegli, koristimo manje kontrastne materijale (slabo osetljive filmove), a kod digitalnog zapisa u meniju izaberemo opciju smanjenog kontrasta slike.

MERENJE EKSPOZICIJE

U ovoj situaciji imaćemo dosta poteškoća s određivanjem optimalne vrednosti ekspozicije zbog toga što velike zasnežene površine nipošto nemaju stepen refleksije koji je približan srednjesivoj površini. Ukoliko merimo metodom odbijenog svetla kroz objektiv fotoaparata ili usmeravanjem ekspozimetra ka sceni koju snimamo, uvek ćemo dobiti vrednosti ekspozicije koje će nam dati podeksponiran snimak - kraće vreme ekspozicije, manji otvor blende. U ovom slučaju pouzdanija metoda jeste merenje upadnog svetla, ukoliko imamo ekspozimetar s kalotom, ili određivanje ekspozicije pomoću sive karte. Pomoću belog etalona, koji se nalazi na poledini sive karte, na isti način možemo utvrditi koja je vrednost blende graničnog belog modula. Na primer, ako je vrednost blende izmerena na svojoj karti 5,6, vrednost izmerena na beloj biće za 2,5 blendi manja, odnosno nalaziće se između blende 8 i 16. Pojedinačnim merenjem belih zasneženih površina koje se nalaze u kadru utvrđujemo da li se one uklapaju u vrednost granične bele, ako imaju vrednost blende identičnu belom

etalonu na konačnoj fotografiji, izaće kao bele površine s detaljima, ukoliko je otvor blende manji (u konkretnom slučaju 16, 22 itd.), one će izaći kao prazne bele površine. Ako želimo da i te površine uklopimo u graničnu belu, moramo korigovati osnovne ekspozicije tako što ćemo zatvoriti blendu za odgovarajući f-broj, odnosno skratiti ekspoziciju na uštrb sivih i tamnih partija u slici. Ako nemamo pri ruci ekspozimetar ili sivu kartu, ekspoziciju možemo utvrditi posebnim merenjem belih i crnih površina u kadru i na osnovu izmerenih vrednosti

odrediti srednju vrednost ekspozicije. Budući da su na snegu pri sunčanom vremenu crne i bele površine skoro uvek van granica crnog i belog modula, odnosno na konačnoj slici biće registrovane kao prazne crne ili bele površine bez detalja, moramo se opredeliti da li su nam bitniji elementi u tamnim ili svetlim partijama i shodno tome produžiti ili skratiti ekspozicije. Pri oblačnom vremenu, ako smo pravilno odabrali osnovnu ekspoziciju, uglavnom nećemo imati ovakvih problema.

Postoji još jedna mogućnost, a to je utvrđivanje ekspozicije prema belim površinama. Ekspozimetar usmerimo tako da u vidnom polju bude samo bela snežna površina, a izmerenu vrednost dodamo za 2 do 2,5 blendi kako bismo dobili osnovnu ekspoziciju. Na taj način bele površine biće uvek u području granične bele, ali na uštrb crnih površina. Za ovu svrhu možemo iskoristiti skalu za kompenzaciju ekspozicija koja je ugrađena kod skoro svih savremenih fotoaparata, a omogućava da fotoaparat automatski koriguje ekspoziciju za plus-minus dve blende (bracketing ekspozicije). Najbolje je koristiti uporedna merenja metodom odbijenog i upadnog svetla kako bismo sa sigurnošću utvrdili optimalnu vrednost i obavili potrebne korekcije. A kada nismo sigurni u izmerene vrednosti, treba napraviti jedan do dva snimka s različitim vrednostima ekspozicije. Prilikom merenja moramo voditi računa da parazitno svetlo reflektovano od snežnih površina ne zaseni fotočeliju i eventualno da je zaštitimo dlanom. Iz istog razloga poželjno je stalno korišćenje sunčanog senila (zonu blende) na objektivu. Slab žuti ili srednježuti filter daje bolje rezultate na suncu kod crno-belih fotografija, ali ga moramo skinuti kada snimamo portrete kako ne bi naglasio previše taman ten pocrnelog lica. Kod kolor fotografije obavezni ultraljubičasti ili "Sky light" filter pomaže da se eliminišu plave senke na snegu, a polarizacioni uklanja prejake refleksije sa snežnih površina. Kod noćnih snimaka ne treba da nas iznenadi ako sneg bude obojen u crveno, žuto ili plavo jer u ovom slučaju boja zavisi isključivo od tipa sijalica ulične rasvete.

Distributer za SCG i Makedoniju

Eye-Tech Digital Science Software fantastičnih mogućnosti za maksimalnu produktivnost. "Hotkeys" samo jedan klik skraćuje vreme vašeg rada na minimum!

MSB - Microlens Sharpened Beam revolucionarni sistem osvetljavanja jedini na tržištu sa 5 godina garancije rezolucija 340 dpi na formatu 20x30cm

Prodaja na lizing
Specijalni uslovi za kupce koji zaključe ugovore do 31. 12. 2004.
KIS i Bg Elite Foto poklanjaju: dodatnu opremu u vrednosti od 5000 Eura

Celokupan Encad program
Encad ploteri i boje
Kodak Encad najrazličitiji mediji

**VAŠ POUZDAN PARTNER
ZA SAVETE KUPOVINU I SERVIS**

Beograd, Knez Miletina 26, bgelitetfoto@sezampro.yu
Tel. +381 / 11 32 20 692, 32 48 715 Fax: 32 48 630

KIS
Photo-Me Group

DIMA pobednik 2003. i 2004.
Dve godine za redom najbolja Digitalna Mini-laboratorija na svetu sada i na našem tržištu

ENCAD
NovaJet 1000i

1200 dpi

Najbrži u svojoj klasi
14m²/sat

ENCAD, Inc.
A Kodak Company

11

[11] "Čemernik, Rečica" predstavlja suštu suprotnost tradicionalnom stavu da se pejzaž ne snima u podne. Što zbog niskog zimskog sunca, to i zbog njegovog kretanja koje je paralelno s pravcem toka reke. Jedino doba dana kada se ova igra svetla i senki pojavljuje, upravo je podne. Ovakva atmosfera sunčanog dana odlična je za potenciranje večnog kruženja energije između neba (vatra – sunce) i zemlje (voda – sneg) MAMIYA C 330, Sekor 80 mm, stativ, ORWO NP 22, razvijatelj R09, ručni svetlomer, žuto-zeleni filter, fotografija: Miloš Zdravković

IZAZOV BELINE

Zima i košava odavno su već zaposlele naše ulice, livade i šume, terajući većinu ljudi da se drže svojih stanova i grejnih tela. Ali ne i one najupornije fotografe prirode. Međutim, i pored njihove dobre volje, u savremenoj srpskoj fotografiji retko možemo videti tehnički i estetski korektan crno-beli kadar prirode pod snegom. Stari majstori znaju kako se to radi, ali najčešće ne vole da se smrzavaju po snegu ili to rade u kolor varijanti. Mlađi, verovatno zbog malo informacija i poplave fotoaparata koji "sve odmah" rade sami", brzo se sapletu i prelaze na digitalnu fotografiju. Dakle, šta je to sve bitno za dobru fotografiju snega?

IZBOR TEHNIKE

Kada fotografišem prirodu u crno-beloj tehnici uvek koristim fotoaparat srednjeg formata na stativu, tri objektiva – širokougaoni, normal i teleobjektiv. Koristim ručni svetlomer za merenje svetla po zonskom sistemu, a negative razvijam u zavisnosti od raspona kontrasta scene. Ovo ne treba da obeshrabri vlasnike Praktika i Zenita. Naprotiv, strogo pravilo čime treba snimati sneg i prirodu, ne postoji. Ono što je najvažnije, za početak, jesu ispravan i pouzdan fotoaparat i objektiv koji neće "zaribati" pod uticajem niskih temperatura. Moj izbor uvek je fotoaparat s mehaničkim zatvaračem koji radi pouzdano u svim vremenskim uslovima. Vlasnici fotoaparata niže klase treba da budu spremni

na greške zatvarača u dužini ekspozicije zbog skupljanja metala na niskim temperaturama i hlađenja elektronike.

IZBOR FILMA

Stvari počinju da se komplikuju kod većine početnika upravo prilikom izbora filma zbog različitih saveta, iskustava i nemogućnosti da na našem tržištu pronađu "adekvatan" film. Kada je "lajka" format u pitanju, ograničio bih se na filmove od ISO 100, dok se za srednji format mogu koristiti i filmovi od ISO 400. Iako mnogi preporučuju filmove od ISO 25 i 50 kao idealne, smatram da su oni rešenje samo za vrlo iskusne fotografe koji mogu da se nose s njihovim često visokim fabričkim kontrastom. Film od ISO 100, razvijen u nekom od metol-sulfit (hidrohinon) razvijajača, poput Kodaka D23, Kodaka D76 ili Ilforda ID11, daje sasvim dobre rezultate. Početnicima ne bih preporučio kontrastne i koncentrovane razvijajače tipa AGFA RODINAL i Kodak HC110, sem u velikim razblaženjima.

MERENJE SVETLA I RAZVIJANJE FILMA

Uzevši u obzir činjenicu da najveći broj fotografa kod nas koristi TTL svetlomer u fotoaparatu, toplo preporučujem korišćenje sivog kartona s koeficijentom refleksije od 18 odsto koji se stavlja ispred objektiva da bi se sa njega očitala vrednost ekspozicije.

[12] "Čemernik, Čosine" – ova fotografija nastala je zbog istrajnosti fotografa da snimi savršen kadar. Skoro pola dana čekao sam pravi momenat za ekspoziciju tako što je fotoaparat koji je bio postavljen na stativ stajao prekriven najlon kesom na snegu. Kako su se naizmenično smenjivali talasi snega i vetra koji je "spirao" sneg s grana, trebalo je sačekati trenutak bez vetra i s malo snega na granama drveća. Trudio sam se da glavnim linijama i ravnotežom masa dam stabilnost kadru i dočaram bajkovitu atmosferu MAMIYA C 330, SEKOR 65 mm, stativ, ORWO NP 22, razvijatelj R09, ručni svetlomer, bez filtera, fotografija: Miloš Zdravković

[13] "Rudnik, Dolina" – šuma je jedinstven eko-sistem sa svojim pravilima i zakonima. Iako je bio april, na relativno niskoj nadmorskoj visini, oko 400 m, šuma je "čuvala" ostatke zimskog snega iako ga nigde drugde u okolini nije bilo. Upravo to želeo sam da potenciram stavljajući stabla drveća u prednji plan kao ogradu od spoljnog sveta PENTAKON SIX, ZEISS 50 mm, stativ, ILFORD HP5, razvijatelj D76, ručni svetlomer, bez filtera, fotografija: Miloš Zdravković

12

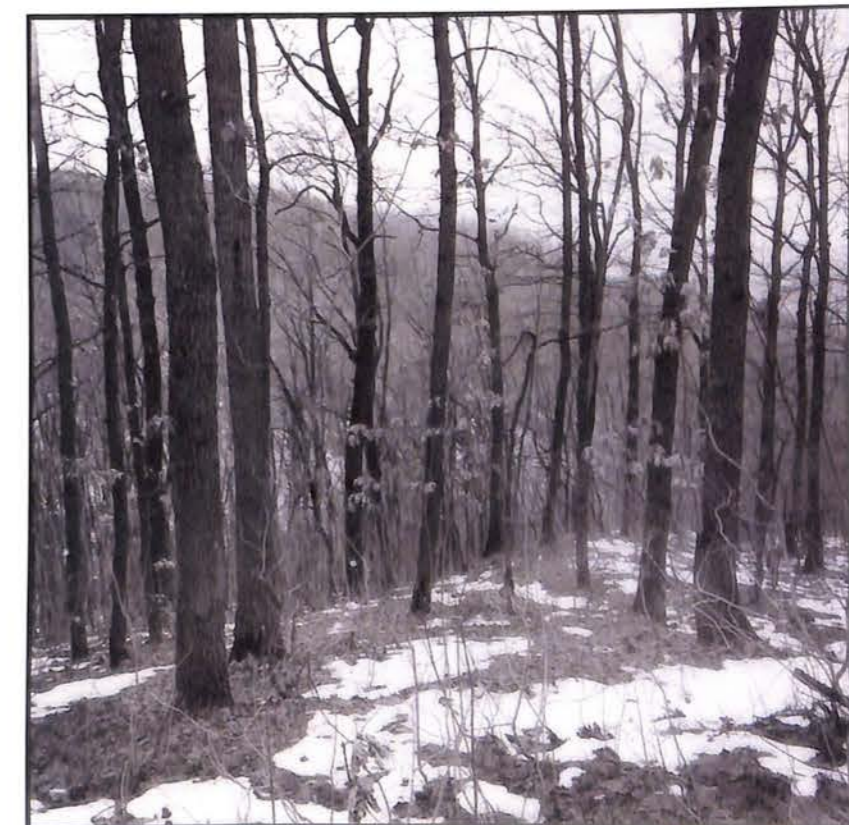
Svaka druga varijanta, sem zonskog merenja svetla i merenja upadnog svetla kalotom ručnog svetlomera, kao rezultat daje sneg kao pesak, a od drveća pravi tamne ugarke. Mnogi fotografi negative sa snegom razvijaju kao i sve ostale, što za rezultat ima prerazvijenu i "zapušenu" belu bez detalja. Da bi se ovo izbeglo, pogotovo kod snimanja na intenzivnom suncu gde raspon kontrasta scene može da bude preko 8 EV (blend), savet bi bio sledeći: ekspozirajte negativ "malo više" (+ 1 blenda), a razvijajte "malo kraće" (– 20 – 30 odsto).

PRINT

Gradski sneg ume da bude svakakav, a najčešće je siv i prljav. Sneg u prirodi je sušta suprotnost, on je sinonim za belinu i čistoću. Upravo ovakav treba da bude i na printu. Da bi se to postiglo, potrebno je da najsvetliji delovi snega budu za prvi sivi ton tamniji od bele neekspozirane margine fotopapira. Praktično, to je još uvek bela, ali s najfinijim detaljima. Jedino se ovako može sprečiti da sneg izgleda kao peščana dina ili prazna bela bez detalja.

Ako vas je ovaj tekst ohrabrio da krenete u fotografisanje s crno-belom filmom, onda fotoaparat u ruke, pa na sneg, jer je izazov belog isuviše veliki da biste ga propustili.

Miloš Zdravković

13

Vaš foto-sajt - izlog u svet

Danas, u ovim našim (ne)srećnim prilikama, kada se i najbolji srpski fotografi mogu ponadati svega nekolicini posetilaca izložbi dnevno, zvuči fantastično, čak neverovatno, da vaše fotografije može videti i preko hiljadu ljubitelja fotografije iz celog sveta za samo nekoliko dana. Ali, istina je! Pre dva meseca prvi put postavio sam deo svog fotografskog portfolija (etnoteme i portrete) na sajt www.photo.net i moju najbolju fotografiju u toj grupi, "Čekanje", do sada je video više od 35.869 posetilaca! I to još nije ništa - bolji fotografi mere posete u stotinama hiljada! Lepe su to cifre i neki od nas koji redovno izlazu od sreće bi igrali goli nasred trga kada bi im toliko ljudi došlo na izložbu.

JOŠ JEDNA "VELVETNA" REVOLUCIJA

Revolucija koja nam je donela takve neverovatne mogućnosti, a koja je dugo zaobilazila ove naše zabite krajeve (osim nekoliko svetlih primera), nije bila ni brza, ni krvava. Reč je o tehnološkoj revoluciji započetoj početkom poslednje decenije dvadesetog veka kada je od vojske i akademskih institucija američki privatni sektor preuzeo korišćenje (i dalji razvoj) Interneta. Od tada se uz ubrzani razvoj svetskih telekomunikacija internet mreža proširila na ceo svet, pa je stigla i do

nas. Istina, neki će reći, imali smo mi Internet još devedesetih godina, ali je prvo trebalo neko da nas bombarduje da bismo shvatili važnost, žilavost i izuzetne mogućnosti komunikacije s (ostalim) svetom koje Internet pruža. Ipak, ostaje poražavajuća činjenica da i dan-danas veoma mali broj srpskih fotografa poseduje svoju internet prezentaciju, tj. vrlo mali procenat naših aktivnih fotografa zastupljen je sa svojim radovima na svetskoj komunikacionoj mreži - čast izuzecima.

PAMETNI, VREDNI, RADNI ... ALI NIGDE IH NEMA

Verovatno postoji više jakih razloga za nedovoljnu zastupljenost naših fotografa na Internetu. Prvi je nedovoljna obaveštenost i nedovoljno sazrelo shvatanje važnosti prisustva u svetskim fotografskim dešavanjima, pogotovo u jednom novom mediju kao što je Internet. Naš već svetski poznati tradicionalizam i neprihvatanje novog i nepoznatog samo je deo problema. Objektivna razlog jeste i nedovoljan broj računara u našim domaćinstvima, među fotografima, naročito onim starijim. Na svu sreću, među iskusnijim kolegama sve češće vidam digitalne fotoaparate. Neka, ako već kupuju "digitalce", naučite i da se koriste računarima - kad-tad - nadam se što pre. Tu imaju svoju punu podršku i simpatije. Šalu na stranu, uopšte nije lako u poznijim godinama usvojiti jednu potpuno novu tehnologiju, nov način rada.

OVAJ ČLANAK NAMENJEN JE ONIM "MAJSTORIMA" KOJI SE NE LIBE DA ZASUČU RUKAVE I UZ MALO TRUDA NAUČE KAKO DA PREZENTUJU SVOJ RAD NA GLOBALNOJ FOTOGRAFSKOJ SCENI

MNOGO KOŠTA, BRE!

Još jedan od razloga koji mnogi navode kao prepreku svom prisustvu na Internetu jeste cena iznajmljivanja prostora na veb serveru i troškovi registrovanja nove adrese (npr: www.moj_foto-sajt.com), tj. nemogućnost plaćanja u inostranstvu. Ako je to jedini razlog što još niste napravili svoj veb sajt, želeo bih odmah da razbijem te iluzije - obe stvari mogu da se dobiju potpuno besplatno. Evo nekoliko proverenih veb adresa na kojima se može naći prostor (hosting) na internet serveru: www.doteasy.com, www.planet-d.net (www.clickherefree.com). Pored ovih možete naći i druge tako što ćete otvoriti neki od većih sajtova za pretraživanje (npr: www.google.com ili www.yahoo.com) i ukucati ključne reči: free web hosting. Kada sam ja uradio ovo na "Gugl" (Google) sajtu, dobio sam 16.600.000 sajtova koji nude slične usluge. Naravno, potrebno je znati engleski jezik i pažljivo pročitati uslove koji se nude pod imenom free hosting, tj. free web site. Nije besplatno sve što se nudi "besplatno"... Neki nude besplatan prostor na serveru, ali morate da trpite njihove reklame na svom sajtu, ili, nude besplatan prostor na određeno vreme da bi privukli naivne mušterije i taman kad ste se namestili i sredili svoj sajt, počnu da vam šalju račune za hostovanje na svom serveru. Dakle, takvih se treba čuvati i morate biti u stanju da raspoznate prave ponude od marketinških zamki kojih ima na svakom koraku. Uostalom, kao i uvek, najbolje je pitati nekoga koga poznajete a ko i sâm koristi slične usluge besplatnog hostovanja.

Registracija domena takode može biti besplatna ukoliko ih registrujete u okviru našeg nacionalnog domena s adresom koja se završava na: co.yu, org.yu ili edu.yu (npr: www.moj_foto-sajt.co.yu). Da biste dobili edu.yu adresu, morate biti škola ili akademska organizacija, a za dobijanje org.yu subdomena, morate biti registrovana neprofitabilna organizacija. To većina naših čitalaca nije, te najvećem broju nas fotografa ostaje mogućnost registracije co.yu adrese preko adrese nacionalnog koordinatora za subdomene na adresi: www.nic.org.yu. Čeka vas ispunjavanje onlajn formulara i iščitavanja uslova za korišćenje domaćeg Interneta, ali proces je relativno jednostavan i brz. Što je najvažnije, vaš nov veb sajt s prezentacijom i adresom www.neko_ime.co.yu biće vidljiv u celom svetu.

ČUVAJTE SE PTICA KOJE ZANOSNO PEVAJU

Za one koji imaju mogućnost plaćanja u inostranstvu i pošto-poto žele neku prestižniju adresu sa .com, .info ili .net, imamo isto tako lepe vesti. Cene registracije domena u svetu stalno padaju i već sada se mogu registrovati nove adrese po ceni od 16 američkih dolara za godinu dana - to je manje od 70 dinara mesečno (na sajtu www.google.com ukucajte: domain registration)! Kada se samo setim da sam za svoju prvu registraciju veb sajta pre sedam godina morao platiti čitavih 50 USD, ovo je znatan napredak. Naravno, budite opretni, i ovde ima ponuda koje zvuče još bolje (recimo 5 USD za godinu dana od kompanije EZINAMES), ali u pitanju su prevare i treba biti veoma obazriv. Generalno, ako vam neka ponuda zvuči suviše lepo da bi bila istinita, tu je najčešće nešto trulo i treba biti obazriv da ne postanete oštećena strana. Obavezno nađite dobrog poznavaooca engleskog jezika da vam prevede uslove ponude.

UF, ŠTO JE TEŠKO, BRE!

Dakle, da iskoristim jednostavnu i svima razumljivu analogiju. Postavljanje prezentacije, tj. sajta na Internetu jeste kao građenje kuće: prvo nadete prostor (zemljište, plac), potom (obavezno uz stručnu pomoć) dobijete dozvolu

za izgradnju kuće (čitaj: veb adresu), a zatim pristupate samoj gradnji kuće, tj. prezentacije.

Oni koji ne posrnu na prva dva koraka, uglavnom posrnu na ovom poslednjem, ili se ne usude da uopšte započnu ceo ovaj proces. No, recimo da smo prešli prva dva koraka i sada treba izgraditi "kuću" (da nam maca, kuca i sitna dečica ne kisnu). Pametni, i oni bogatiji, platiće majstorima, tj. profesionalcima, pa će završiti i ovaj korak bez muke. Nama ostalima koji nemamo taj novac, ili volimo da majstorisemo i da se prljamo, ostaje samo da zasučemo rukave i što pre nešto naučimo ne bi li skrpili kakvu-takvu "kućicu" kojom možemo biti zadovoljni. To i jeste razlog za pisanje ovog članka, tj. serije članaka koji će demistifikovati famu o izgradnji internet prezentacija, pa čak i pokazati kako od celog tog truda nešto može i da se zaradi.

KLIK, KLIK I... ETO GAC...

(al' ne gledaj poklonu u zube) Dakle, za one najnestrpljivije, i one koji nemaju puno vremena da se bace s estetskim pretpostavkama jedne prefinjene i grafički atraktivne internet foto-prezentacije, postoje brza i jednostavna rešenja. U kompjuterskim programima kako što su Photoshop (verzija 7.0) i ACDSee (verzija 3.1 i novije) postoje već ugrađene funkcije koje će od vaših izabranih fotografija napraviti gotovu prezentaciju u svega nekoliko klikova mišem.

No, pre nego što učinite tih nekoliko klikova mišem, neophodno je da znate kako se pripremaju fotografije za Internet, onako kako Internet kao medij i još uvek spore telekomunikacione linije to zahtevaju. Postoje određena nepisana generalna pravila koja su dosta fleksibilna, ali ih treba imati na umu. U principu, nema potrebe da fotografije budu veće od 600 piksela (tačaka) po dužoj strani, a najveći broj fotografa postavlja ih na svoje prezentacije do veličine od 400 piksela. Za koju god se veličinu odlučili, fotografiju treba komprimovati u .JPG format tako da fajl ne bude veći od 50 do 60 kilobajta (oko 65 - 85 odst "baseline quality", kako to opcije dozvoljavaju). Ovo se radi da bi se smanjila dužina učitavanja fotografija pri sporom pristupu Internetu, a ovakva kompresija sačuvaće kvalitet gotovo svake fotografije, osim onih s najviše detalja. Rezolucija treba da bude

postavljena na 72 dpi (tačaka po inču - dots per inch).

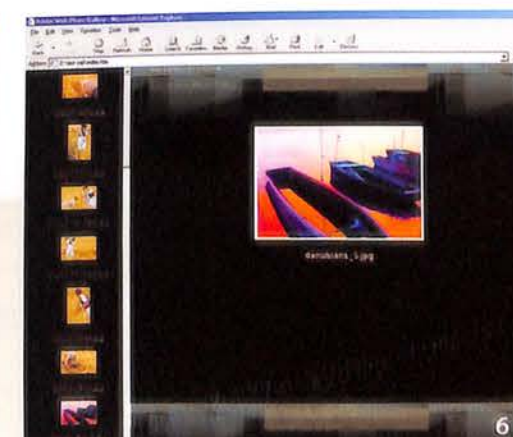
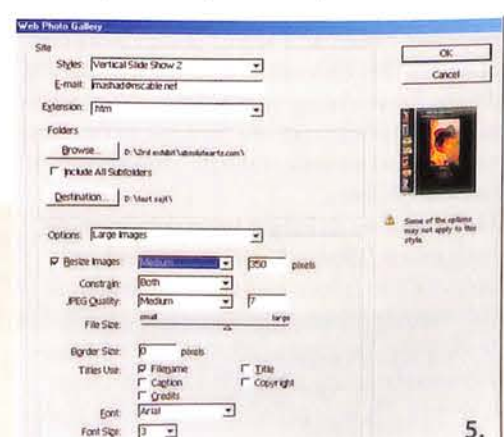
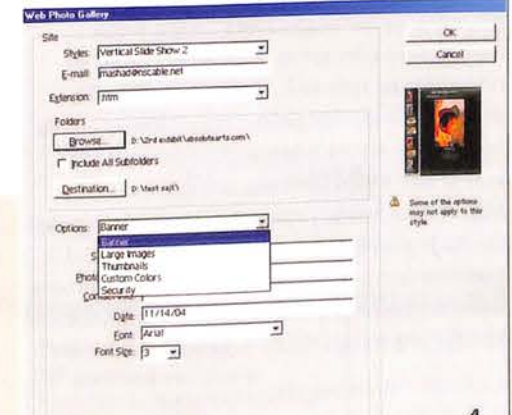
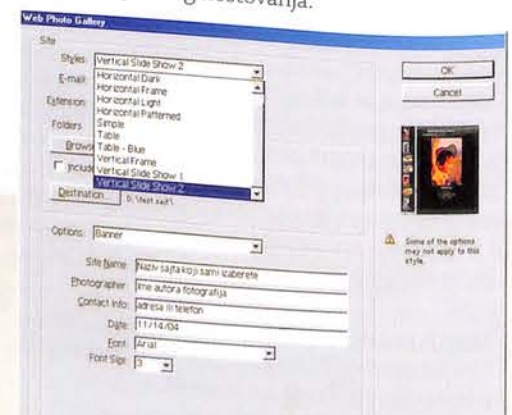
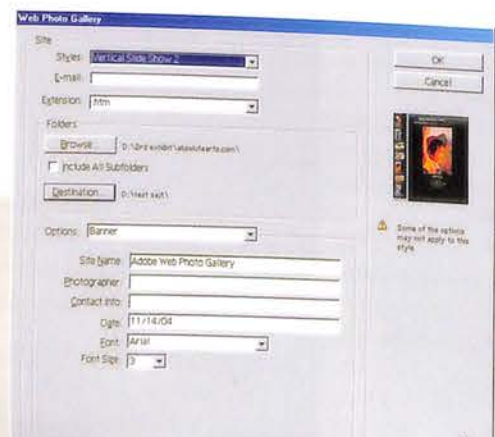
PHOTOSHOP

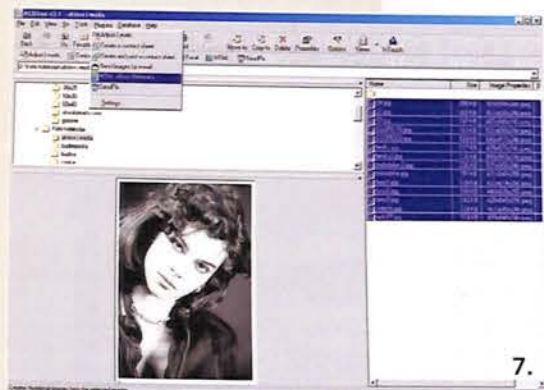
Kada ste odabrali sve fotografije koje želite na svojoj novoj prezentaciji, smestite ih sve u poseban folder na disku. Takođe, napravite i imenujte drugi folder na disku koji će biti prazan, i mora biti van ovog prvog foldera. Otvorite program Photoshop i izaberite meni: File/Automate/Web Photo Gallery.

1. Pojaviće se prozor s imenom "Web Photo Gallery" i brojnim opcijama.
2. Prvo izaberite jedan od 11 stilova koje Photoshop nudi. Približan izgled svake fotogalerije prikazan u 11 stilova pokazaće se u kvadratiću na desnoj strani. Izaberite onaj stil koji vama najviše odgovara.
3. Ukucajte adresu svoje e-pošte, a zatim izaberite foldere koje ste unapred pripremili. To će biti izvorni i destinacioni folderi za vašu novu prezentaciju.
4. Zatim izaberite, jednu po jednu, svih pet opcija pod oznakom "Options" i ispunite sve tražene podatke. Time ćete personalizovati izgled vašeg novog sajta. Naročito obratite pažnju na opciju "Large Images" i "Thumbnails" jer one određuju veličine i kvalitet fotografija i njihovih ikonica na sajtu.
5. Kad sve završite, kliknite na "OK" i sačekajte da Photoshop uradi svoje.
6. Ako je sve dobro podešeno, Internet Explorer će se sam otvoriti i ugledaćete konačan izgled budućeg sajta u pretraživaču. Prezentacije će izgledati otprilike ovako, u zavisnosti od toga koji ste od 11 stilova (Styles) izabrali.

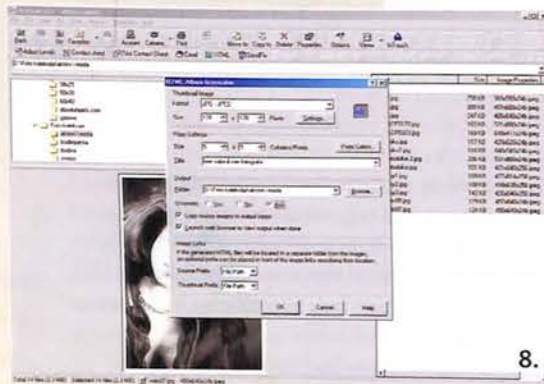
ACDSEE

Slično Photoshopu, bar još jedan program za koji znam može da kreira prezentaciju u samo nekoliko klikova mišem, jednostavno i brzo. Taj program zove se "ACDSee". Za razliku od Photoshopa koji će sam promeniti veličinu slika za vas, u programu ACDSee sve se fotografije unapred moraju pripremiti u veličini u kojoj će biti prikazane na sajtu. Ovaj program stvorice samo ikonice (Thumbnails) fotografija i HTML stranicu s linkovima.

7.

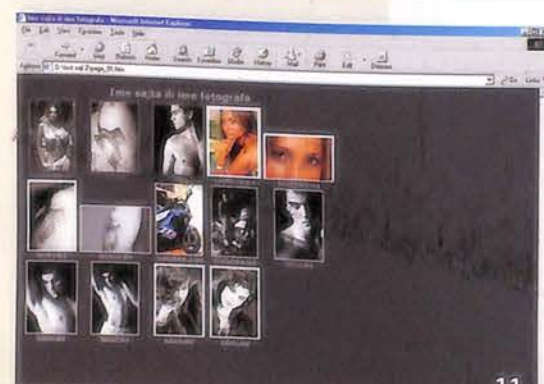
8.

9.

10.

11.

Folder s pripremljenim i kompresovanim fotografijama otvorite iz programa ACDSee. Selektujte sve fotografije koje želite na novom foto-sajtu.

7. Izaberite meni: Plug-ins/HTML Album Generator. Otvoriće se interfejs prozor s mnoštvom opcija. Morate podesiti sve opcije, jednu po jednu.

8. Neka format fotografija ostane JPEG. Izaberite veličinu ikonica, recimo 128x128 tačaka (pixels). Kliknite na dugme "Settings" i dobićete nov prozorčić koji omogućava podešavanje kompresije.

9. "Image Quality", tj. nivo kompresije odnosi se samo na ikonice, te bez brige možete izabrati viši kvalitet ako ne pravite velike ikonice. Takođe, izaberite "Optimize Huffman codes" za još bolji kvalitet i možete čekirati da sačuvate ove opcije kao standardne: "Save these settings as the defaults".

Dugme "Page Colors" omogućava da se izaberu boje za pozadinu, tekst, linkove, aktivne linkove (koje kliknete) i već posećene linkove.

10. Slobodno izaberite svoju kombinaciju boja, naravno, imajući u vidu da su sve boje komplementarne i da se dovoljno razlikuju od pozadine, tj. da budu svetlije ili tamnije od pozadine tako da se na njoj ističu. Ako ste zadovoljni izborom boja, izaberite kao destinaciju prezentacije onaj prazan folder koji ste već spremili i čekirajte preostale opcije kao što je pokazano na ilustraciji. Kliknite "OK" dugme i strpljivo sačekajte da program uradi svoje. Nećete dugo čekati. Ako je sve pripremljeno kako treba i ako je računar dobro namešten, već posle nekoliko sekundi otvoriće se pretraživač i ugledaćete svoju prezentaciju.

Program ACDSee će vam napraviti prezentaciju koja će izgledati slično ovoj na primeru koji sam napravio za nepunih pet minuta. Za one koje samo interesuje jednostavan način da svoju kolekciju fotografija postave na Internet, ovo može biti zadovoljavajuće i jeftino rešenje. Međutim, ACDSee nema gotovo nikakve opcije za dodatno podešavanje izgleda prezentacije, formatiranja stranice, pa čak ni za veličinu i vrstu slova. Ovakva prezentacija zahteva još puno podešavanja u nekom HTML programu, dodavanje tekstova i linkova e-pošte za kontakt s autorom.

Ipak, s obzirom na to da se demo verzija ACDSee (aktivna oko 30 dana) može besplatno preuzeti s Interneta, mislim da je vredno pomenuti i ovaj način veoma brzog i lakog pravljenja internet foto-sajta, bez ijednog utrošenog dinara. Kreatori programa ACDSee su u novijim verzijama poboljšavali ovu funkciju, te ćete verovatno postići još bolje rezultate nego što sam ja na ovom primeru.

11. Primitićete da linkovi ispod ikona preuzimaju imena fajlova od kojih su stvoreni, te je preporučljivo fajlove prethodno preimenovali da tako da predstavljaju naslove fotografija. Naravno, to se može učiniti i naknadno menjanjem stvorenog .htm fajla bilo kojim tekst editorom. Da biste poredali fotografije drugačije

od nametnutog abecednog redosleda, treba na početak imena pripremljenih fajlova dodati redni broj (npr. 01_jabuka.jpg po redosledu će doći pre 02_apple.jpg) jer u kompjuterskim direktorijumima brojevi se izlistavaju pre slova. Na taj način lako ćete kontrolisati redosled fotografija. Ovi brojevi posle se mogu lako izbrisati naknadnom intervencijom u samom HTML fajlu (ilustracija 11).

PREZENTACIJA JE TU, ALI NIKO JE NE VIDI

Naravno, to što ste dobili jeste lokalna (offline) verzija internet prezentacije. Da biste je učinili aktivnom, tj. dostupnom ostalim korisnicima Interneta (on-line), treba da je iskopirate na internet server hosting provajdera (koji ste izabrali u prvom koraku) i potrebno je da vam je aktivna veb adresa sajta (to ste već uradili u drugom koraku, kao što je objašnjeno na početku članka). Ostaje samo da pažljivo pratite uputstva hosting provajdera za prebacivanje fajlova na server. To obično podrazumeva korišćenje nekog FTP programa (WinCommander ili TotalCommander odmah mi padaju na pamet, ali ima ih na stotine sličnih) i ukucavanje korisničkog imena – lozinke koju ste već dobili od hosting provajdera kada je odobren prostor na serveru. Neki hosting provajderi omogućavaju i prebacivanje fajlova na njihov server korišćenjem browsera (tj. Internet Explorera ili nekog drugog), no u svakom slučaju to je uvek detaljno objašnjeno na veb sajtu hosting provajdera, te ta uputstva treba podrobno proučiti.

TAKO... GOTOVO!

Sada, kada je nova "kuća" stavljena pod krov, ostaje još samo da se, po našem dobrom starom običaju, baci neko živinče, jagnje ili druga domaća marva na roštilj i pozovu komšije da se proslavi i malo zalije... za sreću.

JE LI TAKO? E, PA I NIJE...

Sada ste dobili "kuću" negde u nekoj nedodijii, s milijardom drugih "kuća" oko vaše, gde ni jedan putnik namernik neće moći da vas nađe, u nekoj zabačenoj ulici bez znaka i putokaza, daleko od svih važnijih puteva i bulevara... Sada tek počinje pravi posao postavljanja vaše nove prezentacije na "mapu sveta". Ali, o tome, i mnogo čemu drugome, u sledećem broju jer nema više ni vremena, ni prostora. Takođe, u sledećem broju više pažnje posvetićemo onima koji žele da stvore internet foto-prezentaciju koja je isto toliko bleštava, intrigantna i jedinstvena koliko i njihove autorske fotografije (za šta je potrebno malo više truda i znanja), a posebno ćemo pokazati i kako putem Interneta možete plasirati i prodavati svoje fotografije, baš kao što se prodaju ostala umetnička dela.

RADOMIR – MAŠA DIKOSAVLJEVIĆ

Jednim dodirnom, stvorite čaroliju.

HP digitalne kamere modernog dizajna sadrže najnoviju HP Real Life tehnologiju uz koju će Vam slikanje biti zabavnije, a Vaše fotografije bolje. Vaše fotografije možete obrađivati, štampati sa lakoćom bez korišćenja računara i deliti sa prijateljima i rođacima putem e-maila. Svaka od ovih kamera odlikuje se izuzetnim performansama i lakoćom korišćenja. Uz kvalitet i brzinu koju nude HP kamere, i Vašu kreativnost, stvaraćete čaroliju na svakom koraku.

HP PHOTOSMART M307

Jednostavno do kvalitetnih fotografija

149 €

(preporučena maloprodajna cena u dinarskoj protivvrednosti bez poreza)

- 3.2 MP (2080 x 1544) rezolucija
- 15x zum (3x optički, ekvivalent 35mm: 40-111mm, 5x digitalni)
- 16 MB interne memorije
- SD/MMC slot

HP PHOTOSMART R507

Fotografije visokog kvaliteta Sadrži HP Real Life tehnologije

259 €

(preporučena maloprodajna cena u dinarskoj protivvrednosti bez poreza)

- 4.1 MP (2320 x 1744) rezolucija
- 21x zum (3x optički, ekvivalent 35mm: 35-105mm, 7x digitalni)
- 32 MB interne memorije
- SD/MMC slot
- Li-Ion baterija

HP PHOTOSMART R707

Najbolji kvalitet slike u klasi Sadrži HP Real Life tehnologije

299 €

(preporučena maloprodajna cena u dinarskoj protivvrednosti bez poreza)

- 5.1 MP (2612 x 1968) rezolucija
- 24x zum (3x optički, ekvivalent 35mm: 39-117mm, 8x digitalni)
- 32 MB interne memorije
- SD/MMC slot
- Li-Ion baterija

Posećite ovlašćenog HP partnera već danas i odaberite jednu od kamera iz vrhunske HP ponude.

POSETITE
KLIKNI NA

www.hp.co.yu
za više informacija o HP proizvodima

«Kako kupiti»
za detaljan spisak ovlašćenih HP partnera

Dubinska oštrina

- Deo II -

U BROJU 24 BAVILI SMO SE PRAKTIČNIM ASPEKTIMA DUBINSKE OŠTRINE. SADA ĆEMO DA OBJASNIMO KAKO SE BELEŽI SCENA NA FILMU FOTOAPARATA I ZAŠTO SU NEKI DELOVI OŠTRI, A NEKI MUTNI, KAKO SE ODREĐUJE PODRUČJE DUBINSKE OŠTRINE NAROČITO KOD DIGITALNIH FOTOAPARATA JER NJIHOVA PREVELIKA DUBINSKA OŠTRINA MOŽE DA NAM SMETA MNOGO VIŠE NEGO ŠUM, MEGAPIKSELI I DRUGE MARKETINŠKE FRAZE KOJE NAM PRODAJU

OPTIČKE OSNOVE

Zapitajmo se, pre svega, kako fotoaparati beleže subjekt koji fotografiramo? Važno je razumeti da se od svake tačke subjekta odbija beskonačno mnogo zraka svetlosti u neznatno različitim pravcima, koji prolaze kroz objektiv i padaju na film fotoaparata. Ako je ta tačka subjekta u fokusu, onda objektiv sve te zrake svetlosti fokusira u jednu tačku na filmu. Recimo, na ilustraciji 1 tačka X fokusirana je u tački X'. Ako je ta tačka izvan fokusa (tačke Y, Z, U, V), onda ih objektiv fokusira ispred ili iza filma tako da padaju na film u obliku manjeg ili većeg kruga, u zavisnosti od toga koliko su izvan fokusa. I tako za svaku tačku scene koju fotografiramo.

Dakle, strogo govoreći, samo tačka u fokusu i tačke na istoj daljini vide se kao tačke, a sve ostale kao krugovi. Fotografija se zato sastoji od bezbroj krugova koji se preklapaju, a svaki od njih predstavlja jednu tačku scene. Ti krugovi na filmu mogu biti toliko mali da i nakon određenog uvećanja, prilikom izrade fotografije, ljudsko oko ne može da ih razlikuje od tačke. Dakle, tačke scene koje nisu u fokusu, ali se beleže na filmu kao dovoljno mali krugovi, takođe će nam izgledati oštro ili će biti zabeležene kao gomila velikih krugova i stoga potpuno neprepoznatljive (recimo, pozadina prilikom snimanja portreta). Taj najveći prečnik krugova na filmu, koje smatramo dovoljno malim da ih nakon određenog uvećanja ljudsko oko vidi kao tačke, zovemo *krug zamućenja* (eng. circle of confusion) i označavamo sa c. Jasno je (ilustracija 1) da dubinska oštrina $d = d_p + d_z$ od njega zavisi. Kako izračunati prečnik c?

Da bismo uvećali filmski negativ formata 36x24 mm do fotografije formata 18x13 cm, potrebno je uvećanje od, otprilike, 5 puta. Prihvaćeno je da s udaljenosti od 30 cm ljudsko oko ne može da razlikuje tačke bliže od 0,16 mm (ovo odgovara rezoluciji od 150 dpi, što se može smatrati diskutabilnim). Odgovarajuće rastojanje na filmu pre uvećanja od 5 puta bilo je 0,16 : 5 = 0,03 mm. Ta veličina c = 0,03 mm, opšte je prihvaćena (prihva-

tila ju je firma Zeiss) kao krug zamućenja za film formata od 35 mm. Šta se dešava ako koristimo kompaktni digitalni fotoaparati da bismo izradili fotografiju iste veličine? Recimo, fotoaparati Canon G2 s objektivom žižne daljine 7-21 mm (34-102 mm, ekv. formatu od 35 mm). To znači da je njegov senzor otprilike *34/7 = 102/21 = 5 puta manji od formata filma od 35 mm (odnosno veličine je oko 8x6 mm), pa ga je potrebno uvećati 25 puta do fotografije istog formata 18x13 cm. Zato je krug zamućenja za Canon G2 jednak $c = 0,03/5 = 0,006$ mm. Slično je za mnoge druge kompaktne digitalne fotoaparate.

Vidimo da je prečnik zamućenja vrlo relativna stvar koja najviše zavisi od formata filma, odnosno senzora, ali i od toga koliko uvećavamo fotografiju i koju rezoluciju štampe želimo. Možemo uvećati fotografiju i do 60x40 cm, ali da li ćemo je onda posmatrati s udaljenosti od 30 cm? Sada ćemo navesti formule za izračunavanje dubinske oštrine. Neka je:

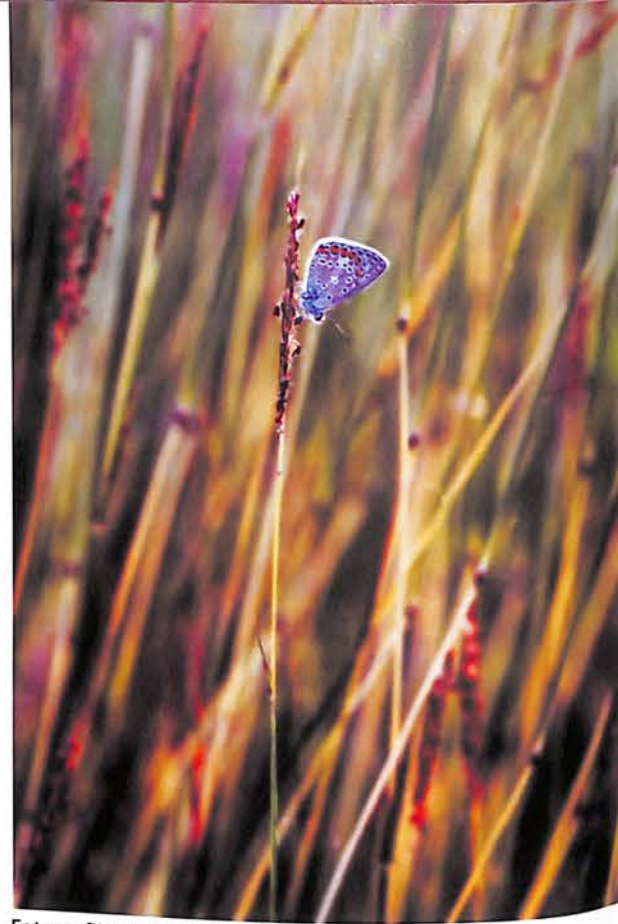
f - stvarna žižna daljina objektiv (u milimetrima);
s - rastojanje do subjekta (u milimetrima);
N - otvor blende, tj. broj (recimo 2, 4, 5, 6, 8, 11...);
H - hiperfokalno rastojanje.

Tako se hiperfokalno rastojanje H, dubinska oštrina ispred (d_p) i dubinska oštrina iza (d_z) subjekta X računaju približno formulama:**
 $H = f^2 / (N \cdot c)$, $d_p = s \cdot H / (H + s)$, $d_z = s \cdot H / (H - s)$,
gde negativna vrednost d_z označava da je scena oštra do beskonačnosti. Ove se formule relativno jednostavno izvode (videti ilustraciju 1) iz osnovne jednačine optike i veze f-broja (N) i stvarnog otvara blende (a):

$$1/2 + 1/t = 1/f, f = Na.$$

Zavisnost dubinske oštrine $d = d_p + d_z$ od otvara blende (N), žižne daljine objektiv (f), udaljenosti subjekta (s) i formata medijuma, tj. kruga zamućenja (c), koje smo naveli prošli put, sada se mogu izračunati.

* Format filma od 35 mm je uži (odnos stranica mu je 36:24 = 3:2) od formata senzora većine neprofesionalnih digitalnih fotoaparata (odnos stranica

Fotografija: Milan Živković

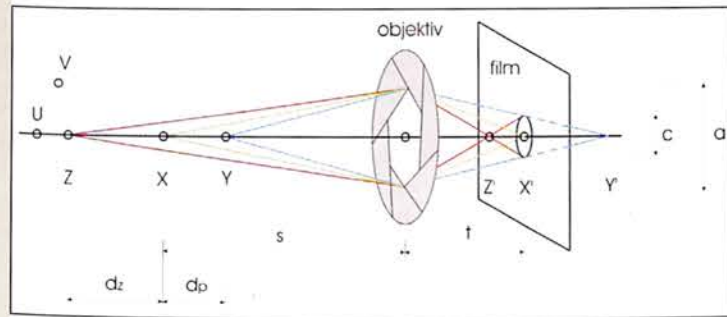
4:3) tako da se oni, strogo govoreći, ne mogu upoređivati.

**Ove formule nisu precizne kada je subjekt veoma blizu objektivu - recimo u makrofotografiji.

Način određivanja dubinske oštrine

SKALE DUBINSKE OŠTRINE

Navedene formule retko ko koristi u praksi. Malo je verovatno da ćete u trenutku kada ste ugledali motiv na koji ste čekali ceo život, uzeti kalkulator i krenuti da primenjujete navedene formule dopustivši da motiv nepovratno iščezne. Dodatni problem jeste taj što vam one govore o oblasti dubinske oštrine, ali ne i koliko će biti zamućena izvan te oblasti. Na mnogim objektivima analognih fotoaparata postoje skale dubinske oštrine. Proizvođač objektiv dobio ih je upotrebom navedenih formula. Na ilustraciji 2 prikazana je skala dubinske oštrine objektiv žižne daljine od 50 mm (za format od 35 mm). Sa skale se vidi da je objektiv fokusiran na daljinu od 5 m. Sada, za svaki otvor blende možemo pročitati područje dubinske oštrine. Recimo, za otvor f/8 scena će biti oštra u zoni od 3,5 do 10 m; za otvor f/16 područje dubinske oštrine biće od 2,5 m do beskonačnosti. To znači da je hiperfokalna udaljenost tog objektiv za otvor blende f/16 jednaka 5 m (o hiperfokalnoj udaljenosti bilo je reči u broju 24). Ukoliko, kojim slučajem, na našem objektivu nema skale, hiperfokalnu udaljenost možemo izračunati: zamenimo f = 50 mm, c = 0,03 mm, N = 16 u formuli za H:
 $H = 50^2 : (16 \cdot 0,03) = 5.208$ mm = 5 m. Rezultat se slaže s onim na skali. Ako bismo s

Ilustracija 1: Područje dubinske oštrine Z-X-Y

istim otvorom blende f/16 fokusirali na udaljenost od 3 m, bilo bi: $d_p = (3 \cdot 5) : (5 - 3) = 2$ m, $d_z = (3 \cdot 5) : (5 + 3) = 7$ m.

Dakle, scena bi s tim otvorom blende bila oštra na udaljenostima od 2 metra do 7 metara. Taj rezultat može se pročitati i sa skale objektivu.

KALKULATORI DUBINSKE OŠTRINE

Na Internetu se mogu pronaći besplatni programi, kalkulatori dubinske oštrine (DOF calculator), koji za vas određuju dubinsku oštrinu uz pomoć navedenih formula. Jedan takav softver nalazi se na adresi: www.dofmaster.com. On će vam omogućiti ne samo da izračunate dubinsku oštrinu već i da od kartona napravite skalu dubinske oštrine za razne žižne daljine objektivu, a koja se može zalepiti na poklopac objektivu i tako biti pri ruci ako zatreba.

DUBINSKA OŠTRINA U OPTIČKOM TRAZILU FOTOAPARATA

Bolji analogni i digitalni fotoaparati imaju korisno dugme za proveru dubinske oštrine (DOF preview). Kada se ono pritisne, slika u tražilu se manje ili više zatamni, ali se zato dubinska oštrina vidi onako kako će biti snimljena. Objasnimo kako radi ovo dugme. Dok komponujemo scenu kroz tražilo, fotoaparati drže postavljen najveći otvor blende (najmanji f-broj) za dati objektiv, recimo f/3,5, bez obzira na to kako smo ga mi podesili. On to radi zato da bi scena koju posmatramo kroz tražilo bila što svetlija i jasnija (veći otvor blende = više svetlosti) i da bi njegov sistem za uoštravanje i merenje svetlosti mogao što brže i tačnije da radi. U trenutku okidanja, tj. ekspozicije, on postavlja onaj otvor blende koji smo mi zadali i zato se dubinska oštrina na fotografiji može znatno razlikovati (može biti veća) od one koju smo videli kroz tražilo. Ovo objašnjava i zašto se tražilo zatamni kada je aktivirano dugme za proveru dubinske oštrine (smanji se otvor blende na onaj koji smo mi podesili, pa ulazi manje svetla kroz objektiv). Probajte da se sami uverite u ovo posmatrajući blendu dok fotoaparati uoštrava i okida. Ako imate fotoaparati s optičkim tražilom koji nema dugme za proveru dubinske oštrine, imajte u vidu da dubinska oštrina koju vidite u tražilu odgovara najvećem otvoru blende, tj. najmanja je. Ona koja će stvarno biti snimljena može biti samo veća.

DIGITALNI FOTOAPARATI

Kod kompaktnih digitalnih fotoaparata skale dubinske oštrine na objektivu ne postoje. Procena dubinske oštrine na ekranu fotoaparata u trenutku ili nakon fotografisanja može da nam da osećaj o delovima scene koji su mnogo zamućeni, što je svakako korisno. Ipak, gledanjem uvećanog snimka na

displeju, ne možemo da procenimo šta će biti oštro nakon štampanja. Da bismo stekli neki osećaj, izračunajmo, recimo, najveće moguće područje dubinske oštrine za Canon G2 (i za druge slične digitalne fotoaparate). Potrebno je postaviti najmanju žižnu daljinu (f = 7 mm), najmanji otvor blende (N = 8) i fokusirati na hiperfokalno rastojanje. Kako je krug zamućenja za taj fotoaparati c = 0,006, dobijamo: $H = 7^2 : (8 \cdot 0,006) = 1.020$ mm = 1 m. Dakle, fokusiramo li na udaljenost od 1 m, deo scene počev od 0,5 m pa do beskonačnosti biće prihvatljivo oštri. Ogromna dubinska oštrina! Fokusiramo li na beskonačnost, fotografija je oštra od hiperfokalnog rastojanja, pa do beskonačnosti. U našem slučaju, to znači od 1 m do beskonačnosti. Eto zašto digitalni fotoaparati "prave dobre fotografije": gde god da fokusirate - na subjekt udaljen metar od vas ili na horizont iza njega - sve je oštro.

Na ilustraciji 3 fokusirano je na hiperfokalno rastojanje (sredina peškira) i dobijena je velika dubinska oštrina - raspoznaju se kapi vode na ramenu devojke, ali i čovek na jadrilici. Kada su u pitanju digitalni SLR fotoaparati, situacija s dubinskom oštrinom slična je analognim fotoaparata formata od 35 mm, što znači da je kontrola dubinske oštrine mnogo bolja. Kod fotoaparata Nikon (D70, D100...) senzor je 1,5 puta manji od filma formata 35 mm. To znači da će kod njega otvor blende f/4 dati istu dubinsku oštrinu kao otvor 1,5 · 4 = 6 na analognom fotoaparatu (videti zavisnost dubinske oštrine od veličine senzora u broju 24). Slično je s fotoaparata Canon (300D, 10D, 20D i 60D) koji imaju faktor 1,6. Kod fotoaparata Canon 1Ds

Ilustracija 3: Canon G2 (f 8/34 mm, 1/100 s). Fotografija: Srdan Vukmirović

senzor je veličine filma od 35 mm, pa razlike u dubinskoj oštrini nema.

ANALOGNI FOTOAPARATI VELIKOG FORMATA

Godine 1932. fotografi među kojima je bio i Ansel Adams osnovali su *Grupu F64*. Ovo ime zapravo predstavlja najmanji otvor blende na fotoaparata velikog formata koji je tim fotografima omogućavao da postignu veliku dubinsku oštrinu. I danas se u literaturi može pročitati kako će vam otvor blende f/64 dati "ogromnu" dubinsku oštrinu. Da li je baš tako? Fotoaparati velikog formata imaju film veličine od oko 20x25 cm, što je oko 7 puta veće od filma od 35 mm. Zato otvor blende f/64 fotoaparata velikog formata odgovara otvoru blende 64 : 7 = 9 kod formata od 35 mm, odnosno 9 : 5 =

Ilustracija 2: Skala dubinske oštrine

2 kod kompaktnog digitalnog fotoaparata. Dakle, najmanja dubinska oštrina koju postiže digitalni fotoaparati jednaka je najvećoj koju postiže fotoaparati velikog formata. Ipak, fotoaparati velikog formata imaju drugi način kontrole dubinske oštrine i perspektive, ali to je posebna tema.

IZBOR OPREME

Od preko 5.000 fotografija koje sam napravio kompaktnim digitalnim fotoaparatom Canon G2 ni na jednoj (osim na makrofotografijama) dubinska oštrina nije bila dovoljno mala da bi doprinela kvalitetu fotografije. Zbog velike dubinske oštrine kompaktnih digitalnih fotoaparata razlika između najvećeg i najmanjeg otvara blende u većini slučajeva je zanemarljiva. Dakle, mogućnost manuelne kontrole otvara blende na tim fotoaparata je marketinški trik. Kad god poželim da kontrolišem dubinsku oštrinu, osećam se kao japanski turista. Naravno, u mnogim drugim slučajevima digitalni fotoaparati će odlično obaviti posao. Verujte, s fotografskog gledišta, razlika u kontroli dubinske oštrine između kompaktnih i SLR digitalnih fotoaparata zaista je velika. Zato, ako nameravate, a još niste kupili digitalni fotoaparati, dobro razmislite. Ako želite mali fotoaparati koji će uvek biti spreman negde u džepu, kompaktnim digitalnim fotoaparatom uglavnom ćete biti zadovoljni. Ako, ipak, želite da stvarno utičete na način kako fotoaparati beleže stvarnost, digitalni SLR fotoaparati jeste jedino rešenje. Ja želim.

SRDAN VUKMIROVIĆ

Arno Rafael Minkkinen

© ARNO RAFAEL MINKKINEN, "NOORMARKKU", FINSKA, 1979 (AUTOPORTRET)

"POSLEDNJIH TRIDESET GODINA OKUPIRA ME JEDNA JEDINA IDEJA: KAKO DA UPOTREBIM SVOJE TELO DA BIH PRIKAZAO NAŠ ODNOS PREMA PRIRODI"

© ARNO RAFAEL MINKKINEN, "BERNE", SVAJCARSKA, 1975

Predstavljamo vam finskog fotografa Arna Rafaela Minkkinena (Arno Rafael Minkkinen) koji se nalazi u samom vrhu svetske fotografije još od sedamdesetih godina 20. veka. Već trideset godina bavi se jednom jedinom temom – odnosom ljudskog tela i njegove okoline, pre svega pejzaža. Kao što vidite, tema našeg ovogodišnjeg konkursa predstavlja celoživotnu temu i preokupaciju ovog fotografa. Kao komentar na fotografije objavljujemo autorov tekst koji će vam približiti njegov pristup fotografiji i temi. Arno Rafael Minkkinen govori o tri ograničenja koja je sebi postavio, a da dodamo i još jedno ograničenje – isključivo radi crno-belu fotografiju u klasičnoj fotografskoj tehnici i sve fotografije povećava na tradicionalan fotografski papir.

"Poslednjih trideset godina okupira me jedna jedina ideja: kako da upotrebim svoje telo da bih prikazao naš odnos prema prirodi. Kao što se ni stene ni drveće nisu mnogo promenili tokom vremena, tako ni naša tela danas nisu mnogo drugačija nego što su bila pre pet stotina godina: ruke, prsti na rukama i nogama... suštinski se nisu promenili. To je jedan od razloga zašto težim bezvremenosti u mom radu. Isto tako, to delimično

© ARNO RAFAEL MINKKINEN, "VARDO", NORVESKA, 1990

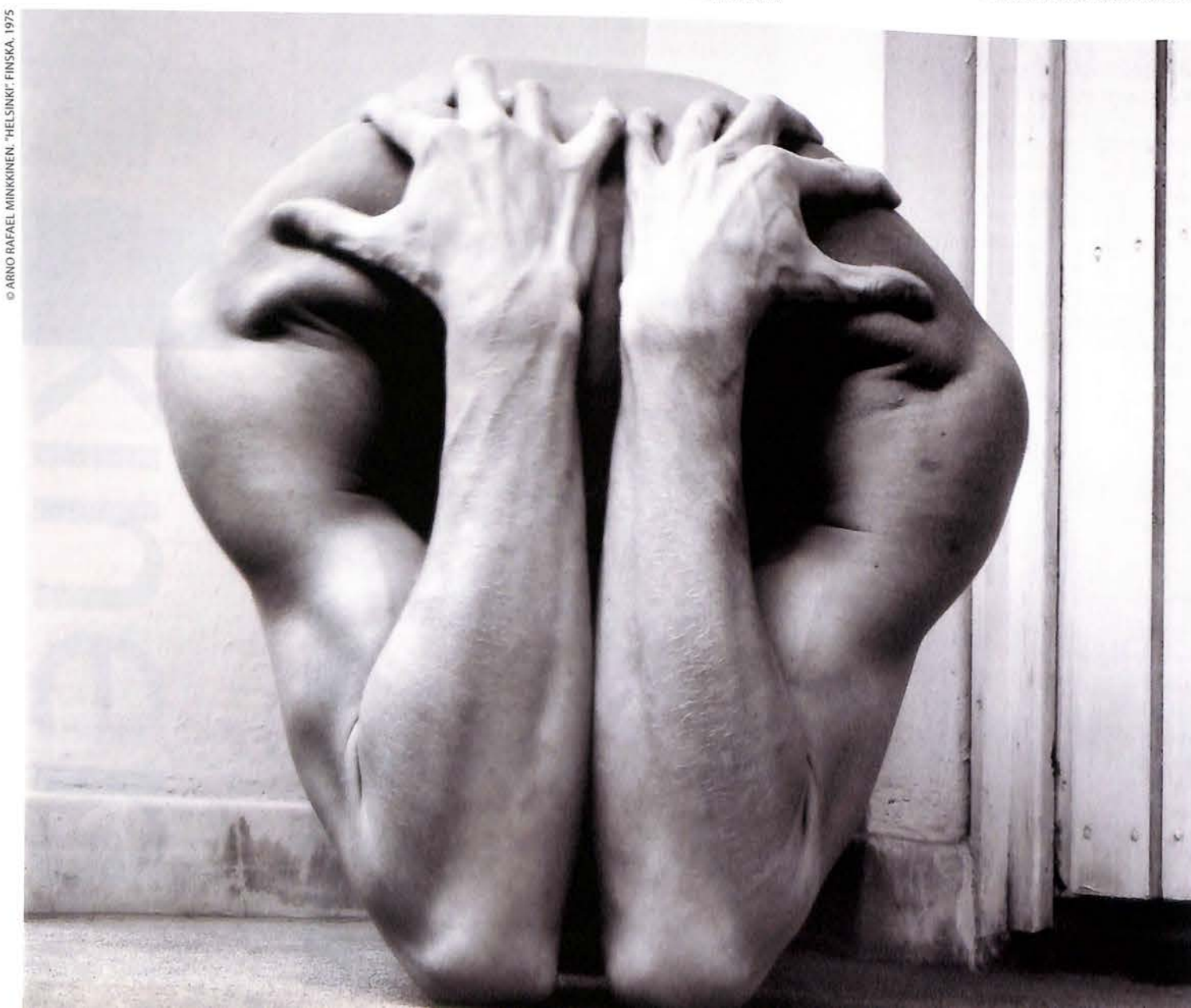

objašnjava ograničenja koja sam postavio sebi u fotografskom radu.

Naučio sam o ograničenjima tokom studija na Rhode Island školi za dizajn. Na predavanju o istoriji umetnosti duboko mi se urezao citat Žorža Braqa (Georges Braque): "Ograničenja donose nove forme". Četiri reči, ali tako jasnih i preciznih! Brak je, u stvari, govorio: da bismo znali šta želimo da radimo, moramo znati šta je to što ne želimo. Za mene, ova problematika sažeta je u jednostavnom principu: morao sam sve da radim (fotografišem) sa jednom ekspozicijom, inače bi sve izgledalo veštački (u vreme kada sam studirao) ili digitalno (u sadašnje vreme).

© ARNO RAFAEL MINKKINEN, "AUTOPORTRET S DANIELOM", 1980

© ARNO RAFAEL MINKKINEN, "HELSINKI", FINSKA, 1975

© ARNO RAFAEL MINKKINEN, "KUOPIO", FINSKA, 1991

© ARNO RAFAEL MINKKINEN, "FOSTERS POND", MILLENIUM, 1. 1. 2000

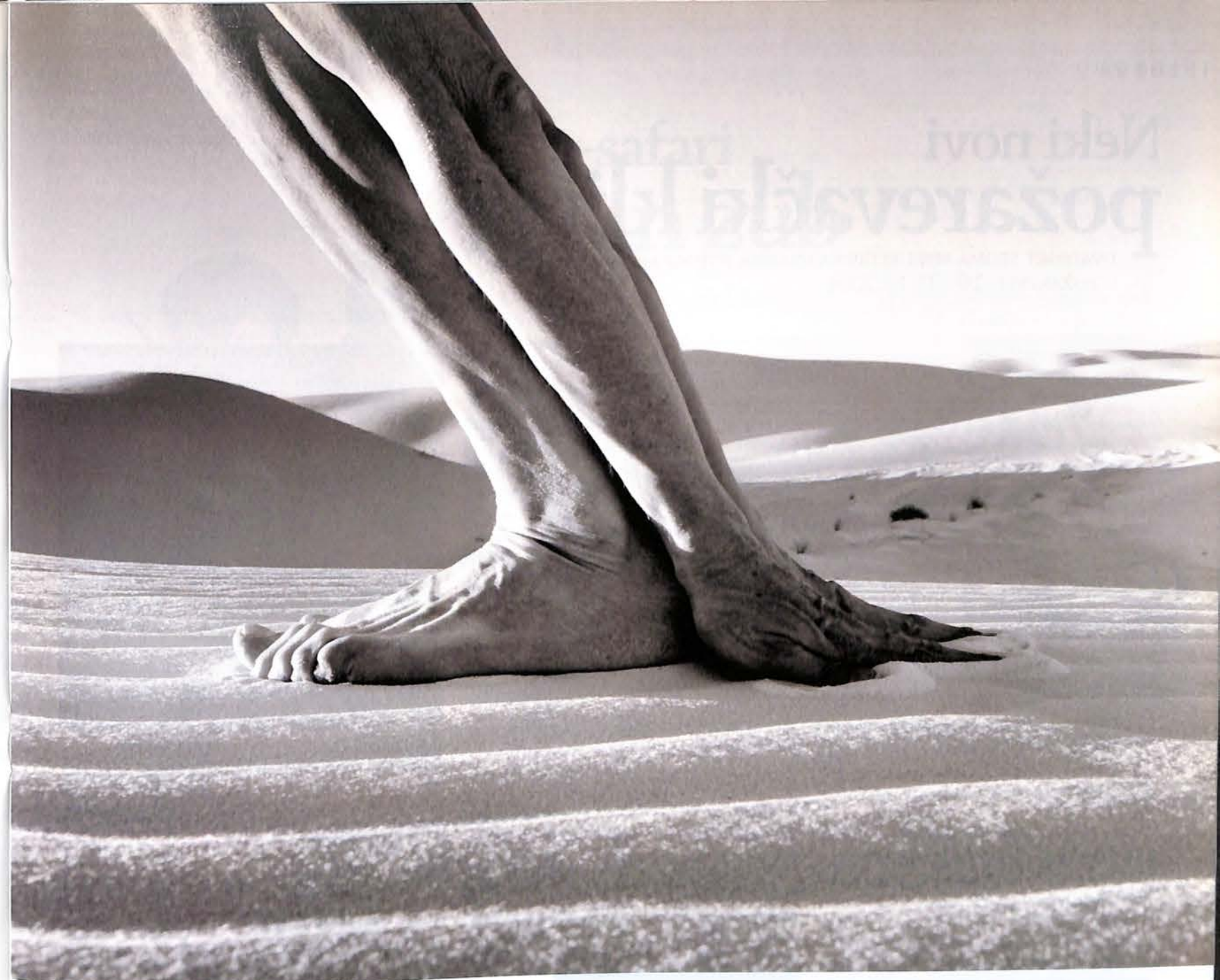
© ARNO RAFAEL MINKKINEN, "PRAGUE", CESKA REPUBLIKA, 1989

Kada fotografišem, nikada ne vidim sebe u tražilu fotoaparata. Moram da zamišljam šta će objekтив videti kada postanem deo slike (fotografije). Takode, ne pravim "sendviče" od negativa u mračnoj komori. Povećavam jedan negativ na kojem je zabeleženo ono što se desilo ispred fotoaparata. Ako vidite moje ruke koje se promaljavaju iz snega, to znači da sam ja ispod njega. Ljudi me često pitaju da li sam jogi, bodi-bilder ili nešto slično. Nisam ništa od toga. Da biste mogli da zamislite šta vidi fotoaparata, usredsredite se više na akrobatiku ljudskog oka. Mnogima je teško da prihvate moje drugo ograničenje: da moram biti nag tokom fotografisanja. Razlog je prirodan. Da sam obučen, fotografije bi izgubile svoju bezvremenost (odeća bi odredila kada su fotografije nastale). Bezvremenost znači da su fotografije mogle biti snimljene vekovima ranije – da je fotografija otkrivena tada ili stotinama godina kasnije – jer se način našeg gledanja ne menja. Ipak, postavlja se pitanje da li bi priroda, kao što je sada znamo, bila i u budućnosti deo našeg pejzaža.

Treće ograničenje jeste da ne koristim nikog drugog kao model za fotografisanje osim sebe. Nastanak mnogih fotografija uključivao je veliku dozu opasnosti i nikoga nisam želeo da izlažem bilo kakvom riziku. Zbog toga sve svoje fotografije potpisujem kao autoportrete da bi gledaocu bilo jasno ko je na njima. Kada moje fotografije uključuju i neku drugu osobu, takode su potpisane kao autoportreti – bio to moj sin, žena ili drugi dragi i bliski ljudi.

Ja sam dokumentarni fotograf. Tretiram fotografski medij isto kao i novinski fotograf. Beležeci spoljne manifestacije realnosti i njenu složenost i slojevitost, želim da istražim unutrašnji svet naših strahova, nada, želja... u našem pokušaju da stvorimo jedinstvo sa svetom koji naseljavamo."

ARNO RAFAEL MINKKINEN

© ARNO RAFAEL MINKKINEN, "WHITE SANDS", 2000

© ARNO RAFAEL MINKKINEN, "SIKANIEMI", FINSKA, 1986

BIOGRAFIJA

Iz biografije duge petnaest strana, koju možete pronaći na veb adresi: www.arnorafaelminkkinen.org, izdvojili smo mali deo koji će vam dati uvid u obrazovanje i ogromnu angažovanost Arna Rafaela Minkkinena u oblasti fotografije. Rođen je 1946. godine u Helsinkiju (Finska). Na Wagner koledžu diplomirao je englesku književnost i posle brojnih radionica na različitim univerzitetima završava magistarske studije fotografije na Rhode Island školi za dizajn gde su mu mentori bili Heri Kalahan (Harry Callahan) i Aron Siskind (Aron Siskind) – velika imena svetske fotografije. Godine 1972. organizuje svoju prvu samostalnu izložbu u "Soho Photo Gallery" u Njujorku. Od 1975. pa sve do današnjih dana

predaje fotografiju i drži fotografske radionice na brojnim univerzitetima širom SAD i Evrope (University of Industrial Arts Helsinki, Massachusetts Institute of Technology, Philadelphia College of Art, University of Arts and Design Helsinki...).

Neke od objavljenih knjiga: 1978 – "Frostbite" 1994 – "Waterline" (knjiga godine na festivalu Recontres d'Arles) 1997 – "Body Land". Njegove fotografije nalaze se u kolekcijama muzeja kao što su: Muzej savremene umetnosti u Parizu, Muzej lepih umetnosti u Bostonu, Tokio Metropolitan muzej fotografije, Fotografski muzej Finske, Santa Barbara muzej umetnosti...

Neki novi požarevački klinci

DVADESET SEDMA MEĐUKLUPSKA IZLOŽBA FOTOGRAFIJA "15. OKTOBAR" U POŽAREVCU, 16 – 31. 10. 2004.

Druga nagrada za fotografiju na slobodnu temu: Mladen Jovanov, "Klupe"

U centru Požarevca, u zgradi Narodne tehnike, već 56 godina postoji Foto-kino klub "Požarevac". Do 1983. godine bio je prilično afirmisan i organizovao je 22 međuklupske izložbe s promjenljivim temama, mada je najčešće prevladavala tema "Konj, moj prijatelj" posvećena tradicionalnim Ljubičevskim konjičkim igrama.

Nakon 16 godina, 1999. predsjednik Narodne tehnike Vladan Đulaković pokazao mi je prašnjavu policu u zajedničkoj arhivi i poručio: "Voliš fotografiju. Dokaži!"

Pravi test snage bio je sakupiti iskusne fotografe iz "stare garde", od kojih je nekoliko njih imalo zvanje FA I klase, kao i poznanike, penzionere, srednjoškolce, i organizovati klupsku izložbu fotografija maja 2000. godine. Neumoran i istrajan bio je Dragan Janković i zahvaljujući njegovoj podršci organizovali smo u oktobru 2000. godine Dvadeset treću međuklupsku izložbu fo-

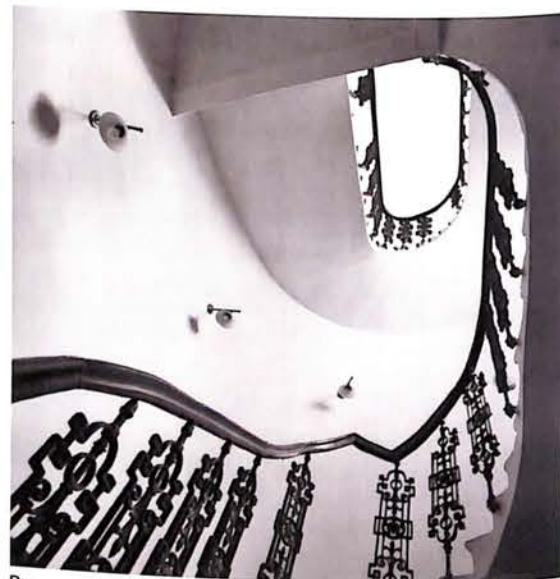

Druga nagrada za fotografiju na temu "Fotograf na delu": Branislav Brkić, "S pramca"

tografija. Zahvaljujući pokojnom Dragoljubu Tošiću koji nas je predstavio izlagačima kojima smo do tada bili nepoznati, na fotografsku scenu stupili smo s prvim rangom u slobodnoj temi. Od tada ne posustajemo. Teme su se smenjivale: "Požarevac i Požarevljani", "Volite život" i kao rezultat omasovljavanja članstva i druženja s foto-amaterima širom zemlje, ustalila se tema "Fotograf na delu". Na raznoraznim manifestacijama, planinarenjima, foto-safarijima, sastancima i u svakodnevnom životu "izlagači fotografi", između ostalog, posmatraju jedni druge kroz objektiv zbog primamljive požarevačke teme. Od obnavljanja do danas, Foto-kino klub "Požarevac" uspeo je da se izbori za svoje prostorije tako da sada posedujemo kancelariju, foaje i laboratoriju za crno-belu tehniku, čime retko koji klub može da se pohvali.

Broj članova povećavao se i zbog organizovanja kurseva iz poznavanja elementarnih znanja o fotografiji, koje je vodio pokojni profesor Borivoje Ratković. U znak sećanja na njega uvedena je plaketa "Bora Ratković", koja se dodeljuje najmlađem članu Kluba čije fotografije budu primljene među konkurentskim fotografijama majstora fotografije. Ove godine tu čast imala je Danijela Jovanović koja novom pokretačkom energijom, zajedno sa Zoranom Jovićem, vodi Klub u nove radne pobede. Pripreme za petu izložbu obnovljenog kluba, a 27. od osnivanja, započeli smo u godini kada nas je napustio Dragoljub Tošić, te smo odlučili da u znak iskrene zahvalnosti ustanovimo plaketu "Dragoljub Tošić", koja će se dodeljivati najuspešnijem klubu na našim međuklupskim izložbama. Ove godine plaketa je očekivano pripala Filmskoj omladini Niša. Foto-kino klub "Požarevac" otvoren je sredom od 20 časova.

DANIJELA ŽIVKOVIĆ

Prva nagrada na slobodnu temu u kolekciji: Saša Preradović, "Puž-02"

Prva nagrada za fotografiju na temu "Fotograf na delu": Branko Matić, "Doček zore"

Druga nagrada u kolekciji fotografija na slobodnu temu: Bojan Zorica, "Ograda 4"

Pohvala za fotografiju na temu "Fotograf na delu": Danijela Jovanović, "Pune ruke posla"

Prva nagrada u kolekciji fotografija na temu "Fotograf na delu": Rajko Karišić, "Autoportret 04"

Žiri u sastavu: Dragoslav Ilić, MF, Milan Živković, KMF, Radojica Milojević, FA, pregledao je 215 prispelih fotografija na temu "Fotograf na delu" i za izlaganje odabrao 94 fotografije 50 autora i dodelio nagrade: pojedinačne fotografije: prva nagrada – Branko Matić, druga – Ana Velimirović, treća – Danijela Živković i pohvale – Dejan Pavlović, Ivan Tošić i Danijela Jovanović; kolekcije fotografija: prva nagrada – Rajko Karišić, druga – Branislav Brkić, treća – Borivoj Miroslavljević i pohvale – Božidar Vitas, Jožef Ispanović i Dušan Perenčević. Na temu "Slobodna" od pristiglih 598 fotografija izabrano je 150 od 86 autora iz 19 klubova i dodeljene su nagrade: pojedinačne fotografije: prva nagrada – Borivoj Miroslavljević, druga – Mladen Jordanov, treća – Jovan Radović i pohvale – Siniša Graovac, Branislav Stanković i Momčilo Vuković; kolekcije fotografija: prva nagrada – Saša Preradović, druga – Bojan Zorica, treća – Ivan Tošić i pohvale – Dragiša Medenica, Branislav Brkić i Dejan Pavlović. Izložba s temom "Fotograf na delu" održava se u prostorijama Društva inženjera i tehničara "Požarevac", a radovi na temu "Slobodna" izloženi su u Centru za kulturu Požarevac.

Foto-safari Babin zub

Učesnici foto-safarija (fotografija: Danijela Živković)

Foto-safari "Babin zub" 2004 na Staroj planini u organizaciji FKSS i Javnog preduzeća "Babin zub" iz Knjaževca održan je 22, 23. i 24. oktobra 2004. Na safariju je učestvovalo 40 fotografa iz

cele Srbije. Fotografisanje izlaska sunca na Midoru organizovano je 23. oktobra ujutro, a posle doručka organizovani su odlazak do Stojkovog kamena, prolaz pored Dojkinog vrela, i obilazak Babinog zuba sa zapadne strane vrha. Ručak je bio u prirodi na Babinom zubu, a posle toga spuštanjem istočnom stranom ka Toplom dolu fotografirali su se vratili u hotel oko 15 časova. Druga grupa, samovoljno organizovana, (Saša Preradović, Aleksandar

Kelić i dr.) otišla je oko 9 časova do Toplog dola 12 kilometara od motela i vratila se oko 23 časa. Uveče je Redakcija časopisa REFOTO održala promociju najnovijeg broja i detaljno upoznala posetioce s najaktuelnijim dešavanjima na Fotokini u Kelnu 2004. Ujutro 25. oktobra, nakon što se magla naglo razila, većina fotografa je po svojoj intuiciji pošla na fotografisanje s vidikovca sa Stojkovog kamena. Vidljivost je bila tolika da je gotovo čitava Srbija bila skoro kao na dlanu, a najupečatljiviji je bio šiljak planine Rtanj. Posle doručka fotografi su mogli da sidu s planine i zadrže se koliko su želeli.

RAŠA MILOJEVIĆ

Fotografija: Slobodan Vukadinović

Fotografija: Raša Milojević

Fotografija: Raša Milojević

Fotografija: Danijela Živković

Arhiviranje i izlaganje fotografija

FILMOVI, DIJAZOZITIVI I FOTOGRAFIJE JESU MATERIJALI NA KOJIMA OSTAJE ZABELEŽENO ONO ŠTO SMO SNIMALI. A DA BISMO NAŠ TRUD I SAČUVALI, POTREBNO JE DA ZNAMO KAKO SE PREMA NJIMA TREBA OPHODITI, GDE I KAKO IH ČUVATI

ARHIVIRANJE

Snimljene i razvijene filmove, bilo da su crno-beli ili kolor negativi, treba iseći u trake od po šest snimaka (za format od 35 mm) ili dva ili po tri snimka (za srednji format) i pohraniti u posebne folije za negative koje se prave isključivo od pergament papira. Plastika koja je najčešći materijal nije dobra za dugotrajno arhiviranje iz nekoliko razloga:

postoje jeftine folije za filmove koje su izrađene od PVC (polivinil-hlorid) materijala koji u sebi sadrži hlor. Ta agresivna supstanca s vremenom se polako oslobađa iz materijala i jedini se sa srebrom u emulziji filma, čime ga nepovratno uništava. Drugo, vlaga iz vazduha koja može da se jedini s emulzijom ne može tako lako da se oslobodi i ispari kao iz pergamentskih folija koje su porozne i omogućavaju da materijal unutar njih diše. Slična situacija jeste i s albumima za čuvanje fotografija. Za fotografski materijal opasna hemijska reakcija događa se i pri čuvanju u sveže lakiranoj nameštaju gde pare organskih rastvarača ne reaguju sa srebrom, već s materijalom od kojih su izrađeni emulzija i baza filma ili RC podloga (plastificiranih) papira.

Što se temperature i vlažnosti vazduha tiče, one odgovaraju našem standardnom životnom okruženju, s tim što treba naglasiti da je kolor materijal mnogo osetljiviji i neotporniji na visoke temperature od crno-belog. To je posebno izraženo kod kolor fotografija izrađenih u fotolaboratorijama, jer mali broj njih ima završni stupanj obrade u kome se koriste posebne hemikalije pod nazivom stabilizatori. Kada je reč o dijapozitivima, mogu se čuvati u trakama, kao

Registar za arhiviranje u kojem se čuvaju papirne spremice za filmove

i negativ filmovi. Ukoliko ih stavljamo u ramice, treba znati sledeće: za arhiviranje se koriste isključivo ramice bez stakla! Ramice sa staklom direktno naležu na površinu filma, pa ukoliko vlažnost vazduha bude visoka, što je recimo ovih dana slučaj, može se desiti da se emulzija zalepi za staklo. Druga neprijatnost u vezi je s našim mikroskopski malim "komšijama", ujedno i neprijateljima – grinjama. Imao sam priliku da vidim ogromnu kolekciju dijapozitiva koja nije dirana godinama gde su grinje, slično lisnim minerima kod biljaka, napravile kanale kroz emulziju koju je pritiskalo staklo, a koja je dodatno bila omekšana vlagom iz okoline. Treba još naglasiti da se profesionalno arhiviranje kolor materijala obavlja u klimatizovanom prostoru na niskim temperaturama.

ARHIVIRANJE FOTOGRAFIJA

Fotografije je idealno čuvati u pergamentskim ili papirnim kovertama, a ukoliko ih nemamo, u kartonskim kutijama gde se između fotografija stavlja pelirpapir (njega možete jeftino nabaviti jer ga domaćice koriste za izvlačenje krojeva).

MILAN ŽIVKOVIĆ

Naravno da paralelno s ovom metodom treba uraditi i digitalnu arhivu koja će dodatno čuvati originale od stalnog pomeranja a, ukoliko vežete pojedinačne fotografije s određenim brojevima, omogućiće vam i lakše snalaženje. Ono što je posebno kod digitalnih arhiva jeste to da su pojedini članci u kojima su opisani testovi mogućnosti čitanja CD-ova, kao najčešće korišćenog medija za arhiviranje, pokazali da ovakav način ni izbliza nije siguran kako je to bilo navodeno u početku i da se na jeftinim medijima zapis teško ili uopšte ne čita već posle 10 godina i manje. To znači da nakon tog vremena treba ponovo presnimati i arhivirati nove kompak-diskove ili sada već rasprostranjene DVD medije.

IZLAGANJE

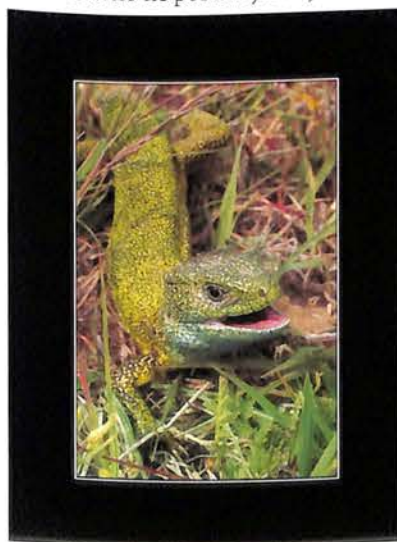
Ukoliko želite da svoje fotografije pošaljete na izložbu, neophodno je da ih opremite za to. Na većini izložbi maksimalni format fotografije, imala ona paspartu ili ne, jeste 30x40 cm (naravno, niko se ne obazire na neznatno veći standard koji se dobija na većini štampača i daje fotografije formata od 30x45 cm). Na skoro svim salonima fotografije primljeni radovi montiraju se pomoću selotejpa ili obostrano lepljive trake između dva stakla ili na panoe koje pokriva staklo. Odmah treba reći da je selotejp jedan od najvećih neprijatelja fotografija jer se s vremenom lepak s baze selotejpa skida i nepovratno jedini s fotografskim materijalom ostavljajući ružne smeđe fleke koje nakon izvesnog perioda probijaju materijal i stižu do lica fotografije. Idealno bi bilo koristiti za montiranje posebne acetatne lepljive trake (poznate još i kao magični ili nevidljivi selotejp) koje se koriste za potrebe arhiviranja i nisu osetljive na vreme. Ali, kako to nikako nije slučaj kod organizatora većine salona, moramo se potruditi da naše fotogra-

fije zaštitimo što je moguće bolje i tako ujedno olakšamo posao i organizatorima manifestacije na kojoj učestvujemo.

Tokom dugogodišnjeg izlagačkog staža dešavalo mi se da sa salona dobijem fotografije s iskidanim paspartuom s kog sam morao da prebacim fotografiju na novu podlogu – možete zamisliti šta bi se desilo da podloge nije bilo. Ukoliko su naši radovi maksimalnog formata koji se prihvata za izlaganje, onda jedino što možemo da uradimo jeste lepljenje takozvanih ušiju na fotografije. To su kvadrati ili trouglovi plastične samolepljive folije montirani na uglove fotografije na koje se lepi selotejp ili obostrano lepljiva traka i s kojih se ona može lako skinuti. Postoje na tržištu firmopisačke folije koje imaju garanciju otpornosti na spoljašnje uslove od desetak godina i nisu posebno skupe (tabla 100x70 cm iznosi oko 100 dinara), a lepak na njima je otporan i ne skida se lako s osnove, kao što je to kod selotejpa. Mogu se naći i potpuno transparentne folije, koje su idealne za plastificiranje printova s inkdžet štampača. Imao sam priliku da vidim puno izloženih radova koji su bili oštećeni prostim dodirivanjem znojavih ruku, a da ne pominjem slučajeve kada su dve fotografije bile priljubljene licem uz lice, što je dovelo do nepovratnog slepljivanja. Još jedan elegantan način zaštite printova jesu fiksativ ili lakovi u spreju koje koriste slikari za zaštitu isključivo akvarela.

PASPARTU ILI KAŠIRANJE

Ukoliko na izložbe šaljem fotografije formata 20x30 cm, onda nam ostaje elegantna opcija koja zahteva malo više truda, a svodi se na montiranje fotografije na paspartu formata 30x40 cm. Kao paspartu možemo iskoristiti bilo koji materijal mase do 250 g/m² i debljine ne veće od 0,5 mm. Obično, u svim propozicijama, navedeno je da maksimalna dozvoljena debljina fotografije, zajedno s paspartuom, ne sme da pređe 1 mm i taj uslov treba poštovati jer, u protivnom, može se desiti da organizator vaše radove jednostavno ne postavi jer ih je teško, a ponekad i

Fotografija kaširana na pozadinu i opremljena paspartuom. Na poleđini fotografije nalazi se nalepnica s neophodnim informacijama

nemoguće montirati između dva stakla. Drugi problem koji se dešava jeste da se radovi kaširani lepkom samo sa jedne strane krive prema unutra i to tako jako da se odvajaju od stakla bez obzira na jačinu lepljive trake. Iako je boja paspartua vezana za ukus i sam kolorit, ukoliko je kolor fotografija u pitanju, idealno je koristiti crni, beli ili neutralno sivi paspartu. Fotografiju izrađenu na RC podlozi lako možemo pričvrstiti za podlogu pomoću kvadratića obostrano lepljive trake zalepljene po uglovima, jer se fotografije na ovakvom materijalu ne krive ili imaju tendenciju da se ispuče prema emulziji tako da su ivice uvek uz paspartu. Takođe, možemo iskoristiti i lepak u spreju, koji se uglavnom koristi za montažu materijala u grafičkoj industriji, a može se nabaviti u radnjama koje prodaju opremu za sitoštampu.

CRNO-BELE FOTOGRAFIJE

Ukoliko treba pričvrstiti klasičnu crno-belu fotografiju, onda su stvari malo komplikovane. Papirna podloga fotografije obično se krivi prema unutra i na taj način odvajava se od podloge. Ova pojava manje je izražena ukoliko smo ispoštovali maksimalno vreme tokom kojeg papir može biti u hemikalijama i vodi za ispiranje a koje nam svaki proizvođač materijala daje uz pakovanje. Najefektniji način kaširanja crno-belih fotografija jeste u presama. One putem toplote otapaju specijalne folije koje slepe fotografiju i paspartu. Ali, kako su ove prese skupe i nedostupne, jednostavniji način jeste pomoću obostrano lepljive trake širine 30 ili više centimetara, na koju jednostavno zalepimo prvo fotografiju, zatim uklonimo zaštitnu foliju i potom sve zalepimo na paspartu. Naravno da tokom ovog postupka treba biti oprezan jer je lepak izuzetno jak i naknadne korekcije nisu moguće. Kao mali trik može vam poslužiti i to da fotografije zalepite na neznatno veći paspartu, a zatim ga obrežete na potrebne dimenzije.

Kaširanje fotografija možemo uraditi i knjigovezačkim lepkom, s tim što se obavezno mora kaširati barem jedan list običnog papira sa druge strane jer je lepak hidrofovan, tj. uvlači vlagu u sebe i ima tendenciju da se krivi ukoliko nema, kako knjigovesci kažu, zalepljenu kontru. Sve navedene metode primerene su samo fotografijama koje se izlažu, ali ne i onima koje su namenjene arhiviranju. Na paspartu se zatim lepe uši ili kvadratići plastike koji štite podlogu od manipulacije.

Svaki slajd trebalo bi da sadrži informacije o radu i oznaku za projekciju

OBELEŽAVANJE

Da bi se znalo da su radovi naši, oni treba da budu ispravno obeleženi. Fotografije za arhivu obeležavaju se posebnim tušem, a na fotografije namenjene izlaganju (bez paspartua) treba zalepiti acetatnu foliju – etiketu na kojoj su ručno ispisani ili printerom odštampani podaci o vama i delu, uz obavezno ostavljanje prostora na koji će organizatori udariti pečat ili zalepiti etiketu o učešću na izložbi. Sām pečat otisnut direktno na fotografiju isto toliko je opasan koliko i selotejp jer probija podlogu i može se pojaviti čak i na površini fotografije. Isto tako, treba izbegavati pisanje flomasterima jer se mastilo ponaša isto kao i mastilo za pečate. Ukoliko smo fotografije za izlaganje opremili paspartuom, tada podaci mogu biti ispisani markerom ili ćemo zalepiti etiketu odštampanu na samolepljivoj papirnoj foliji koju montiramo u sredinu fotografije. Treba izbegavati uglove za ispisivanje bilo kakvih podataka jer se taj prostor koristi pri montaži fotografija na izložbi.

Dijapozitivi za projekciju na salonu moraju biti obavezno montirani u ramice sa staklom, koje će ih zaštititi prilikom manipulisanja. Naravno da bi trebalo ramice i sām dijapozitiv očistiti od prašine i obrisati stakla magičnom krpom pre uramljivanja, jer će se prašina videti pri projekciji, a ukoliko se dijapozitiv reprodukuje u katalog, tamo će se, takođe videti sva nečistoća. Za obeležavanje većina autora koristi nalepnice koje stvaraju velike probleme jer se odlepljuju i zaglavljuju u projektorima, a kod pojedinih ramica njihova debljina zajedno s nalepnicom ponekad daje zbir veći od kapije u projektoru, pa potpuno onemogućava projekciju. Idealno bi bilo obeležiti ih direktno na površini tankim marker flomasterom da bi se izbegli svi navedeni problemi. Druga izuzetno važna stvar jeste i ispravno obeležavanje za projekciju. Više od trećine dijapozitiva koji stižu na salone pogrešno je obeležena, što stvara velike probleme prilikom projekcije. I na kraju, navedimo da radovi pripremljeni za izlaganje nose jednu dozu ozbiljnog autorovog pristupa i poštovanje prema organizatorima. U prilog tome govore i reči pokojnog Branibora Debeljkovića kada je kao predsednik žirija odreaogovao na fotografije pripremljene za izlaganje: "E, konačno jedan ozbiljan". Želimo vam puno sreće u izlagačkim aktivnostima.

PRIREDIO: IMRE SZABÓ

IPOD PHOTO

Posle veoma dobrog uspeha MP3 plejera nazvanog iPod na tržištu, kompanija Apple nedavno je predstavila i iPod Photo. To je, u stvari, hard-disk (ima ga u varijantama od 40 i 60 GB) koji je sada opremljen i dvoinčnim ekranom u boji. Zanimljivo je da proizvođač nije predvideo mogućnost direktnog učitavanja fotografija s memorijskih kartica. To je moguće samo uz dodatni proizvod koji se zove iTunes, koji automatski smanjuje fotografije na rezoluciju za prikazivanje na displeju ili TV ekranu. Tako je u ovaj uređaj moguće učitavanje čak do 25.000 fotografija ili do 15.000 pesama u MP3 formatu. Uređaj zahteva računar s Firewire ili USB2 protokolom i operativnim sistemom Windows 2000 ili XP, odnosno Mac OS X. Uz novu Apple Auto-Sync tehnologiju, kada je iPod povezan s računarnom, moguća je

direktna razmena digitalnih fotografija organizovanih uz pomoć Photoshop Elements ili Photoshop Album programima. S novim iTunes 4.7 dodatkom pristupa se direktno u iTunes Music Store gde se mogu kupiti željene muzičke numere. Iako se očekuje prodaja više miliona ovih uređaja, proizvođač je preporučio prilično visoku cenu. Za sada smo saznali da je ona za američko tržište 499 dolara za uređaj s diskom manjeg kapaciteta i 599 dolara za onaj od 60 GB. Internet adresa za dodatne informacije je: www.apple.com/ipodphoto.

PRETVARAČ ZA STUDIJSKU RASVETU

Flash Feeder2 je pretvarač jednosmerne struje iz akumulatorskih baterija na naizmjeničnu struju od 230 V/50 Hz i namenjen je pre svega fotografima za napajanje studijske rasvete.

Proizveden je u ljubljanskoj firmi "Elektrona", koja je izlagala svoje proizvode i na Fotokini. Pomoću ovog pretvarača moguće je napajanje studijske rasvete bilo kog proizvođača u prirodi i na svim mestima gde nema priključka za električnu struju iz mreže. Iz njega se mogu napajati do četiri rasvetne glave, odnosno do ukupno 6.000 Ws, jednako brzo kao i u studiju. U pretvarač je ugrađen veoma kvalitetan akumulator bez "memory" efekta, koji se brzo dopunjuje, bilo iz električne mreže ili iz akumulatora automobila, uz automatsko prepoznavanje napona – bilo 12 ili 24 V. Proizvodi se i za struju 115 V/60 Hz, a cena iznosi 1.295 evra. Uz ovaj pretvarač može se nabaviti i dodatni pribor, rezervni akumulator, kablovi i specijalni kofer, a ako se neko odluči za ceo komplet, onda je cena 1.630 evra. Dodatne informacije mogu se naći na: www.elektrona.si.

OLOVKA ZA ČIŠĆENJE

Lenspen je kanadska firma koja je zauzela značajno mesto na tržištu fotografske opreme svojim "olovkama" za čišćenje objektiv i ekrana kod digitalnih fotoaparata od otisaka prstiju i druge prljavštine. Na jednom kraju olovke nalazi se meka četkica, a na drugom specijalni materijal koji idealno

skida svu prljavštinu. Cena ovih alatki je od 3 do 12 evra, zavisno od veličine i namene. Isti proizvođač u ponudi ima i alatku za čišćenje ekrana prenosivih računara, koji je nazvan Laptop-Pro, i ekrana kućnih računara "VidiMax". Njihova cena kreće se od 16 do 20 evra. Detaljnije informacije mogu se naći na adresi: www.lenspen.com.

OLYMPUS I:ROBE

Olympus se pobrinuo da se u novom sistemu, koji bi najbolje mogli da opišemo kao mala digitalna laboratorija, nađe sve što je potrebno za pokazivanje, čuvanje i razmenu

digitalnih fotografija. Sistem irobe sastoji se od digitalnog fotoaparata, hard-diska od 40 gigabajta, štampača, a predviđeno je i dodavanje DVD pisaa. Tako više neće biti neophodno da se na put nosi laptop računara da bi se manipulisalo snimljenim fotografijama. Fotoapar IR 500 ima čip od

četiri miliona piksela s LC ekranom od 2,5 inča koji se može okretati za 360 stepeni i objektiv zuma 2,8 puta. On se direktno priključuje na pomenuti hard-disk S-HD-100 koji u sebi ima softver za upoređivanje podataka kako bi se sprečilo duplo odlaganje istih fotografija. Štampač ovog sistema P-S100 jeste termosublimacioni i daje veoma kvalitetne otiske u rezoluciji od 306 dpi formata 148x100 mm. Sistem će se naći u prodaji u prvoj polovini naredne godine, a cene još uvek nisu poznate, kao ni to da li će se sve ovo prodavati isključivo u kompletu ili će elementi sistema moći i pojedinačno da se kupuju, što je verovatno. Dodatne informacije mogu se pronaći na internet adresi: www.olympus.com.

ROLLEI PREGO DP5200

Najnoviji digitalni fotoapar "srednje klase" iz Rolleija jeste Prego s CCD čipom od 5,2 miliona piksela i TFT LC displejom od 2,5 inča. Objektiv je trostruki zum 2,8-4,8 (32-96 mm, ekv. formatu

od 35 mm). Ima ugrađen automatski blic, a fotografije zapisuje na SD memorijske kartice

u tri stepena kvaliteta – finoj, normalnoj i ekonomičnoj rezoluciji – dok se osetljivost može izabrati između ISO 50, 100 i 200. Ekspozicija se postavlja automatski između dve sekunde i hiljaditog dela sekunde. Ovaj fotoapar malih je dimenzija 89x55x24 mm, mase je svega 130 grama zajedno sa Li-jonskom baterijom. U radnjama je trebalo da se nađe od sredine novembra, po preporučenoj ceni od 329 evra.

SONY HD CINEALTA U BEOGRADU

Kako saznajemo, u Beogradu treba uskoro da se otvori prvi potpuno digitalizovani studio s pratećom opremom za video-produkciju i snimanje reklama, u kojoj će se koristiti Sony HD CineAlta F900 digitalna kamera s visokom rezolucijom slike od 1.920 x 1.080 linija. Tehnologiju HD CineAlta razvila je kompanija Sony i predviđa se da će ovakve kamere s vremenom istisnuti klasične filmske kamere zbog toga što kod njih izostaje izdatak za filmsku traku. Ovakvu kameru već koriste i u Holivudu. Džordž Lukas koristio ju je u filmu "Rat zvezda II: Napad klonova". Ovaj beogradski studio biće trinaesti studio te vrste u Evropi i prvi na prostoru jugoistočne Evrope koja primenjuje ovu najnoviju video-tehnologiju.

APARATI ZA POVEĆAVANJE DIGITALNE FOTOGRAFIJE

Do sada su fotografi koji rade digitalno bili prinuđeni da kopije fotografija izrađuju isključivo u laboratorijama ili na raznim štampačima. Oni koji više vole da svoje fotografije izrađuju sami, u svojoj laboratoriji na fotopapiru, od sada mogu da nabave dodatke za standardne aparate za povećavanje "osvetljavanjem" s digitalnih fajlova. Naravno, tu postoji još jedan uslov – da su dovoljno bogati, jer ono što smo videli na Fotokini kod više proizvođača košta čak 18.000 evra. Postoje dva sistema. Jedan je "osvetljavanje" LED diodama s virtuelnih negativ. Mogao se videti kod proizvođača kao što su: De Vere, Muellersohn i D Carrier i uglavnom odgovaraju standardnim kvalitetnijim aparatima za povećavanje raznih proizvođača: De Vere, Durst, Omega i ZBE. Pomoću tih glava mogu se osvetliti kopije do formata 50x60 cm. Drugi sistem zasniva se na projektovanju digitalnog zapisa preko katodne cevi, ogledala i objektivna na fotopapir, do formata 50x65 cm, kao što je to kod Sander Variochromat aparata za povećavanje čiji proizvođač tvrdi da se mogu izraditi savršene crno-bele fotografije digitalnog zapisa. Laboratorija Polycolor iz nemačkog grada Essena vlasništvo Kaia Sander, koji je smislio sistem, nudi i uslužno povećavanje s donetih ili poslanih fajlova po pristupačnim cenama (20x30 cm za 5 evra, a 50x65 cm za 17 evra). Preciznije informacije mogu se naći na internet adresi: www.polycolor.de ili www.variochromat.de, a informacije o LED sistemu na adresi: www.odyssey-sales.com ili www.muellersohn.de.

1. Katodna cev (CRT)
2. Ogledalo pod uglom
3. Objektiv
4. Nosač filtera
5. Elektronika

PREZENTACIJA FIRMI KIS I ENCAD

Beograd, 26. i 27. 11. 2004. hotel Inter-Continental – Presentacija firmi Kis i Encad - A Kodak Company u organizaciji Bg Elite Foto d.o.o.

Na Bg Elite Foto prezentaciji prikazane su dve Kis digitalne minilaboratorije DKS1510 i 1550 i DKS – dobitnike prve nagrade Digital Imaging Marketing Association (DIMA) za kvalitet fotografije u širini do 25 cm. Ove minilaboratorije izrađuju fotografije do formata 25,4x30 cm sa svih medija: negativa, slajdova kao i memorijskih kartica iz fotoaparata i mobilnih telefona. Kapacitet DKS 1550 je čak 1.500 fotografija na sat. Linija Kisovih digitalnih minilaboratorija poseduje revolucionarni sistem osvetljavanja MSB™ (Microlens Sharpened Beam) koji je patentirao Kis. Velika prednost je i Film skener visoke rezolucije Im-1500 koji automatski uklanja prašinu i ogrebotine. Novi Encad ploter NOVAJET 1000i jeste prvi ploter koji su zajedno razvili Encad i Kodak primenjujući najnovija tehnološka dostignuća. Kao rezultat, dobijena je velika brzina, vrhunski kvalitet štampe, povećan kapacitet, lako korišćenje zahvaljujući softveru i izuzetno niska cena po otisku. Sa štampom od 14 m²/sat u foto-kvalitetu, ploter NOVAJET 1000i najbrži je u svojoj klasi i koristi sistem brzog sušenja (Rapid Evaporation Drying System). Odluku se vrhunskom kvalitetom štampe s rezolucijom do 1.200 dpi. ENCAD je s NOVAJET 1000i ploterom lansirao i nove Quantum Ink boje koje se odlikuju izvanrednim nijansama, vremenom sušenja i izuzetnom postojanošću.

DOLI DL-2300 DIGITALNA MINI-LABORATORIJA

Kao što smo u prošlom broju pomenuli, na Fotokini je bila primetna ekspanzija izlagača s Dalekog istoka sa širokim asortimanom proizvoda po veoma pristupačnim cenama. Tako će verovatno cena ove digitalne mini-laboratorije šangajskog proizvođača od oko 60.000 američkih dolara biti veoma zanimljiva onima koji nameravaju da za svoju fotografsku radnju nabave ovakvu mašinu. S njom se mogu izrađivati fotografije do formata 305x457 mm.

papir se obrađuje u RA-4 procesu s automatskom regeneracijom hemikalija. Rezolucija osvetljavanja iznosi 520 dpi. U softver su uključene i svetski priznate alatke za korekciju boje, kontrasta i oštine, a mašina je opremljena i denzitometrom. Digitalni zapis očitava se s CD medija, zatim CF, SM, MMC, SD i Memory Stick kartica, a s filma se mogu narezati digitalizovane fotografije na kompak-disk. Indeks print se podrazumeva. Detaljnije informacije mogu se pronaći na internet adresi: www.doli.com.cn.

KAO ZAČETNIK SREDNJE KLASJE DIGITALNIH JEDNOOKIH REFLEKSNIH (SLR) FOTOAPARATA NAMENJENIH NAPREDNIM AMATERIMA I MANJE ZAHTEVNIM PROFESIONALCIMA, CANON JE UVEK IŠAO KORAK ISPRED SVIH. DA BI TAKO I OSTALO, MESEC DANA PRE FOTOKINE PREDSTAVLJEN JE EOS 20D, ZAMENA ZA VEOMA POPULARAN EOS 10D, ALI SA CMOS SENZOROM KOJI IMA EFEKTIVNU REZOLUCIJU OD 8,2 MILIONA PIKSELA

CANON EOS 20D

Ispred svih sa 8,2 mpix

KONSTRUKCIJA I RUKOVANJE

Iako je po dimenzijama nešto manji, dizajn je veoma sličan ranijem modelu EOS 10D. Nekoliko sitnih promena kao što su: veća kontrolna dugmad i promenjen položaj njihovih oznaka daje mu, zajedno s telom napravljenim od legure magnezijuma, profesionalniji izgled. Guma, kojom su presvučeni rukohvat i zadnji deo za palac mekša je i bolja za ruke od one na ranijem modelu, pa je samim tim i držanje udobnije. Novina je džojstik za izbor autofokusnih polja koji se nalazi odmah iznad točka za brzi izbor željenog autofokusnog polja, ali zbog malih dimenzija potrebna vam je veća veština prilikom postavljanja dijagonalnih autofokusnih polja, jer nije uvek moguće aktivirati željeni položaj džojstika. Leva bočna strana pokrivena je zajedničkim gumenim poklopcem iza kojeg se nalaze svi priključci (USB, video, N3 za daljinski i PC-sinhro za blic).

Na desnom gornjem delu nalazi se kontrolni LCD koji pregledno daje veliki broj informacija o elementima postavljenim za fotografisanje. Može biti osvetljen, što omogućava lakšu kontrolu rada kada se fotografije u noćnim uslovima. Na zadnjem delu nalazi se TFT LCD i identične je veličine i rezolucije kao i kod modela EOS 10D, a slika koju daje je oštra i svetla, s mogućnošću podešavanja njegove svetlosti u pet nivoa. Upravljački meni nije pretrpeo znatnije izmene. Ako niste koristili naprednije Canon EOS fotoaparate,

trebaće vam malo vremena da se naviknete na kretanje kroz meni uz pomoć zadnjeg točka za brzi izbor komandi. Ali, nakon toga, videćete da se postavljanje željenih parametara obavlja brzo i logično. Kada označite neku od funkcija koju želite da promenite, iznad će se pojaviti kratko objašnjenje šta ćete tom promenom dobiti. Naravno, da bismo to razumeli, moramo poznavati neki od 12 stranih jezika, koliko ih meni podržava. Pritiskom na dugme INFO, u svakom trenutku vidimo pregled svih postavljenih parametara, dok prilikom pregledanja snimljenih fotografija, vidimo malu fotografiju s označenim delovima koji su preekspozicionirani, parametre s kojima je snimljena fotografija i histogram. Svaku snimljenu fotografiju moguće je uvećati do 10 puta kako bismo mogli detaljnije da proverimo njenu oštrinu.

SENZOR I REZOLUCIJA

U Canon EOS 20D ugrađen je sasvim novi CMOS senzor s efektivnom rezolucijom od 8,2 miliona piksela, veličine 22,7 x 15,1 mm, s proporcijom od 3:2 (kao 36 x 24 mm format), tako da se kod objektiva koji se koriste kod formata od 35 mm žižna daljina smanjuje za 1,6 puta. Canon tvrdi da je povećana osetljivost postignuta zahvaljujući novim mikrosočivima na površini senzora. Ovaj senzor ima i četiri kanala za čitanje podataka sa senzora (duplo više nego EOS 10D).

Za bržu i kvalitetniju obradu snimljenih fotografija koristi procesor poslednje generacije DIGIC II, koji je prvo viđen kod fotoaparata EOS-1D Mark II, tako da je poboljšana brzina spremnosti za rad koja je sada, sa 2,5 sekunde koliko je iznosila na fotoaparatu 10D, smanjena na 0,3 sekunde. U kontinualnom režimu

rada moguće je snimiti do 23 fotografije u JPEG formatu brzinom od 5 snimaka u sekundi, za razliku od prethodnog modela kod kojeg se snimalo 9 fotografija brzinom od 3,3 snimka u sekundi. Fotografije se mogu snimati u maksimalnoj rezoluciji 3.504 x 2.336 piksela, što prevedeno u centimetre znači da dobijamo fotografiju veličine 29,67 x 19,78 cm u rezoluciji od 300 dpi. Moguće je fotografisanje i u nižim rezolucijama 2.544 x 1.696 i 1.540 x 1.000 piksela u kompresovanom JPEG formatu koji podržava EXIF 2.21 standard u dva različita stepena kompresije (Fine i Normal). Pored kompresovanog, moguće je snimati i u "sirovom" RAW formatu. Fotografije snimljene u RAW formatu možemo konvertovati u neki od poznatih formata uz pomoć Canonovog programa koji dobijate uz fotoaparat ili sa Adobe Photoshop CS programom koji ima novu verziju RAW format dopune (Plug-In) 2.3. Pre konvertovanja moguće je izmeniti sledeća podešavanja: digitalnu korekciju ekspozicije +/-2 EV s korakom 0,1 EV, balans belog, kontrast, zasićenost boja, ton boja, oštrinu i profil boja. Pored ovog, moguće je istovremeno fotografisanje u RAW i JPEG formatu. Vertikalno snimljene fotografije mogu se automatski okretati, a podržava i PictBridge standard za direktno štampanje.

BALANS BELOGA I OSETLJIVOST

Automatski balans belog nije znatnije poboljšan u odnosu na ranije modele. Međutim, pružena nam je mogućnost da pored sedam unapred definisanih vrednosti biramo balans belog prema vrednostima datim u kelvinima (od 2.800 K do 10.000 K s korakom od 100 K). Novina je da Canon EOS 20D poseduje mogućnost ručne korekcije balansa belog u dve ose (plava – boja čilbara i magenta – zelena). Promena se odvija aktiviranjem ove opcije u meniju i pomeranjem novog džojstika za kontrolu, a istovremeno se može aktivirati uz pomoć točka za brzi izbor komandi i Bracketing balansa beloga za izabrane vrednosti. Bracketing balansa belog omogućava da fotoaparat od jedne ekspozicije snima na memorijsku karticu tri fotografije s normalnim i korigovanim balansom belog. Normalan izbor osetljivosti podešava se između ISO 100–1.600, a moguće je i povećanje (korišćenjem dodatne funkcije C.Fn 8) na ISO 3.200, koje je označeno sa H na kontrolnom displeju. Kod automatskih režima rada i u programima sa scenama osetljivost se automatski postavlja na ISO 100, 200, 400 u zavisnosti od svetlosnih uslova. Canon EOS 20D ima dva unapred definisana parametra i tri parametra koje korisnik može sam definisati. Unapred definisani "parametar 1" ima postavljen povećan kontrast, oštrinu i zasićenost boja na +1 i namenjen je korisnicima koji ne žele da naknadno obrađuju svoje fotografije. Parametar 2

je neutralan i ima sve vrednosti postavljene na 0. Za ljubitelje crno-bele fotografije poseduje i nove parametre za crno-belu fotografiju. Kod njega je osim dodavanja tonskog efekta, oštrenje i kontrasta, moguće izabrati opciju koja simulira žuti, crveni, narandžasti ili zeleni filter u crno-belom fotografiji. Ove parametre moguće je koristiti u oba kolorna profila – sRGB i Adobe RGB. Reprodukcijska, zasićenost i tonski raspon boja jesu više nego korektni. Sum slike na nižim osetljivostima ISO 100 do ISO 200 gotovo je identičan. Za veće osetljivosti neznatno se povećava. Postojeći šum ima veoma lep oblik i rasprostranjenost tako da podseća na zrno kod visokoosetljivog filma. Jednolične površine savršeno su čiste i na njima se ne vide nikakve nepravilnosti.

AUTOFOKUS I EKSPOZICIJSKI SISTEM

Sistem za automatsko izoštavanje sa devet autofokusnih polja raspoređenih kao romb u potpunosti je nov. Primitno je brži nego EOS 10D i bolje radi u lošijim svetlosnim uslovima jer je osetljivost povećana sa 0,5 EV na +0,5 EV. Centralni senzor krstastog je tipa kada se koriste objektivni s maksimalnim otvorom blende f/2,8 ili većim, dok su ostalih osam senzora linearni. Izbor autofokusnih polja može biti potpuno automatski ili manualan pomoću točka za brzi izbor komandi i džojstikom. Opcija nazvana "AI Focus" koja omogućava automatsko prebacivanje s pojedinačnog izoštavanja (One Shot AF) na kontinualno (AI Servo AF) ako se izoštrani statični objekat pokrene. Dodatno pomoćno svetlo za izoštavanje u lošim svetlosnim uslovima zamenjeno je stroboskopom ugrađenog blica koji se mora podići kada su svetlosni uslovi loši, a u automatskim i u nekim programima sa scenama on se automatski aktivira.

Ekspozicijski sistem nije pretrpeo nikakve znatnije izmene. Procenjeno merenje u 35 zona povezano je s autofokusnim sistemom i nakon registrovanja položaja, veličine, udaljenosti, osvetljenosti objekta i pozadine, fotoaparat određuje prosečnu ekspoziciju na osnovu unapred definisanog algoritma. Ovakav način merenja omogućava dobijanje korektno ekspozicioniranih fotografija u najvećem broju slučajeva. Za objekte koji su osvetljeni drugačije od pozadine možemo koristiti parcijalno merenje koje pokriva 9 odsto centralnog dela ili merenje s naglaskom na centralni deo kadra. Nedostaje mu jedino spot

Fotografije snimljene s različitim parametrima: prva kao fotografija u boji, a druga kao crno-bela s efektom narandžastog filtra

merenje koje ne bi trebalo da je luksuz za ovu klasu SLR digitalnih fotoaparata. Od ekspozicijskih režima rada na raspolaganju su: P – program koji dozvoljava korisniku promenu automatski izabrane kombinacije otvora blende i brzine zatvarača; Tv – prioritet brzine zatvarača; Av – prioritet otvora blende; M – ručno postavljanje; A-DEP program koji omogućava jednostavnu kontrolu dubinske oštrenje; potpuna automatika i naravno šest programa sa scenama (portret, pejzaž, makro, sport, program za snimanje noćnih scena i plus programska opcija koja isključuje mogućnost korišćenja blica) koji i nisu baš previše potrebni ovoj klasi SLR digitalnih fotoaparata. Automatski izmerena ekspozicija može se korigovati u rasponu od +/-2 EV s korakom od 1/3 EV. U složenim svetlosnim uslovima gde nismo sigurni u automatski izmerenu ekspoziciju možemo koristiti bracketing automatske ekspozicije i memorisanje izmerene ekspozicije. Maksimalna brzina zatvarača u odnosu na raniji model povećana je sa 1/4.000 s na 1/8.000 s, normalna sinhronizacija kada se radi s blicem postavljena je na 1/250 s, a moguća je i visoka sinhronizacija do 1/8.000 s.

OBJEKTIVI

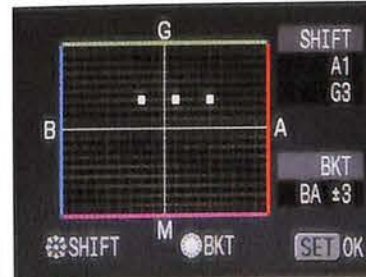
Novina jeste da pored velikog izbora Canon EF objektivna, EOS 20D podržava i novu seriju Canon EF-S digitalnih objektivna koju je prvo počeo da koristi Canon EOS 300D, a specijalno su projektovani za veličinu senzora koja je 1,6 puta manja (APS-C format) od klasičnog formata od 35 mm. Zadnja grupa sočiva, kod ovih objektivna, više je izbačena napolje, pa je potreban dodatan prostor iza bajoneta fotoaparata, a postavlja se naspram bele tačke. Takođe, može se primetiti da je unutrašnji prostor gde se nalazi ogledalo manji, i samo ogledalo je manje od onog na modelu EOS 10D, ali to se nimalo ne odražava na osvetljenost i kvalitet slike koju vidimo u tražilu.

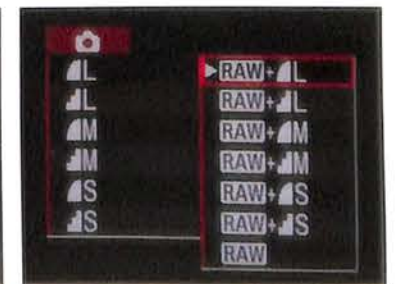
Izbor kolornog profila

Parametri za crno-belo fotografisanje gde je moguć izbor različitih efekata koje daju filteri

Nov način korekcije balansa belog u dve ose

Izbor rezolucije i formata za fotografisanje, gde je moguće istovremeno fotografisanje u RAW i JPEG formatima

FOTOGRAFISANJE S BLICEM

Ugrađeni blic jači je i ima vodeći broj 17 (za ISO 100 i m), a pokriva polje objektivna od 17 mm, odnosno 27 mm (ekv. formatu od 35 mm). Aktivira se automatski ili malim dugmetom na levoj strani, a njegov položaj znatno je viši nego kod ranijeg modela EOS 10D. Novo E-TTL II merenje koristi informaciju o udaljenosti objekta koji fotografiramo prilikom određivanja potrebne snage bljeska. Kompatibilan je, kao i raniji Canon SLR digitalni fotoaparati, samo EX seriji bliceva. Moguća je i korekcija snage blica, visoka sinhronizacija i memorisanje izmerene blic ekspozicije (FE-Lock). S novim blicem Speedlite 580EX ima još nekoliko dodatnih mogućnosti kao što su: zum je povezan s veličinom senzora (može da pokazuje ekvivalentnu žižnu daljinu) i mogućnost da se automatski balans belog prebaci na balans belog za blic kada je aktivan.

Za memorisanje snimljenih fotografija koristi CompactFlash memorijsku karticu tipa I/II ili IBM MicroDrive, a, takođe, podržava sistem formatiranja FAT 32 namenjen memorijskim karticama preko 2 GB. Nažalost, Canon nije ispravio problem koji se javljao i kod ranijih modela EOS D30, D60 i 10D, a to je da ako slučajno otvorite vrata gde je smeštena memorijska kartica, fotoaparati se automatski isključuje, a ako je u tom trenutku trajala operacija zapisa na memorijsku karticu iz memorije za privremeni smeštaj (buffer), sve fotografije koje se nisu snimile bespovratno će nestati bez ikakvog upozorenja.

Osnovni snimak

ISO 100

ISO 400

ISO 1600

Točičić za izbor ekspozicijskih režima rada

Točičić za brzi izbor komandi, a iznad njega se nalazi džojstik

Priključci

Prostor za memorijsku karticu

BATERIJE

Canon EOS 20D isporučuje se s baterijom BP-511A od 7,4 V i 1.390 mAh koja ima veći kapacitet nego ranija BP-511 od 7,4 V i 1.100 mAh. Omogućava nam da snimimo od 550 do 1.000 snimaka zavisno od toga da li koristimo ugrađeni blic i koliko dugo pregledamo snimljene fotografije na monitoru. Takođe, može se napajati direktno uz pomoć AC-adaptora. Zbog nešto manjih dimenzija u odnosu

na raniji model, morao je biti napravljen i nov nosač baterija s vertikalnim rukohvatom koji nosi oznaku BG-E2. Osim što može da koristi jednu ili dve Li-jon punjive baterije, ima još jedan dodatni šaržer koji omogućava korišćenje šest baterija formata AA. Za povezivanje s računarom koristi USB 2.0 vezu kojom možemo obaviti direktan prenos snimljenih fotografija brzinom od preko 3 MB/s, zavisno od memorijske kartice koju koristite. U osnovnom paketu s ovim digitalnim fotoaparatom dobijaju se: punjiva Li-jon baterija BP-511A i punjač CB-5L, kaiš, poklopac za objektiv, USB i video kabl, Canonovi programi (Canon EOS Solution Disk v 8.0 i Digital Photo Professional v1.2) i Adobe Photoshop Elements 2.0

BORIS BJELICA

Noćni snimak napravljen objektivom EF 20-35 mm f/3,5 - 4,5, ekspozicija 3 s, f/8, osetljivost ISO 400 s aktiviranom opcijom za redukciju šuma

PLUS

- » odlična rezolucija i kvalitet snimljenih fotografija,
- » mali šum slike za veće osetljivosti,
- » parametri za crno-belu fotografiju,
- » veliki kapacitet baterije.

MINUS

- » nema spot merenje,
- » fotoaparati se isključuje bez upozorenja kada se otvore vrata za memorijsku karticu,
- » džojstik za izbor autofokusnih polja je premalen,
- » prosečan automatski balans beloga.

CENA

Cena(MP): oko 125.000 din. (1.700 evra)

KONTAKT

PROFIFOTO, Beograd, tel. 011/ 655-100, www.canon-adria.com

UTISAK

Zaista je reč o odličnom SLR digitalnom fotoaparatu kojem je veoma teško naći ozbiljniju manu.

HRONOLOGIJA RAZVOJA	EOS D30	EOS D60	EOS D10	EOS D20
Datum kada se pojavio na tržištu	april 2000.	februar 2002.	februar 2003.	avgust 2004.
Efektivnih piksela	3,1 milion	6,3 miliona	6,3 miliona	8,2 miliona
Broj AF-polja	3	3	7	9
Kontinualno fotografisanje (JPEG) snimka u s/bafer	3/3	3,3/8	3,3/9	5/23
Konstrukcija	plastična	plastična	legura magnezijuma	legura magnezijuma
Masa (g)	855	855	790	685
Dimenzije (mm)	105 x 107 x 75	105 x 107 x 75	105 x 107 x 75	144 x 106 x 72

Buffer (Buffer memory – memorija za privremeni smeštaj podataka)

The first really affordable 35mm film scanner

FilmScan 2700

2700dpi optical resolution
True 36-bit sensor
USB with fast scan speeds
Adobe Photoshop Elements 2
Mac and Windows ready

ScanMaker 4850+

Easy to setup and use

Over 21 years of digital imaging excellence!

ScanMaker 3840

5 Smart-Touch Buttons
True 48-bit input & output
4800 x 2400 dpi optical resolution
LightLid 35 mm adapter
216 x 297mm scan area (A4)
USB interface

Scan documents into Microsoft Word or Excel with 99% accuracy
Scan up to 4 photos at a time
48 bit enhanced color

Direct Link

www.dl.co.yu 011/ 321 51 51, Beograd, Mike Alasa 9

MICROTEK

www.microtek.nl

NOVITETI NA TESTU

Kompaktni digitalni fotoaparati

U OVOM BROJU TESTIRALI SMO SEDAM KOMPAKTHNIH DIGITALNIH FOTOAPARATA RAZLIČITIH KATEGORIJA KOJIMA JE ZAJEDNIČKO JEDINO TO DA SU SE POJAVILI NA TRŽIŠTU PRE NEKOLIKO MESECI

BORIS BJELICA

KONICAMINOLTA DIMAGE Z3

Naslednik je modela Z2, ali sada s optičkim zum objektivom od 12 puta i CCD stabilizatorom slike.

RUKOVANJE I KONSTRUKCIJA

Telo je napravljeno od plastike i ergonomski je oblikovano, pa je držanje izuzetno udobno. Raspored komandi je dobar, a na gornjem delu dominira točkić za izbor ekspozicijskih režima rada. Kod njega je sada dodato elektronsko tražilo, za razliku od ranijeg modela kod kojeg se slika u tražilu projektovale s monitora.

MOGUĆNOSTI

Moćni optički zum objektiv pokriva ekvivalentnu žižnu daljinu od 35 do 420 mm s nešto manjom svetlosnom jačinom za telepoložaj objektivu od svog konkurenta Panasonic Lumix DMC-FZ20. Moguće je podešavati veliki broj parametara, ima ugrađen CCD stabilizator slike koji doprinosi potpunoj iskorišćenosti eksternog zum objektivu, a može se pohvaliti i odličnim makro-performansama koje obezbeđuju fotografisanje na udaljenosti od čak 1 cm.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Rezolucija i reprodukcija boja su dobri i slični su prethodnom modelu, kao i ujednačeni šum slike za osetljivosti ISO 50 i ISO 100, dok je za veće osetljivosti povećan. Fotografije su dobro eksponirane, a visoki položaj ugrađenog blica smanjuje mogućnost pojave efekta crvenih očiju.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Uz fotoaparati dobijate program MinoltaDiM-AGE Viewer 2.3.6 koji omogućava organizovanje i pregledanje snimljenih fotografija, s mogućnošću delimične intervencije na fotografijama, a za obradu i gledanje filmskog zapisa na CD-u nalazi se i program Arcsoft VideoImpression 2. Nažalost, uz fotoaparati se ne isporučuju punjive baterije i punjač, pa ćete pored veće memorijske kartice morati izdvojiti novac i za njih. Preporučio bih vam da uzmete NiMH od najmanje 2.000 mAh ili više. Može da koristi i eksterne bliceve.

ODNOS CENA/KVALITET

Raspon zum objektivu od 12 puta i neophodni stabilizator slike glavni su aduti za kupovinu ovog digitalnog fotoaparata, a i jeftiniji je od svog glavnog konkurenta Panasonic Lumix DMC-FZ20.

PLUS

- » 12 puta optički zum i stabilizator slike,
- » moguća manualna kontrola rada,
- » dobre makroperformanse,
- » priključak za eksterni blic,
- » položaj ugrađenog blica smanjuje pojavu efekta crvenih očiju.

MINUS

- « nema pomoćno svetlo za izostravanje,
- « ne isporučuje se s punjačem i baterijama,
- « elektronsko tražilo i monitor imaju malu rezoluciju i veličinu,
- « plastično kućište deluje nežno.

FUJIFILM FINEPIX E550

Najbolji predstavnik E-serije novoustanovljene Fujifilm kategorije kompaktnih digitalnih fotoaparata.

RUKOVANJE I KONSTRUKCIJA

Telo je napravljeno u kombinaciji metala i plastike. Sadrži mnogo funkcija na malom prostoru, a jednostavan je za korišćenje. Njegov izvedeni prednji rukohvat i prostor za palac čine ga komfornijim za držanje, jedino je točkić za izbor režima rada previše čvrst, pa se ne mogu baš lako menjati ekspozicijski režimi rada.

MOGUĆNOSTI

Može se pohvaliti senzorom koji ima efektivnu rezoluciju od 6,3 miliona piksela, blicem koji se podiže, opsegom zum objektivu od 32,5 mm do 130 mm (ekv. formatu od 35 mm), s nešto lošijom svetlosnom jačinom za telepoložaj objektivu. Ima više različitih režima rada za neprekidno (kontinualno) fotografisanje. Dozvoljava podešavanje velikog broja parametara, kao i da pored JPEG formata snimate i u sirovom RAW formatu, što je bitno kada želite da štamptate fotografije velikih dimenzija.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Ima neverovatno vreme uključivanja – manje od 1,5 sekundi, dok s podignutim blicem daje zaista lepe svetlosne rezultate i savršen je za dosvetljavanje. Izostravanje je brzo i tačno, kvalitet snimljenih fotografija je dobar, fotografije su oštre i s vrlo malo šuma, a reprodukcija boja je dobra. Šum i mekše fotografije jedino su primetne na interpoliranoj rezoluciji od 12 megapiksela. Možemo da fotografišemo i s osetljivošću od ISO 800, ali samo za rezolucije ispod tri miliona piksela. Merenje je dosta tačno, s tendencijom da bude malo podeksponirano.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Isporučuje se s programom FinePixViewer 4.2 koji omogućava organizovanje i pregledanje snimljenih fotografija i sličan je Windows Exploreru. Na kompaktnom disku može se naći i File Converter LE RAW, konverter koji omogućava konverziju fotografija snimljenih u RAW formatu, kao i dodatna aplikacija

uz čiju pomoć ovaj fotoaparati možemo koristiti i kao veb kameru. Od ostale opreme isporučuju se: dve punjive NiMH baterije od 2.300 mAh i punjač, memorijska kartica od 16 MB, kablovi i postolje za ovaj fotoaparati. Takođe, poseduje mogućnost korišćenja dodatnih širokougaonih objektivu i telekonvertera.

ODNOS CENA/KVALITET

Uprkos činjenici da je na vrhu liste po cenama u svojoj kategoriji, E550 je dobar fotoaparati u svojoj klasi. Ako se odlučite za baš ovakav digitalni fotoaparati, vaš novac biće dobro potrošen.

PLUS

- » velika brzina spremnosti za rad,
- » odlična rezolucija i reprodukcija boja za rezoluciju od 6 megapiksela,
- » veliki broj opcija za ručno podešavanje,
- » jednostavno rukovanje,
- » vek trajanja baterija je solidan za dve baterije formata AA.

MINUS

- « maksimalni otvor blende od f/5,6 za telepoložaj objektivu,
- « monitor postaje nekoristan u lošim svetlosnim uslovima,
- « nema AF osvetljivač,
- « povećan šum i mekše fotografije za interpoliranu rezoluciju od 12 megapiksela.

CANON POWERSHOT G6

Ovaj kompaktni digitalni fotoaparati namenjen je naprednim amaterima i nastavlja tradiciju veoma popularne G-serije, ali sada s efektivnom rezolucijom od 7,1 miliona piksela i nešto izmenjenim dizajnom u odnosu na ranije modele u ovoj kategoriji.

RUKOVANJE I KONSTRUKCIJA

Telo je napravljeno u kombinaciji legure magnezijuma i plastike. Nešto je kraći u odnosu na ranije modele iz G-serije, ali mu je povećan rukohvat koji je na prednjem delu presvučen mekanom gumom. Raspored komandi je neznatno izmenjen, pa je točkić za izbor ekspozicijskih režima rada sada veći i zgodniji za upotrebu, nalazi se na zadnjem delu fotoaparata, dok su upravljačka logika i meni ostali identični. Sve ovo omogućava udobno i stabilno držanje, a i jednostavno rukovanje.

MOGUĆNOSTI

Ima ugrađen objektiv s ekvivalentnom žižnom daljinom od 35 do 140 mm, pokretni monitor koji omogućava fotografisanje iz najrazličitijih položaja, mogućnost podešavanja velikog broja parametara, ND filter koji omogućava fotografisanje s dužim ekspozicijama i priključak za eksterni blic. Po mom mišljenju, mogao je da ima i pomeran raspon objektivu ka širem vidnom uglu (npr. od 28 mm), ali Canon sigurno nije hteo da pravi konkurenciju fotoaparatu PowerShot Pro1. Nedostaje mu histogram za vreme fotografisanja, koji već postoji i kod drugih digitalnih fotoaparata kategorije ispod njega.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Efektivna rezolucija od 7,1 miliona piksela omogućava štampanje fotografija odlične oštine i zasićenosti boja do A3 formata. Šum slike postaje vidljiv za osetljivosti iznad ISO 200, a snimljene fotografije dobro su eksponirane. Možemo fotografišati u JPEG formatu u tri različita stepena kompresije ili u sirovom RAW formatu, koji preporučujem, ukoliko vam prostor na memorijskoj kartici to dozvoljava.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Kupovinom ovog fotoaparata dobijamo tri CD-a (uputstvo za korišćenje, ArcSoft Photolmpression i Canon program). Ovi programi omogućavaju pregledanje snimljenih fotografija, daljinsku kontrolu rada, obradu RAW formata, a disk sadrži i program za spajanje više fotografija u jednu (pravljenje panorama). Uz njega se isporučuju: Li-jon baterija BP-511A, punjač CB-5L, Compact-Flash memorijska kartica od 32 MB, kaiš, poklopac za objektiv, USB i video kabl i daljinski okidač WD100IR. Jedan je od opremljenijih fotoaparata na tržištu, samo što će vam sigurno trebati memorijska kartica od najmanje 1 GB ako želite lagodno da fotografišete. Posедуje i mogućnost korišćenja dodatnih širokougaonih i telekonvertera i eksternih Canon bliceva.

ODNOS CENA / KVALITET

Pripada kategoriji nešto naprednijih kompaktnih digitalnih fotoaparata s velikim brojem mogućnosti i dobrom opremljenošću, pa i novac koji treba izdvojiti za njega nije tako velik u odnosu na mogućnosti koje pruža.

PLUS

- » kvalitet snimljenih fotografija,
- » veliki pokretni monitor,
- » veliki broj opcija za ručno podešavanje,
- » vek trajanja baterija,
- » priključak za eksterni blic.

MINUS

- « minimalna žižna daljina od 25 mm,
- « nema histogram za vreme fotografisanja,
- « otežana kontrola snimanja na monitoru u lošim svetlosnim uslovima,
- « vrata za bateriju i memorijsku karticu su klimava.

NIKON COOLPIX 4800

Ovo je Nikonov prvenac u srednjoj ultrazum klasi kompaktnih digitalnih fotoaparata sa 8,3 puta optičkim zum objektivom i s efektivnom rezolucijom od četiri miliona piksela.

RUKOVANJE I KONSTRUKCIJA

Coolpix 4800 ubraja se u red manjih ultrazum kompaktnih digitalnih fotoaparata na tržištu. Telo je jednostavnih linija i napravljeno je od čvrste plastike s metalnim prstenom oko objektivu. Raspored komandi je dobar, a ergonomska oblikovanost omogućava udobno držanje i dostupnost svim kontrolnim dugmadima i pored malih dimenzija.

MOGUĆNOSTI

Ima optički zum objektiv s ekvivalentnom žižnom daljinom od 36 do 300 mm i veliki broj programa sa scenama koji omogućavaju jednostavno fotografisanje u najrazličitijim situacijama i bez prevelikog fotografskog znanja. Nikon je na ovom fotoaparatu izostavio više ručnih podešavanja i izgleda da ga je namenio isključivo amaterima koji neće da se zamaraju komplikovanim ručnim podešavanjem.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Snimljene fotografije imaju odličnu rezoluciju i reprodukciju boja, a zum je povećan za nešto veće osetljivosti. Fotografije s blicem dobro su eksponirane, a ističe se takođe i dobrim makroperformansama.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Nikon od početka ove godine isporučuje uz svoje digitalne fotoaparate Nikon PictureProject program koji osim veoma jednostavnog organizovanja snimljenih fotografija omogućava i sitnije intervencije i dodavanje efekata. Uz fotoaparatusporučuju se punjiva Li-jon baterija i punjač, a potrebno je izdvojiti dodatni novac samo za SD memorijsku karticu jer interna memorija od 13,5 MB sigurno neće zadovoljiti vaše potrebe. Nema priključka za eksterni blic, ali se može iskoristiti Nikon blic SB-30 koji ima ugrađenu fotočeliju za dodatno rasvetljavanje.

ODNOS CENA/KVALITET

Ako želite da imate digitalni fotoaparatus velikim rasponom zum objektivu, a koji je jednostavan za rukovanje jer poseduje veliki broj automatskih parametara za podešavanje, onda je ovo pravi izbor za vas.

PLUS

- » dobra rezolucija sa puno detalja i reprodukcija boja,
- » lagan i zgodan za rukovanje,
- » dobre makroperformanse,
- » dobro eksponirane fotografije s blicem,
- » veliki broj programa sa scenama.

MINUS

- « nema stabilizator slike,
- « nema informaciju o ekspoziciji pri pregledavanju snimljenih fotografija,
- « nedostaje mu više manualnih podešavanja,
- « veći zum slike.

OLYMPUS CAMEDIA C-70

Kompaktni digitalni fotoaparatus u kategoriji od 7,1 miliona piksela s velikim brojem manualnih podešavanja.

RUKOVANJE I KONSTRUKCIJA

Telo je robustno i napravljeno je od metala u titanijum boji, s nekim delovima od plastike, među kojima su i vrata za memorijsku karticu i bateriju, koja su, po mom mišljenju, iskomplicovana i osetljiva. Dobro je oblikovan, ima dobar raspored komandi, pa i male dimenzije ne umanjuju udobnost rukovanja, a ugrađeni blic mehanički se podiže pritiskom na dugme.

MOGUĆNOSTI

Kada vidite ovaj digitalni fotoaparatus, izuzetno kompaktnih dimenzija, prosto da ne poverujete da poseduje ovoliki broj manualnih podešavanja. Pored različitih ekspozicijskih režima rada, moguće

je podešavati osetljivost, saturaciju, oštrinu, način merenja svetla, način izoštravanja, korekciju ekspozicije, a poseduje čak dva tipa histograma za vreme fotografisanja. Programi sa scenama prikazani su simbolima koji predstavljaju različite svetlosne uslove. Njihov izbor moguć je samo u meniju, što je komplikovano ako ova moćna mašina dođe u ruke korisnika bez prethodnog fotografskog znanja.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Fotografije imaju u osnovnoj postavci nešto malo slabiju oštrinu i zasićenost boja, ali je moguća korekcija u meniju, što omogućava dobijanje fotografija izuzetnog kvaliteta. Zum snimljenih fotografija takođe je mali i za veće osetljivosti. Pored kompresovanog formata JPEG u različitim stepenima kompresije, moguće je fotografisati u RAW i TIFF formatima.

SOFTVER I OPREMLJENOST

U kutiji se nalazi, pored punjivih Li-jon baterija, punjač, xD-Picture Card memorijska kartica od 32 MB i nov Olympus program Master koji na vrlo jednostavan način omogućava organizaciju snimljenih fotografija, obradu RAW formata i spajanje više fotografija u jednu. Naprednija verzija ovog softvera, koja nosi oznaku PRO, dodatno se kupuje, ali je većini korisnika osnovna verzija dovoljna. Poseduje mogućnost korišćenja i infracrvenog daljinskog okidača, ali se on ne isporučuje uz njega, što je malo čudno jer se ranije isporučivao i uz

Olympus digitalne fotoaparatus nižih kategorija. Za njega se može kupiti i originalno podvodno kućište.

ODNOS CENA/KVALITET

Fotoaparatus kompaktnih dimenzija, robustan, s velikim brojem manualnih podešavanja i pored nešto više cene dobar je izbor ako želite da imate veću kontrolu nad njegovim radom.

PLUS

- » veliki broj manualnih podešavanja,
- » odličan kvalitet snimljenih fotografija kada se malo koriguju parametri,
- » ima RAW i TIFF formate,
- » dva tipa histograma za vreme fotografisanja,
- » dobre makroperformanse.

MINUS

- « loša konstrukcija vrata za memorijsku karticu i bateriju,
- « izbor programa sa scenama je komplikovan,
- « snimljene fotografije imaju nešto manju oštrinu i zasićenost boja u osnovnoj postavci,
- « snimanje i pregledanje fotografija u TIFF i JPEG formatima je sporo.

PANASONIC LUMIX DMC-FZ20

Robustni kompaktni digitalni fotoaparatus sa SLR izgledom i moćnim objektivom koji ima optički stabilizator slike i efektivnu rezoluciju od pet miliona piksela.

RUKOVANJE I KONSTRUKCIJA

Napravljen je u kombinaciji metala i plastike u dve boje – srebrnoj i crnoj. Deluje robustno s dizajnom koji podseća na SLR fotoaparatus, ali je okular elektronskog tražila pomeren u krajnje levu stranu. Rukohvat je sada nešto deblji i više je obložen gumom, a povećani tubus objektivu omogućava pridržavanje objektivu i levom rukom. Na donjem delu fotoaparatusa nalazi se poklopac iza kojeg je prostor za bateriju i memorijsku karticu. Komande su dobro označene i samo rukovanje ne bi trebalo da predstavlja veći problem potencijalnim korisnicima.

MOGUĆNOSTI

Svetlosna jačina objektivu od f/2,8 na čitavom rasponu objektivu od 36 do 432 mm (ekv. formatu od 35 mm) s ugrađenim optičkim stabilizatorom slike daje posebnu snagu ovom digitalnom fotoaparatusu. Takođe je moguća i potpuno manualna kontrola najvećeg broja parametara, uključujući i ručno izoštravanje uz pomoć prstena na objektivu. Kao i većina ultrazum digitalnih fotoaparatusa, koristi elektronsko tražilo, a slika koju vidimo prosečnog je kvaliteta, što se naročito ogleda prilikom fotografisanja u lošijim svetlosnim situacijama.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Fotografije snimljene ovim fotoaparatusom su vrlo dobre ako izuzmemo nešto povećan zum za osetljivosti veće od ISO 100. Položaj ugrađenog bilca koji se podiže smanjuje mogućnost pojave efekta crvenih očiju, a trbušasta distorzija (izobličenje slike) je prosečna za ovu klasu fotoaparatusa.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Kao prateći program uz ovaj fotoaparatus isporučuje se ArcSoft paket od tri programa: PhotoImpression 5, PhotoBase i Panorama Maker, koji će omogućiti obradu, sortiranje, organizaciju i pravljenje panoramskih snimaka. Ostalu opremu koja se nalazi u kutiji čine: punjiva Li-jon baterija, punjač, kablovi i senilo. Može da koristi i dodatne širokougaone i telekonvertere, a poseduje i šinu za eksterni blic koja, nažalost, nema TTL kontrolu rada.

ODNOS CENA/KVALITET

Iako nije perfektan, Panasonic Lumix DMC-FZ20 nalazi se u samom vrhu ultrazum klase kompaktnih digitalnih fotoaparatusa, a namenjen je onima koji žele kompaktni digitalni fotoaparatus po izgledu i mogućnostima donekle sličan SLR fotoaparatusima.

PLUS

- » dobra rezolucija i reprodukcija boja,
- » 12 puta optički zum sa stabilizatorom slike,
- » svetlosna jačina objektivu od f/2,8,
- » robustna konstrukcija,
- » prsten za ručno izoštravanje.

MINUS

- « vidljiv zum čak i za ISO 100,
- « točičić za izbor ekspozicijskih režima rada veoma je lagan i slučajno se pomeri,
- « nemoguće je izvaditi memorijsku karticu kada je fotoaparatus na stativu,
- « kvalitet elektronskog tražila.

SONY CYBERSHOT DSC-P150

Naslednik ranijeg modela, ali sada s efektivnom rezolucijom od 7,1 miliona piksela

RUKOVANJE I KONSTRUKCIJA

Dizajn novog modela identičan je ranijem modelu od pet miliona piksela koji je nosio oznaku DSC-P100. Telo je napravljeno od metala, pa iako tako ne izgleda, jer nema nekakvog dodatnog rukohvata, samo držanje fotoaparata nije tako neudobno. Međutim, ovakav dizajn i male dimenzije ne omogućavaju stabilno držanje. Komande koje su smestene na zadnjem delu dobro su označene.

MOGUĆNOSTI

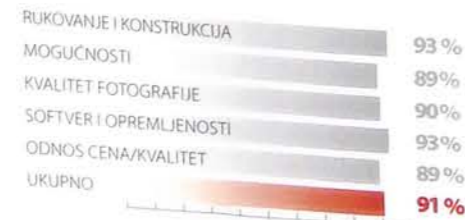
Ugrađeni trostruki zum objektiv s rasponom od 38 do 114 mm (ekv. formatu od 35 mm) ima dobru svetlosnu jačinu za širokougaoni položaj objektiv, ali je ona znatno povećana za telepoložaj i iznosi 1/5,2. Nema veliki broj manualnih podešavanja, ali ugrađeni monitor veličine 1,8 inča ima odličnu rezoluciju.

KVALITET FOTOGRAFIJE

Snimljene fotografije imaju dobru oštrinu, izuzev kod većeg otvora blende gde se javlja blaga neoštrina u čoškovima fotografije. Automatski balans belog radi odlično, osim kada je prostorija u kojoj snimamo osvetljena fluorescentnim svetlom. Prilikom fotografisanja često može da se desi da su snimljene fotografije podeksponirane jer je snaga blica nedovoljna.

SOFTVER I OPREMLJENOST

Uz fotoaparat isporučuje se CD sa sledećim programima: Picture Package™ za Sony v1.0 (za Windows), Pixela™ ImageMixer VCD2 (za Macintosh), Cyber-shot Life tutorial (za Windows), a uz fotoaparat dobijate i: punjivu Li-jon bateriju, punjač, kablove i memorijsku karticu od 32 MB. Osim toga, za njega

možete dodatno kupiti širokougaone i telekonvertere, kao i podvodno kućište.

ODNOS CENA/KVALITET

Ovo je džepni kompaktni amaterski digitalni fotoaparat za ljubitelje većeg broja piksela, s veoma ograničenim brojem manualnih podešavanja.

PLUS

- » dobra rezolucija snimljenih fotografija,
- » jednostavan za rukovanje,
- » kvalitet izrade tela,
- » vek trajanja baterija,
- » dobra rezolucija monitora.

MINUS

- « ograničen broj manualnih podešavanja,
- « fotografije s blicem često su podeksponirane,
- « dizajn onemogućava stabilno držanje,
- « sa širokim otvorom blende čoškovi su malo mekši.

MODEL FOTOAPARATA	CANON POWERSHOT G6
Cena (MP)	60.060 din. (770 evra)
SENZOR I KVALITET	
Senzor	CCD tipa 1/1,8 inča s efektivnim 7,1 miliona piksela
Maksimalna veličina slike	3.072 x 2.304 piksela
Format u kojem snima	RAW, JPEG (Super Fine, Fine i Normal)
Osetljivost	Auto i ISO 50/100/200/400
OBJEKTIV	
Objektiv	4 X, 7,2 – 28,8 mm f/2,8 – 5,6 (ekv. 35 mm, 32,5 – 130 mm)
Sistem za izoštravanje	Pasivni AF sistem sa devet autofokusnih polja, s fleksibilnom tačkom izoštravanja i spot
AF osvetljivač	Da
Min. daljina izoštravanja normalna/makro (cm)	50/5
Stabilizator slike	Ne
Ručno izoštravanje	Da
MONITOR I TRAZILO	
Tražilo	Optičko
Podešavanje dioptrije	-3 do +1m ⁻¹
TFT LCD	2 inča i 118.000 piksela, pomičan u svim pravcima
EKSPOZICIJA I MERENJE SVETLA	
Ekspozicijski režimi rada	Auto, P, Tv, Av, M, pet programa sa scenama i dve unapred isprogramirane
Merenje svetla	Procenjeno na čitavoj površini, centralno i spot
Brzina zatvarača	15 do 1/2.000 s
Balans beloga	Auto, šest manualnih opcija i prethodno izmereni
Fino podešavanje balansa beloga	Ne
Bracketing automatske ekspozicije	3 snimka s koracima do +/- 2 EV
Korekcija ekspozicije	+/- 2 EV s korakom 1/3 EV
Korekcija blic ekspozicije	+/- 2 EV s korakom 1/3 EV
OSTALI PODACI	
Materijal od kog je napravljeno telo	Legura magnezijuma / plastika
PictBridge standard za štampanje	Da
Priključak za eksterni blic	Da
Daljinski okidač	Infracrveni (isporučuje se s fotoaparatom)
Filmski zapis	15 ili 10 slika u sekundi u AVI formatu s maksimalnom rezolucijom od 640 x 480 piksela, sa zvukom
Dužina trajanja filmskog zapisa	30 s
Tip memorijske kartice	CompactFlash I/II
Veza s računomom	USB 1,1
Napajanje	Li-jon punjiva baterija BP-511A (1.390 mAh)
Trajanje baterija po CIPA standardu	300 snimaka
Isporuka s punjivom bat. i punjačem	Da
Dimenzije (mm)	104,9 x 72,8 x 73,1
Masa bez baterije i kartice (g)	380
Informacije	PROFIFOTO tel. 011/ 655-100, www.canon-adria.com
Vreme spremnosti za rad	4 s
Vreme kašnjenja nakon okidanja	0,5 – 0,8 s
Brzina kontinualnog fotografisanja	14 fotografija brzinom od 2,2 snimka u s, u maks. rezoluciji i kvalitetu
Vreme zapisa na karticu	2 s

FUJIFILM FINEPIX E550	KONICAMINOLTA DIMAGE Z3	NIKON COOLPIX 4800	OLYMPUS CAMEDIA C-70	PANASONIC LUMIX DCM-FZ20	SONY CYBERSHOT DSC-P150
35.540 din. (430 evra)	39.000 din. (500 evra)	35.880 din. (460 evra)	48.360 din. (620 evra)	54.600 din. (700 evra)	39.780 din. (510 evra)
Super CCD HR tipa 1/1,7 inča sa 6,63 miliona piksela	CCD tipa 1/2,5 inča sa 4,2 miliona piksela	CCD tipa 1/2,5 inča sa 4,24 miliona piksela	CCD tipa 1/1,8 inča s efektivnih 7,1 milionom piksela	CCD tipa 1/2,5 inča sa 5,36 miliona piksela	Super HAD CCD tipa 1/1,8 inča s efektivna 7,2 miliona piksela
4.048 x 3.040 piksela (interpol.)	2.288 x 1.712 piksela	2.288 x 1.712 piksela	3.072 x 2.304 piksela	2.560 x 1.920 piksela	3.072 x 2.304 piksela
RAW, JPEG (Fine i Normal)	JPEG (Economy, Fine i Standard)	JPEG (High i Normal)	RAW, TIFF, JPEG (SHQ, HQ i SQ)	TIFF, JPEG (Fine i Standard)	JPEG (Fine i Standard)
Auto i ISO 80/200/400/800* (samo 3 MP)	Auto i ISO 50/100/200/400	Auto i ISO 50/100/200/400	Auto i ISO 50/100/200/400	Auto i ISO 80/100/200/400	Auto i ISO 80/100/200/400
4 X, 7,2 – 28,8 mm f/2,8 – 5,6 (ekv. 35 mm, 32,5 – 130 mm)	12 X, 5,83 – 69,9 mm f/2,8 – 4,5 (ekv. 35 mm, 35 – 420 mm)	8,3 X, 6 – 50 mm f/2,7 – 4 (ekv. 35 mm, 36 – 300 mm)	5 X, 7,9 – 39,5 mm f/2,8 – 4,8 (ekv. 35 mm, 38 – 190 mm)	12 X, 6 – 72 mm f/2,8 (ekv. 35 mm, 36 – 432 mm)	3 X, 7,9 – 23,7 mm f/2,8 – 5,2 (ekv. 35 mm, 38 – 114 mm)
Pasivni TTL AF sistem sa četrdeset devet polja automatski ili ručno biranih, spot	Pasivni TTL AF sistem sa pet polja automatski ili ručno biranih, spot	Pasivni TTL AF sistem sa pet polja automatski ili ručno biranih i spot	Pasivni TTL AF sistem sa sto četrdeset tri polja automatski (i ESP) ili ručno biranih, spot	AF sistem sa devet autofokusnih polja, centralnim spot poljem	AF sistem sa pet automatskih polja, centralnim spot poljem
Ne	Ne	Da	Da	Da	Da
60/7,5	60 (široko) i 2 m (tele)/1	50/1	60 (široko) i 120 (tele)/2	30 (široko) i 200 (tele)/5	50/10
Ne	Da	Ne	Ne	Da	Ne
Da	Da	Ne	Ne	Da	Da
Optičko	0,33 inča i 118.000 piksela	0,33 inča i 240.000 piksela	Optičko	Elektronsko 0,33 inča i 114.000 piksela	Optičko
Ne	-3 do +1m ⁻¹	-3 do +1m ⁻¹	-4 do +4m ⁻¹	-4 do +4m ⁻¹	Nema
2 inča i 154.000 piksela	1,5 inča i 78.000 piksela	1,8 inča i 118.000 piksela	2 inča i 206.000 piksela	2 inča i 130.000 piksela	1,8 inča i 134.000 piksela
Auto, P, S, A, M i pet programa sa scenama	P, S, A, M i pet programa sa scenama i četiri unapred isprogramirane	Auto i petnaest programa sa scenama	P, S, A, M i šest programa sa scenama i četiri unapred isprogramirane	P, S, A, M i deset programa sa scenama	Auto, P, M i devet programa sa scenama
U 64 zone, centralno i spot	U 256 zona, centralno i spot	U 256 zona, centralno i spot	ESP zonsko, spot i višestruko spot merenje	Na čitavoj površini u 300 segmenata, spot	Na čitavoj površini u 49 segmenata, spot
3 do 1/2.000 s	30 do 1/1.000 s	16 do 1/1.000 s	15 do 1/2.000 s	8 do 1/2.000 s	30 do 1/2.000 s
Auto, četiri manualne opcije i prethodno izmereni	Auto, pet manualnih opcija i prethodno izmereni	Auto, pet manualnih opcija i prethodno izmereni	Auto, šest manualnih opcija i prethodno izmereni	Auto, četiri manualne opcije i prethodno izmereni	Auto, pet manualnih opcija
Ne	Da	Ne	Da	Da	Ne
Nema	3 snimka s koracima do +/- 1 EV	Nema	Do 5 snimaka s koracima do +/- 2EV	3 snimka s koracima do +/- 2 EV	Nema
+/- 2 EV s korakom 1/3 EV	+/- 2 EV s korakom 1/3 EV	+/- 2 EV s korakom 1/3 EV	+/- 2 EV s korakom 1/3 EV	+/- 2 EV s korakom 1/3 EV	+/- 2 EV s korakom 1/3 EV
+/- 0,6 EV s korakom 1/3 EV	+/- 2 EV s korakom 1/3 EV	Nema	+/- 2 EV s korakom 1/3 EV	+/- 2 EV s korakom 1/3 EV	Nema
Plastika	Plastika	Aluminijum	Metal / plastika	Metal / plastika	Aluminijum
Da	Da	Da	Da	Da	Da
Ne	Da	Ne	Ne	Da	Ne
Nema	Nema	Nema	Infracrveni	Elektronski žičani	Nema
30 slika u sekundi u AVI formatu s maksimalnom rezolucijom od 640 x 480 piksela, sa zvukom	30 ili 15 slika u sekundi u QuickTime formatu s maksimalnom rezolucijom od 640 x 480 piksela, sa zvukom	15 slika u sekundi u AVI formatu s rezolucijom do 640 x 480 piksela, sa zvukom	30 ili 15 slika u sekundi u QuickTime formatu s maksimalnom rezolucijom od 640 x 480 piksela, sa zvukom	30 ili 10 slika u sekundi u QuickTime formatu s maksimalnom rezolucijom od 320 x 240 piksela, sa zvukom	30 slika u sekundi u MPEG VX formatu s maksimalnom rezolucijom od 640 x 480 piksela, sa zvukom
Ograničen veličinom memorijske kartice	Ograničen veličinom memorijske kartice	Ograničen veličinom memorijske kartice	Ograničen veličinom memorijske kartice	Ograničen veličinom memorijske kartice	Ograničen veličinom memorijske kartice
xD-Picture Card	SD (Secure Digital) ili MMC (MultiMediaCard)	13,5 MB interne memorije i SD (Secure Digital)	xD-Picture Card	SD (Secure Digital), ili MMC (MultiMediaCard)	Memory Stick ili Memory Stick PRO
USB 1,1	USB 2,0	USB 2,0	USB 1,1	USB 2,0	USB 2,0
Dve baterije formata AA (alkalne ili NiMH)	Četiri baterije formata AA (alkalne ili NiMH)	Li-jon punjiva baterija EN-EL1 ili litijumska 2CR5	Li-jon punjiva baterija LI-12B (1.230 mAh)	Li-jon punjiva baterija (680 mAh)	Li-jon punjiva baterija NP-FR1 (680 mAh)
200 snimaka	320 snimaka (s NiMH od 2.300 mAh)	240 snimaka	290 snimaka	240 snimaka	320 snimaka
Da	Ne	Da	Da	Da	Da
105,5 x 63,0 x 34,4	108,5 x 80 x 83,5	106 x 66 x 54	102 x 59 x 42,5	127,6 x 87,2 x 106,2	108 x 52 x 26
200	335	255	220	520	147
MEGAPHOTO, Cara Uroša 71a, Beograd tel. 011/184-179, www.fujifilm.co.yu	POWERCOM IMAGING tel. 011/311-4322, lok: 276, www.konicaminolta.com	REFOT B, Pćinska 17, tel. 011/2456-151, www.refot.com	OLYMPUS, Mekenzijeva 57, tel. 011/34-04-138, www.olympus.co.yu	PANASONIC tel. 011/3248-444, www.panasonic.co.yu	www.sony.co.yu
1,5 s	3,1 s	3 s	1,5 s	4,5 s	1,5 s
0,5 – 0,9s	0,6 – 1,5 s	0,7 – 0,9 s	0,7 – 0,9 s	0,5 – 0,9 s	0,3 – 0,5 s
4 fotografije brzinom od 3 snimka u s, u maks. rezoluciji i JPEG formatu	5 fotografija brzinom od 2,5 snimka u s, u maks. rezoluciji i JPEG formatu	5 fotografija brzinom od 1,5 snimka u s, u maks. rezoluciji i JPEG formatu	2 fotografije brzinom od 2,27 snimka u s, u maks. rezoluciji i JPEG formatu	4 fotografije brzinom od 3 snimka u s, u maks. rezoluciji i kvalitetu	5 fotografija brzinom od 1,1 snimka u s, u maks. rezoluciji i kvalitetu
4 s	2,7 s	2,5 s	5 s	2 s	3,5 s

LEGENDE KOJE TRAJU

Minolta X 700

NAKON MODELA SR-1 I NEKOLIKO USPEŠNIH SERIJA SLR FOTOAPARATA – SRT, XE, XM, XD, POJAVILA SE SERIJA X S MODELIMA X 300, X 500 I UDARNIM MODELOM X 700. OVAJ MODEL BIO JE I OSTAO POPULARAN JER IMA SVE ŠTO JE POTREBNO DA BUDE PRAVI SISTEMSKI FOTOAPARAT SPOSOBAN DA ODGOVORI SVIM ZAHTEVIMA AMATERA I PROFESIONALACA: PUN RASPON IZUZETNO KVALITETNIH OBJEKTIVA I PRATEĆE OPREME

Pre više od dvadeset godina rešio sam da kupim nov fotoaparat i penzionisem moje stare fotoaparate: Praktiku L2 i Cosinu Hi Lite DL. Kod prijatelja fotografa isprobao sam puno raznih modela različitih firmi, a onda se pojavila ona – Minolta X 700, koja kao da je pravljen za moju šaku. Bila je to ljubav na prvi dodir, koja još uvek traje. I danas se često našalim da kada bi neko rekao da nacrtam fotoaparat koji bi mi neka firma napravila, na crtežu bi se nalazio ovaj model Minolte.

U vreme kada se pojavio, ovaj fotoaparat privlačio je pažnju velikim brojem inovacija: prva Minolta s program modom (ako ne računamo tri puta zelenu metodu kod modela XD), prvi fotoaparat koji je imao neverovatno precizan i pouzdan TTL flešmetar,

kao i opcionalna multifunkcijska leđa koja su dodatno proširivala mogućnosti vezane za dužinu ekspozicija, programirano snimanje u intervalima, kao i upisivanje podataka o snimanju na sam film. Takođe, to je i jedan od prvih fotoaparata gde je posvećena pažnja ergonomiji jer ima oslonce za prste i dlan, pa lepo leži u ruci. I aktiviranje fotoaparata je specifično jer radi pomoću tzv. Touch-switch sistema koji fotoaparat uključuje dodiranjem senzora, a nežni magnetni okidač sprečava neželjene vibracije. Uz dobar stativ, ovom fotoaparatu skoro i da ne treba žičani okidač. Zbog ovakve konstrukcije aparat poseduje dodatni priključak za žičani okidač, koji može biti klasičan ili električan. Opremljen je i zvučnim signalom (može se isključiti) koji se aktivira kada je ekspozicija duža

Tip fotoaparata:

SLR od 35 mm s centralnim TTL merenjem; program: Auto (1000-4 s) i Manual (1000-1 s); raspon osetljivosti filma 25 – 1.600 ASA s manuelnom korekcijom ekspozicije +/- 2 i korakom od 1/2 EV

od šezdesetog dela sekunde. Iznad brojanika snimaka nalazi se još jedna korisna sprava, a to je indikator filma tako da uvek znate da li je fotoaparat napunjen ili ne. Takođe, pored TTL stopice postoji i priključak za klasični blic. Ima i dugme za kontrolu dubinske oštine, kao i preklopnik ST/AEL sa dvojnjom funkcijom: kada se povuče nagore, uključen je Self Timer za samookidanje (10 s), a kada se pritisne, blokira izabranu ekspoziciju. Jedna od najlepših stvari kojom se odlikuju svi Minoltini fotoaparati jesu izuzetno svetle i fine izmenljive ploče na kojima se izostrava tako da je čak i u lošim svetlosnim uslovima fokusiranje lako i precizno. U tražilu se vide informacije o režimu rada, ekspoziciji i blendi, kao i o manuelnoj +/- korekciji. Mehanizam za premotavanje filma je precizan i s prilično kratkim hodom anatomske oblikovane ručice, što je dodatna prednost pri ručnom premotavanju filma. Za modele serije X mogu se nabaviti motor (3,5 f/s) ili winder (2 f/s) za automatsko premotavanje filma. Objektivni namenjeni ovoj seriji opremljeni su MD bajonetom, što znači da se mogu koristiti i stari Rokkor objektivni sa MC sistemom, ali tada ne funkcioniše Program mod. Pored kompletnog asortimana objektivna, na raspolaganju su i tzv. specijalni objektivni: Macro, Shift, Vari Focal Control i Vari Soft.

Minolta više ne proizvodi modele X-serije, mada je proizvodnja modela X 300 nastavljena jedno vreme u Kini, a i jedna od četiri moje Minolte X 700 ima samo Self Timer bez AEL opcije, što može biti posledica proizvodnje u nekim drugim pogonima. Minolta X 700 ne može da radi bez baterija, nema mogućnost zamene pentaprizme i nema opciju duple ekspozicije, što su ujedno i njene uslovne mane. Kao jednu od prednosti ovog fotoaparata navešćemo izuzetno nisku cenu na tržištu polovne opreme, koja se kreće čak i ispod 100 evra za kućište s normalnim objektivom, kao i izuzetnu ponudu originalnih objektivna i opreme.

MILAN ŽIVKOVIĆ

[1] TTL stopica za blic, točkić za izbor režima rada i manuelnih ekspozicija, indikator stanja uključenosti aparata, ručica za premotavanje filma, brojčanik i indikator filma

[2] Poluga za vraćanje filma u kasetu, prsten za podešavanje osetljivosti filma i manuelna korekcija ekspozicija

[3] Dugme za uključivanje, ST/AEL poluga i bajonet

Velika radost u malim stvarima

www.promo.co.yu

639.- €

MV6 iMC
DV Camcorder
& Camera
1024x768 pix

BEOGRAD, TEL: 011/655 100, 655 257

PROFI FOTO official distributor

you can
Canon

Energija

TAMAN SE VARTA "USTOLIČILA" SVOJIM SUPERBRZIM PUNJAČEM "15 MINUTE CHARGE & GO" (TESTIRALI SMO GA U NAŠEM ČASOPISU NEPOSREDNO PRED FOTOKINU), KAD EVO I FRANCUSKOG UNIROSSA – S MALIM ZAKAŠNENJEM, ALI S JOŠ ATRAKTIVNIJIM PUNJAČEM PRVI PUT PRIKAZANIM NA FOTOKINI

SPRINT 15 MIN LCD

Kao što se na ilustraciji vidi, to je punjač neobičnog oblika koji će Uniross ponovo punjive baterije AA (s oznakom 15 min) od 2.100 mAh napuniti za upravo toliko vremena. Novost jeste da će sve druge baterije (koje nisu iz klase 15 min) ovaj punjač napuniti za samo jedan sat, a to je već vredno poštovanja. Displej od tečnog kristala, smešten na prednjoj strani punjača, pokazuje status baterije.

KAKO RADI SPRINT 15 MIN LCD

Punjač u kompletu ima dva dela: ispravljač i telo punjača. Vezani su međusobno kablom koji se po potrebi može izvući iz punjača. Kada se baterije, vodeći računa o polaritetu, stave u punjač, punjenje počinje, a na displeju se vide LC segmenti koji označavaju status svake uložene baterije s numeričkim oznakama 1, 2, 3 i 4 u skladu s oznakom mesta u koje je baterija uložena. Čim

počne punjenje, uključuje se i ventilator u punjaču koji hladi baterije ne dozvoljavajući im da se zbog pregrevanja oštete. Kada se sve baterije napune, ventilator se isključuje, LCD pokazuje da je svaka baterija kompletno puna i punjač sada prelazi na fazu automatskog održavanja energije baterija (dopunjavanje) kada treperi samo poslednji LC segment baterije koja se trenutno dopunjava. U slučaju da se u punjač uloži neispravna baterija, koja se ne može napuniti, treptaće na displeju oznaka prazne baterije (bez segmenata koji označavaju punjenje).

Fabrika inače preporučuje da se baterije, po mogućnosti, posle punjenja zadrže još 15 minuta u punjaču.

U praksi imali smo priliku da testiramo ovaj punjač i u praksi on se izvrsno pokazao. Jedinu primedbu imamo na njegov LC displej, koji je, iako osvetljen, nedovoljno kontrastan, tako da treba malo napora da se vidi status baterija kada se pune.

TEHNIČKI PODACI

ULAZNI NAPON: 100 – 240 V, 1,5 A maks. –50/60 Hz

IZLAZNI NAPON: 12 V DC, 5 A

JACINA PUNJENJA: baterije tipa AA, 6,5 A; baterije tipa AAA, 2,6 A; četiri nezavisna kanala punjenja

DETEKTOR ZAVRŠETKA PUNJENJA: pomoću ΔV : 12 mV, upotrebom tajmera 15 min i termostata 60 °C

Uz punjač se dobija kratko i jasno uputstvo, čak na 20 jezika, među kojima je i srpski. Ovo poslednje nije nikakvo čudo, ali tek kada vam saopštimo da je u Unirossu "glavni gazda" Darko Pečeničić, što će reći, "naše gore list".

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ

TEHNIČKI POJMOVNIK

Auto Exposure Bracketing

SAVREMENI FOTOAPARATI OPREMLJENI SU RAZNIM PROGRAMIMA I OPCIJAMA KOJE ČESTO IMAJU ČUDNA I TEŠKO IZGOVORLJIVA IMENA. POKUŠAĆEMO DA VAM IH MAKSIMALNO POJEDNOSTAVIMO I OBJASNIMO ČEMU ZAPRAVO SLUŽE

Auto Exposure Bracketing jedna je od mogućnosti koju poseduje veći broj današnjih, kako analognih, tako i digitalnih fotoaparata. Aktiviranjem ove funkcije fotoaparat će sam napraviti tri ekspozicije od kojih će jedna biti podekspozicionirana u odnosu na onu koju je očitao svetlometer, druga ekspozicija imaće vrednost koju je očitao svetlometer, a treća će biti preekspozicionirana u odnosu na onu koju je očitao svetlometer. Broj snimaka i korekcija svakog koraka može se podesiti zavisno od tipa fotoaparata. Profesionalni i skuplji modeli imaju veću mogućnost podešavanja, kao i mogućnosti Bracketing i blisk ekspozicije. Ovo je veoma korisna funkcija prilikom istraživanja različitih efekata koji se dobijaju promenom ekspozicije i fotografisanja u složenim svetlosnim uslovima gde je teško odrediti tačnu

ekspoziciju. Korišćenjem Auto Exposure Bracketing funkcije bićemo sigurni da će barem jedna snimljena fotografija zadovoljiti naše kriterijume.

B. BJELICA

Aktiviranje BKT kod naprednijih kompaktnih digitalnih fotoaparata

Aktiviranje BKT kod SLR fotoaparata

Korigovana ekspozicija za -1

Ekspozicija koju je izmerio svetlometer

Korigovana ekspozicija za +1

SanDisk

STORE YOUR WORLD IN OURS™

CRUZER mini
128 MB -23€
256 MB -35€
512 MB -56€
1 GB -96€

CompactFlash
4 GB -374€
2 GB -187€
1 GB -94€

SD
128 MB -23€
256 MB -35€
512 MB -56€
1 GB -96€

SD mini
128 MB -23€
256 MB -35€
512 MB -56€

MultiMedia
64 MB -18€
128 MB -23€

RS-MMC
128 MB -23€
256 MB -35€
512 MB -56€

MemoryStick PRO
128 MB -43€
256 MB -57€
512 MB -99€
1 GB -199€

MemoryStick Duo
64 MB -38€
128 MB -47€

xD-Picture Card
128 MB -32€
256 MB -53€
512 MB -76€

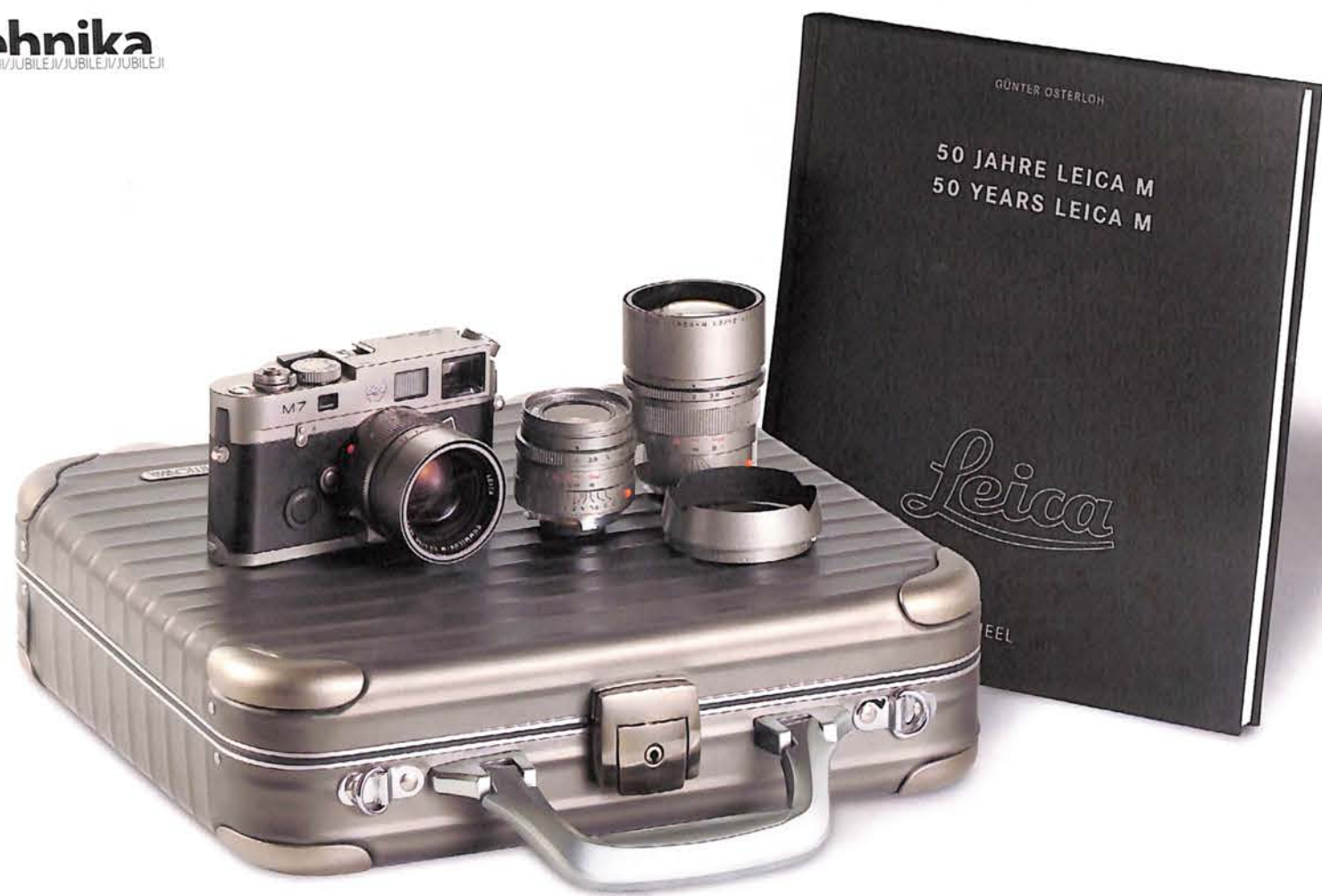
U svim bolje snabdevenim radnjama

WWW.SANDISK.CO.YU

REFOT B - Ekskluzivni uvoznik i distributer
tel. 011 308 7004, 2456 151, fax. 011 446 0234

Pola veka Leica M-sistema

1923 – Leica 0, prva Leica, model iz nulte serije, ručno je napravljen i služio je za praktične eksperimente i istraživanje tržišta

Pojava prvog Leica fotoaparata s izmenljivim objektivima, model Leica I, 1930. godine, doneo je nov kvalitet malofornatnim fotoaparata koje je osmislio Oskar Barnack i kod kojih je već tada snimak bio veličine 24 x 36 mm. Tim fotoaparatom moglo se fotografisati svuda, snimati iz novih perspektiva i iz uglova koji su do tada bili nezamislivi. Sledeći model iz ove fabrike bio je "Leica standard" iz 1932. godine i već je postao veoma popularan u reportažnoj fotografiji i kod svih onih koji su snimali izvan studija, pri postojećem svetlu. Menjanje objektivna na ovim fotoaparata ipak je bilo dosta komplikovano jer su se učvršćivali na kućište pomoću navoja. Jedan od najvažnijih koraka

NAJČUVENIJI FOTOAPARAT NA SVETU POMOGAO JE MNOGIM FOTOGRAFIMA DA POSTANU NIŠTA MANJE SLAVNI OD NJEGA. OVE GODINE LEICA SLAVI PEDESET GODINA SVOG USPEHA

1954 Leica M3, ovim modelom započet je do danas uspešan M-koncept

1959 Leica M2, princip tražila bez paralakse zahtevao je posebnu izradu objektivna i pribora

1959 Leica M1, jeftinija verzija bez daljinomera nije naišla na dobar odziv kod fotografa

1967 Leica M4, ovim modelom započeta je era savremenih fotoaparata M-serije

u razvoju Leica fotoaparata bila je primena M-bajoneta za objektiv na modelu Leica M3 iz 1954. godine. Pored toga što je izmena objektivna bila znatno olakšana, ovaj bajonet omogućio je i poboljšanje optičkih kvaliteta objektivna jer je imao znatno veći prečnik zadnjeg sočiva i samim tim i veću svetlosnu moć. I od tada, pa do danas, taj bajonet ostao je neizmenjen. U taj model, za koga su izrađeni objektivni od 50, 90 i 135 mm, ugrađeno je i tražilo koje se prilagođavalo objektivu koji je na fotoaparatu i u koga je bio ugrađen i daljinomer na principu žute mrlje. I to tražilo, koje je zamenilo duplo tražilo kod prethodnih modela, ostalo je praktično neizmenjeno do današnjih dana. Naravno, to ne znači da ono nije unapređivano. Tako se tražilo kod najnovijih modela Leica M7 i MP sastoji od preko sto elemenata i merenje daljine s njima preciznije je nego s bilo kojim refleksnim fotoaparatom. Nova tražila fotoaparatu daju precizan izrez bez primene bilo kakvih dodataka, od širokougaonih objektivna 28 mm do 135 mm teleobjektivna.

Treće, novo rešenje uvedeno kod modela M3 bio je zavese zatvarača od gumiranog platna koji je radio skoro bešumno, a i potresanje fotoaparata prilikom okidanja smanjeno je na minimum. Korak u nov svet bio je i zarez na točkiću za izbor ekspozicije koji je služio za kuplovanje spoljnog svetlomera. Na prototipu M3 modela nalazila se i libela, ali nje u serijskoj proizvodnji više nije bilo. U to vreme, pre pedeset godina, kod fotoaparata bilo je već uobičajeno da ima polugu za brzo premotavanje i automatsko vraćanje brojanika na nulti snimak prilikom otvaranja poklopca, dok je kod modela M3 to tek uvedeno. Dve mane M-modela nisu prevaziđene do danas. Ni najnovije Leica fotoaparate iz M-serije ne smete da ostavite s objektivom bez poklopca na sunčevoj svetlosti jer postoji opasnost od progrevanja zavesice. I ulaganje filma prilično je komplikovano – s dna fotoaparata, ali konstruktori kažu da bi znatno oslabila stabilnost kućišta kada bi se primenila vratanca kakva se danas koriste kod refleksnih fotoaparata.

Od modela M5, koji je predstavljen 1975. godine, konstruktori rade na ugradnji TTL svetlomera. Zbog toga je Leica M5 bila dosta veća i četvrtastija od prethodnih, ali i potonjih modela. Iako je bila namenjena pre svega profesionalnim novinskim fotografima, nikada nije doživela pravu popularnost. Takođe, proizvodnja Leica CL modela predstavljenog 1973. godine trajala je prilično kratko. Pravo rešenje za TTL merenje svetla uspešno im je skoro dvadeset godina kasnije kod modela M6 TTL. Posebno interesantni u istoriji fotoaparata Leica jesu i vanserijski modeli koje mogu i danas, oni koji su dovoljno bogati, da naruče za sebe. Specijalno po meri naručioc! Leica se izborila za specijalan status na tržištu. Kako kod fotografa i kolekcionarana, tako i na berzama stari Leica M fotoaparati uvek imaju višu cenu u odnosu na druge fotoaparate. Takođe, teško da se može

1971 Leica M5, prva Leica s TTL svetlomermom

1977 Leica M4-2, sa starim vrednostima, mogućnošću priključenja vajndera i s blic sinhronizacijom

1986 Leica M6, svetlomer ovog modela najveći je napredak u M-seriji

1989 Leica M6 TTL, oznaka TTL ukazuje na merenje svetla blica kroz objektiv

2002 Leica M7, kod ovog modela automatska ekspozicija konačno je postala stvarnost

2003 Leica MP, crni lak postmodernog Leica MP modela ukazuje na čari prošlih vremena

pronaći još neki model fotoaparata o kome je napisano toliko knjiga kao o ovim modelima. Neko je rekao: Leica fotoaparati nisu samo izvanredni primerci preciznomehaničarske savršenosti nego su i predmeti koji izazivaju požudu i posebne emocije.

Aktuelni modeli zadržali su tradiciju. Godine 2002. predstavljena je Leica M7 s automatskom ekspozicijom, TTL merenjem svetla blica, elektronski kontrolisanim zatvaračem i DX kontaktima, što sve ukazuje na to da se vodilo računa o komforu fotografa, a da su osnovne karakteristike M-serije zadržane. Skoro svi objektivni s M-bajonetom mogu se i ovde upotrebiti, ali i najstariji M-modeli mogu da rade i s najnovijim objektivima kao što su Tri-Elmar 4/28 – 35 – 50 mm ili Macro-Elmar 4/90 mm. S modelom MP konstruktori kažu da se vraćaju korenima. Kod ovog modela struja je potrebna jedino za svetlomer. Zbog solidne izrade, fabrika daje garanciju od pet godina, kao i osiguran servis i rezervne delove u narednih trideset godina. Dokaz da je koncept M-serije ispravan jeste to što je i dalje neprikosnoven na tržištu. Teško da možemo zamisliti neki sadašnji digitalni fotoaparat koji će i posle pedeset godina imati ista konstruktorska rešenja kao danas.

IMRE SZABÓ

NOVA KNJIGA "50 GODINA LEICA M"
GÜNTERA OSTERLOHA

Ove godine kada Leica Camera AG proslavlja pedeseti rođendan Leica M-sistema fotoaparata s optičkim tražilom, Günter Osterloh, veliki stručnjak za Leica fotoaparate i predavač na Leica Akademiji napisao je novu knjigu "50 godina Leica M" (50 Years Leica M). Objavljena je na dva jezika (engleskom i nemačkom) i daje obiman pregled Leica M-sistema iz različitih aspekata, od tehnološkog do kulturno-istorijskog. Obiman deo knjige obrađuje tehnologiju, konstrukciju, istorijat firme i kulturu fotografije ljudi koji su dali individualni doprinos da Leica danas postane legenda. Izdavač ove bogato ilustrovane knjige je Heel Publishing i njena cena iznosi 59 evra (ISBN 3-89880-353-8).

sasvim posebna Jabuka

APPLE GODINAMA U SAVREMENU TEHNOLOGIJU
DONOSI TOLIKO VIZIONARSKOG I
REVOLUCIONARNOG, PA U TOM SVOM POHODU
NIJE MIMOŠAO NI SVET SAVREMENE FOTOGRAFIJE.
ŠTAVIŠE, POSLEDNJU VELIKU REVOLUCIJU
– DIGITALNU – "IZAZVAO" JE UPRAVO ON

Za one koji ne znaju ili dosada nisu čuli – Apple je jedan od velikih svetskih kompjuterskih giganta, stvaralac posebne familije personalnih računara čije je ime Mekintoš (Macintosh).
Za one koji znaju, a nemaju ga, Mekintoš je uglavnom nepotrebno skup rival klasičnom PC-ju.
Za one koji ga imaju, Mekintoš je – religija. Šalu na stranu i sva suvišna poređenja i rivalstva.
Pored toga što je kompjuterski gigant, Apple je i nešto posebnije i više. To je način

Prvi Apple Mekintoš, 1984 © APPLE COMPUTER

razmišljanja, filozofija kreacije, maestralno vođena i usredsređena sloboda misli, koja je, uz brojne vratolomne uspone i padove, takva od svojih početaka, do danas.
Ostati dosledan i tako originalno i kreativno poseban u savremenom hiperkomercijalnom svetu zaista je podvig. Dosledno, kroz 20 godina, sprovoditi sopstveni marketinški slogan "Misli drugačije" ("Think different") zapravo može značiti i "Ne budi komercijalan". Ovo je kratka priča o kompaniji Apple i njenom Mekintošu.

"MISLI DRUGAČIJE"

Priča o firmi Apple počela je 1976. godine kada su se sreli dva izuzetna mlada čoveka: Stiv Džobs (Steve Jobs) i Stiven Vozniak (Stephen Wozniak). Iako su računarskim

tehnologijama prišli sa dve različite strane, delili su zajedničku sklonost ka novim tehnologijama. Moglo bi se reći da je Džobs bio genije konceptijske postavke i oblikovnog dizajna, a Vozniak genije primene elektronike i tehničkog dizajna. Delili su skoro fanatičnu veru u funkciju tehnologije za dobrobit ljudi i isticali mišljenje da se dizajn i kreacija tehnologije moraju tesno preplitati s humanim aspektom da bi bili uspešni. Ovo je presudno uticalo na potpunu posvećenost razvoju komponenti računara i operativnog sistema koji će ostvariti efikasnu i komfornu interakciju s korisnikom i imati elemente, manje tehničke a više humane, koji će ga približiti prevashodno kućnoj nameni. U to vreme, kada mnogi giganti kompjuterskog biznisa nisu videli nikakvu perspektivu kućnih računara, bio je to pravi vizionarski stav.

GUI

Kompanija je formalno osnovana 1977. godine i ubrzo je proizvela prvi kućni kompjuter s osnovnim elementima i u formi koju poznajemo danas. Trebalo je da prođe

centru (kasnije je napravljen i ugovor prema kome je Apple mogao da koristi projekat Alto, a Xerox je dobio učešće u akcijama firme Apple), što je sve očigledno uticalo i na grafički izgled prvog personalnog kompjutera sa GUI-jem, koji je potekao iz kompanije Apple i zvao se Lisa.
U posebnom ogranku firme, koji se bavio razvojem budućeg Apple Macintosh, konceptijski potpuno nove kreacije, u to vreme već je bio urađen i dobar deo operativnog sistema koji je, u odnosu na sve do tada poznato, imao daleko razvijeniji i konceptijski savršeniji GUI od Lize i Alta. I, prava revolucija dogodila se 1984. godine kada je promovisan i na tržište "lansiran" prvi Apple Mekintoš. Bio je skoro neverovatan u odnosu na sve do tada viđeno. Bio je to kompaktan i lepo dizajniran kompjuter, prema konceptu all-in-one (sve u jednom) – kome će Apple uvek, tokom godina, davati značajno mesto – s impresivnim mogućnostima GUI-ja, kvalitetnom tastaturom, mišem (sa jednim dugmetom) i odličnim zvučnim mogućnostima. Na njemu se, i vizuelno, na najbolji način

"MISLIM, DAKLE – iMAC"

još neko vreme da bi se svemu dodala i famozna grafička interakcija s korisnikom, poznatija kao GUI (Graphical User Interface). Ideja vizuelno-intuitivne, grafičke interakcije s korisnikom, dakle GUI, nije bila nova, ali je prvi ozbiljan razvoj s multidisciplinarnim pristupom i učešćem velikog tima stručnjaka iz različitih oblasti načinila kompanija Xerox, sredinom sedamdesetih godina prošlog veka. Njihov skup i ambiciozan projekat pod imenom "Alto" rezultirao je, krajem sedamdesetih, istoimenim kompjuterom koji je imao oblik glomaznog radnog stola, s grafičkim ekranom, GUI-jem i mišem. Iako je za to vreme projekat Alto bio spektakularna novost, Xerox ga je smatrao komercijalno neperspektivnim.
Ipak, ovaj projekat imao je veliki uticaj na Džobsa koji je 1979. prisustvovao jednoj prezentaciji u Xeroxovom istraživačkom

ocrtavala ostvarena želja njegovih tvorca da humani segment bude centralni ključ u njihovom dizajnu. Preglednost radnog prostora, intuitivnost rada i semantički čiste ikone i znaci na prvom Mekintošu, uprkos crno-belom grafičkom monitoru, postali su (često nedostižan) uzor narednih godina. Sve ono što je do danas urađeno na interakciji korisnik-računar i na GUI-ju manje je ili više uspešna (ili bezuspešna) kopija onoga što je Apple pokrenuo na Mekintošu, ne samo u sferi kućnih već i profesionalnih računara. Presudni korak je načinjen, a GUI je bio savršen temelj, okruženje i stimulans da se počnu razvijati različiti grafički pravci, posebno oblast digitalne slike, njene analize i obrade.

Već naredne, 1985. godine, Apple je promovisao prvi kućni laserski štampač Laser Writer s ugrađenim PostScript mogućnostima.

Na njemu su se prvi put mogli dobiti kvalitetni crno-beli otisci teksta i polutonskih fotografija. On je bio deo Macintosh Office, modularnog koncepta koji je davao maksimalno jednostavne mogućnosti umrežavanja više računara i štampača, i deljenje dokumenata i grafičkih resursa u grupama korisnika. Ovo je bila lansirna rampa za munjevit razvoj DTP-ja (Desktop Publishing) koji je usledio.

DIGITALNA MRAČNA KOMORA

Na drugom kraju Sjedinjenih Država Glen Krol, profesor na koledžu, bio je u to vreme pasionirani ljubitelj fotografije i, istovremeno, nadolazeće tehnologije kućnih računara. Sinovi, Tomas i Džon, nasledili su očev istraživački duh. Tomas je slobodno vreme provodio u foto-laboratoriji, u podrumu porodične kuće, a Džon više uz Apple II Plus kućni računar koji je otac doneo za potrebe svojih istraživačkih projekata. On je, u magazinu Tajms, video najavu i članak o prvom Mekintošu i, oduševljen, uskoro nabavio za sebe jedan od prvih modela koji su se pojavili na tržištu.

Tomas, koji je, pored rada u foto-laboratoriji, istraživao i polje digitalne slike, kupio je sebi 1987. Apple Macintosh Plus za rad na doktoratu o procesiranju digitalne slike. S obzirom na crno-belu grafiku koju je Mekintoš posedovao, odmah se pokazao problem prikaza sivih tonova. Ovo ga je podstaklo da sâm, za svoje potrebe, napiše programe u kojima su sivi tonovi simulirani crno-belim rasterima. Sve ovo odvelo ga je mnogo dalje na polju pisanja programa za procesiranje slike.

Kada je svoj rad pokazao Džonu, ovaj je bio toliko fasciniran, pogotovu određenim sličnostima s novom grafičkom radnom stanicom koju je tih dana video na jednoj sajamskoj prezentaciji, da ga je odmah nagovorio da postojeće delove programa objedini u jedinstven program za obradu slike. Rezultat je bio mali moćni program koji su nazvali Display. Rad s njim inicirao je talas novih želja i poboljšanja koji su doveli i do nove verzije pod imenom ImagePro. Džon je predložio Tomasu da pokušaju ceo poduhvat pretvoriti u komercijalni softverski paket. Dugo vremena nijedna softverska kuća nije pokazala interesovanje za ImagePro, sve dok ga nisu videli ljudi iz kreativnog tima kompanije Adobe, kojima se mnogo dopao. Ugovor je uskoro sklopljen i nakon desetomesečnog razvoja, početkom 1990. godine, pojavio se famozni i danas legendarni Photoshop, verzija 1.0 za Mekintoš.

Među komercijalnim foto-programima za upotrebu na kućnim računarima znatniji uspeh do tada (kraj osamdesetih godina 20. veka) imao je jedino Digital Darkroom ("Digitalna mračna komora") kompanije Silicon Beach koji je radio na Mekintošu i imao mogućnosti za obradu crno-belih tonskih slika. Nakon "rađanja" Photoshopa retko ko je uspeo da pride iole blizu onome

što je ovaj paket nudio, a da istovremeno bude konceptijski toliko čist i jasan i komercijalan za korisnike kućnih računara. Nakon nekoliko godina, kada je prvo Windows okruženje to omogućilo, Adobe je "spustio" svoj softver i na PC platformu.

FILOZOFIJA

Koncept slobodne kreativne misli, suprotstavljene svakom šablonu i mediokritetu, protiv statusa quo kako su voleli da naglase u kompaniji Apple, uvek je postojao na svim poljima, čak i u samoj organizacionoj strukturi kompanije koja je, protivno umreženo vertikalnoj postavci, bila horizontalna.

"MISLI DRUGAČIJE"

U različitim segmentima razvoja firme, tokom godina, učestvovala su neka od najznačajnijih imena nauke, tehnologije, dizajna, ergonomije, marketinga i mnogih drugih disciplina. Na primer, famozni TV spot u sklopu marketinške kampanje za prvi Mekintoš, 1984. godine, režirao je Ridli Skot. Mnogi marketinški slogani ušli su u antologije. "Think different" ili "I Think, Therefore iMac" ("Mislim, dakle – iMac"), zgodna igra reči na parafrazu čuvene Dekartove "I Think, Therefore I Am" ("Mislim, dakle – postojim").

Apple, na sasvim jedinstven način neguje objedinjen i simultan razvoj različitih segmenata tehnologije: vrhunskog hardvera (uključujući i procesore), računara, operativnog sistema, komercijalnog i profesionalnog softvera i pratećih komponenti i periferija. Jedan od prvih stonih skenera koji su se pojavili bio je Apple skener. Jedan od prvih digitalnih fotoaparata namenjen širokom tržištu takođe potiče iz kompanije Apple – Quick Take. Kao proizvodi potpuno nespecifični za glavnu produkciju ove kompanije, ovakvi poduhvati skoro da izgledaju kao strateški impulsi drugima, specijalistima u svojim oblastima, da se pokrenu iz statičnosti sopstvenih strategija i kalkulacija i brže krenu napred u svojim specijalnostima.

Što se dizajna tiče, dopadao nam se ili ne, uvek je bio vizionarski, "onaj koji oduzima dah", dostižući nekada skoro skulpturalne forme.

Ove se osobine mogu videti i na sajtu: www.apple.com, dosledno preglednom, čistom i intrigantno dizajniranom, s moćnim odeljkom tehničke podrške koji je nedavno dobio visoke nagrade i priznanja.
Sublimacija forme, sadržine, ergonomije, odnosa s korisnikom, topline, tehničkih rešenja – zadovoljstvo su uvek mogli pronaći svi, od tehnološkog ljubitelja koji su mogli uživati u muzejski pedantnoj i organizovanoj

Samo neke u mnoštvu inovacija koje su rođene u kompaniji Apple dovoljne su da opišu njen revolucionarni i evolucionirajući uticaj na mnoge oblasti savremene tehnologije:

Prvi personalni kompjuter (1978)
Grafički korisnički interfejs – GUI (1983, 1984)
LaserWriter (PostScript), Macintosh Office (1985)
Platforma za foto-sofтвер: Digital Darkroom, zatim Photoshop (1986, 1990)
Integriran i jedinstven razvoj operativnih sistema, hardvera i prateće opreme
Prva zvanična YU lokalizacija operativnog sistema i fontova (1989, 1990)
QuickTime, standard za tehnologiju digitalnog video-zapisa (1991)
ColorSync menadžment tehnologija, jedan od osnivača međunarodnog kolornog konzorcijuma – ICC
Apple One, stoni skener, prvo crno-beli, zatim kolor (1988, 1991)
QuickTake, digitalni fotoaparati (1994)
Integracija mnogih foto i multimedijalnih funkcija u operativni sistem i standardni prateći softver – OS X i iPhoto (1991, 1992)
Apple iPhoto, multimedijalni digitalni foto-album (2004)

unutrašnjoj tehničkoj arhitekturi, do krajnjih korisnika, potpunih tehnološka, koji su mogli uživati u jednostavnosti i prisnosti.
Kao što neko reče, ugledavši prvog iMaca: "Izgleda kao kućni ljubimac, prijatelj dece"! Može li se udeliti lepši kompliment jednom proizvodu visoke tehnologije?

SRĐAN VUKOVIĆ

Apple iMac, 2004

© APPLE COMPUTER

Tri Agfe sa SEMAFOROM

AGFA JE ČESTO UVODILA NOVINE TAKO DA SU
TEHNIČKA REŠENJA NA NJENIM FOTOAPARATIMA
UVEK BILA VRLO INTERESANTNA

Agfa je stara nemačka fabrika filmova, papira, hemikalija, fotoaparata i pribora, kao i najsavremenijih mašina za obradu fotografija. Osnovana je još davne 1867. godine.

Istini za volju, treba odmah kazati da Agfini fotoaparati nikada nisu bili "prva liga". Ali, činjenica da je ova fabrika napravila skoro trista modela različitih fotoaparata, da su oni uvek bili solidno izrađeni i tako imali veliku klijentelu, stavlja Agfu u red važnih proizvođača fotoaparata, bez obzira na to što u drugim domenima fotografske industrije ona zauzima još značajnije mesto.

Agfa je često uvodila novine tako da su tehnička rešenja na njenim fotoaparatom uvek bila vrlo interesantna.

Jedno od tih tehničkih rešenja jeste i "semafor" iz naslova. Nije to baš pravi semafor, ima samo dve boje, ali kao i kod saobraćajnog semafora zelena označava slobodan "prolaz", a kada se pojavi crvena, za dobar snimak potrebni su još i blič ili stativ.

Drugi interesantan detalj jeste veliki okrugli crveni okidač, poznat pod nazivom "senzor". On je toliko velik i uvek je na "pravom" mestu tako da prst pri okidanju

uvek "legne" upravo na njega. Hod okidača i mekoća okidanja takvi su da "senzor" svrstavaju u sam vrh, među najprijatnije okidače s kojima smo imali prilike da radimo. Mnogi Agfini fotoaparati imaju još jedan detalj koji ih razlikuje od drugih fotoaparata. Naime, ista poluga koristi se, kako za premotavanje, tako i za vraćanje filma u kasetu.

AGFA OPTIMA SENSOR 200

Dva tipa ovog modela pravljena su 1968. i 1970. "Semafor" se nalazi u gornjem delu tražila koje u sebi ima i graničnike za snimanje iz blizine. Svetlometer je selenski, može se podesiti za snimanje filmovima osetljivosti između ISO 25 i 160. Aparat je snabdeven nekom vrstom programiranog zatvarača/blende s rasponom ekspozicija između 1/30 i 1/200 s. Agfa Color Apotar 2,8/42 mm ima najmanju udaljenost snimanja od 1 m i "klik" graničnik sa tri podeoka za brzo podešavanje udaljenosti snimanja. Priključak za žičani okidač smešten je na zadnjem gornjem delu fotoaparata. Fabrika je proizvela veliki broj modela Optima 200 tako da je njihova kolekcionarska vrednost između 20 i 25 evra.

AGFA OPTIMA SENSOR 1035

Ovo je jedan od najboljih malih fotoaparata starije generacije. Prvi put izašao je na tržište 1977. godine. Objektiv ovog fotoaparata je Solitar 2,8/40 mm, a to je već bolji objektiv od Apotara prethodne Optime. Elektronskim zatvaračem s nazivom Paratronic moguće su ekspozicije i do 4 sekunde. Autoknips je mehanički, a kada budete tražili priključak za žičani okidač, prilično ćete se namučiti jer je smešten na desnom gornjem delu fotoaparata iznad dugmeta za otvaranje leda. Ali, i pored izvanrednog "senzor" okidača, najprijatniji utisak ostavlja veliko optičko tražilo

s veoma svetlom slikom scene u njemu. Slika u tražilu toliko je velika da se dobija utisak da je tražilo veće od samog fotoaparata. Simboli podešene udaljenosti snimanja vide se u tražilu, kao i svetleći semafor sa zelenim i crvenim LED diodama. Najmanja udaljenost snimanja jeste 0,9 m, a sam fotoaparato lepo je dizajniran. Jedini nedostatak, po mom mišljenju, jesu čak tri baterije tipa V625, koje se koriste za rad CdS svetlomera (koji se može podesiti na osetljivost između ISO 25 i 400) i elektronski kontrolisanog zatvarača. Kolekcionarska vrednost Optime 1035 iznosi oko 50 evra.

AGFA OPTIMA PARAT

Za razliku od prethodna dva modela koji snimaju pun format od 35 mm, ova Optima predviđena je za snimke formata od 18x24 mm, što znači da na klasičnom filmu od 35 mm može da izvuče 72, a po pravilu, i više snimaka. Kompletno je izrađen od metala, a "semafor" u njegovom tražilu smešten je na desnoj strani. Selenski svetlometer može se podesiti za snimanje na filmovima osetljivosti između ISO 10 i 200. Objektiv na ovom aparatu jeste Agfa Color Solinar 2,8/30 mm, s najmanjom udaljenošću snimanja od 0,9 m. Solinar je Agfin objektiv tipa Tessar i već ta činjenica govori da je reč o fotoaparatu srednje klase. Optima fotoaparato može se podesiti na tri režima snimanja: automatsko, snimanje blicem i "B". Okidač je smešten na prednjem delu fotoaparata, ima prilično dugačak hod, prst ga dosta teško savlađuje i daleko je od okidača "senzor" tipa. Priključak za žičani okidač i ovde je sakriven, ovog puta na donjem delu okidača. Ovaj fotoaparato pravljen je sredinom šezdesetih godina prošlog veka, a kolekcionari za njega daju 40 do 60 evra.

MIROSLAV NIKOLJAČIĆ

STARA FOTOGRAFSKA LITERATURA

POČELA FOTOGRAFIJE

Doktor Svetozar Varičak iz Zagreba napisao je 1917. godine knjigu pod ovim naslovom, namenjenu prvenstveno foto-amaterima. Nju su verovatno koristili i profesionalni fotografi jer sem knjige profesora Božičevića, na našem jeziku, u to vreme i nije bilo druge literature. Materija koja se obrađuje u "Počelima fotografije" odnosi se, naravno, samo na crno-belu fotografiju i to do nivoa staklenih fotografskih ploča i, u skladu s tim vremenom, odgovarajućeg materijala, hemikalija, fotoaparata i pribora. Pored standardnog sadržaja (s dosta dugačkim naslovima opisnog tipa), autor je napravio i sadržaj pojmova dat alfabetskim redom s kraćim nazivima, kojih je opet mnogo, tako da ćemo navesti samo neke od njih, iz čega će se videti i obrađena materija u knjizi, kao i veoma zanimljiv jezik tog vremena: albumin papir, blenden, crvenokrva

so, delovanje razvijачa na ploču, delovanje zastora, einstellkala, fotografiranje magnezijevim svetlom, fotometar, grebotine na filmovima, hipni zapor, kasete za ravne filmove, kopiranje na papiru za danje svetlo, kupka za pojačanje uranom, mutno staklo, ortokromatske ploče, pojačavanje negativna, rapidni razvijач, retuširanje, uzimanje ploča u ruke, žuto sito itd. Knjiga ima 118 strana džepnog formata, uz još desetak strana dodatka i ukupno ima oko pedeset ilustracija. Stampa i distribucija: knjizara L. Hartmana (St. Kugli), Zagreb, 1917. Interesantno je kuda je primerak iz naše biblioteke sve putovao (vidi se po pečatima i potpisima u knjizi). Knjiga je kupljena u knjizari i papirnici J. Studnička u Sarajevu. Kupio ju je L.J. Miloschevitch i odneo u Beč, a zatim se zajedno s knjigom vratio u Sarajevo, što je stidljivo, grafitnom olovkom i ćirilicom napisano ispod.

 Lowepro[®]

WWW.LOWEPRO.COM

Ekskluzivni uvoznik i distributer
REFOT B
Pčinjska 17, 011 308 7004, 2456 151

Kapacitet: 1-2 SLR fotoaparata i 4-6 objektivna (80-200 mm f/2.8);
laptop računari, dodaci. Veličina: 28x12,5x38 cm.
Laptop pregrada: 30,5x4x38 cm

cenā
105€
s porezom na promet

ZAVODLJIVOST FORME

Nenad Ilić

MLADI BEOGRADSKI FOTOGRAF
ODVAŽNO JE STUPIO U POLJE AKT
FOTOGRAFIJE U KOJEM ESTETIKA,
MAŠTA I EROTIKA KREIRAJU
INTRIGANTNE PRIČE

SNIMIO: ALEKSANDAR RADOŠ

Rođen 1980. godine u Beogradu, Nenad Ilić absolvent je u Višoj geodetskoj školi, kako kaže već duže vreme jer svu njegovu pažnju pretežno okupira njegova, trenutno, najveća ljubav – fotografija. Njom se bavi se već deset godina. U

tajne klasične, crno-bele laboratorije uputio ga je otac, a posle prvih samoukih eksperimenata u zanatskom usavršavanju pomogli su mu fotografi – prijatelji i stručna literatura.

Njegov afinitet prema aktu potiče još iz perioda srednje škole, a najvažniju školu, kada je akt u pitanju, prošao je s prijateljem – vajarem koji ga je uveo u svet forme. Očigledno da je uticaj prijatelja bio znatan jer je forma osnova većine Nenadovih fotografija.

Kada govorimo o formi, sledeći elemenat svako je svetlo koje i kreira tu formu. Iako više voli fotografiju u eksterijeru, Nenad češće snima u svom studiju koji je oformio prošle godine. Oprobao se i sa srednjeformatnim fotoaparatom, ali je ostao veran Minolti. Crno-bele fotografije uglavnom je sam izrađivao, dok u poslednje vreme pretežno fotografiše u koloru, ali naknadno, u računaru, "stišava" boje i svodi ih skoro na monohromatski nivo.

Iako nije novajlija u fotografiji, u septembru je imao prvu samostalnu izložbu u Centru za kulturu "Kovin" gde se predstavio sa oko trideset fotografija formata 50x70 cm izrađenih u tehnici digitalne štampe. Ovom prilikom objavljujemo i deo iz teksta urednika pomenutog Centra Milana Živkovića koji je posvećen izložbi.

PRVA NAGRADA NA IZLOŽBI "ŽENA" 2004

"Fotografska kamera može biti blaga, ali isto tako i ekspert za posebnu vrstu surovosti – onu koja proizvodi novu i drugačiju vrstu lepote veoma sklonu nadrealizmu i njegovoj težnji da upravlja fotografskim ukusom. A to upravljanje ukusom dovodi još i do komplementarnosti između fotografija na kojima autor laska i onih drugih gde to odbija da učini – svesno ili nesvesno. Nenad koristi kameru na specifičan način: kao oruđe svog bunta i reakcije protiv konvencionalnog shvatanja lepote. Daleko od toga da ćemo reći da nam autor prezentuje ručne slike. On samo pokušava da spoji naizgled nespojive stvari: svoju viziju erotizovane estetike i neverovatnu licemernost, i čak okrutnost kanona koje je čovek nametnuo samom sebi u vezi s otkrivenom i pokazanom lepotom čovekovog tela.

DRUGA NAGRADA NA MEĐUNARODNOJ IZLOŽBI U NISU, TEMA: SLOBODNA

Fotografija je bila i ostala sredstvo koje je proširilo naše predstave o tome šta pruža vizuelno zadovoljstvo. Nenad se usudio da pokaže ono što je na granicama tabua, a opet je tako privlačno – kao i svako zabranjeno voće. Snimci tela, u čije savršenstvo u isto vreme verujemo i sumnjamo, nalaze se najčešće u kontrapunktu: ponekad s grubim površinama, a negde s tamom koju stvara senka tog istog tela. Njegove fotografije su kao i ostale slike, samo pojedinačni fragmenti. Njihova moralna i emocionalna težina u dubokoj su vezi s mestom na kome su postavljene i same veličine koja gledaoca privlači. Zato se autor i opredelio za relativno velike formate – one koji se posmatraju s određene distance i na taj način nas dodatno odvojio od svojih modela ostavljajući nam mogućnost da uživamo u samoj slici – bez grešnih pomisli. Postavio ih je kao svojevrsni kompendijum želji, potpuno vidljive i demaskirane. Želje da ih u isto vreme i pokaže i sakrije, da pobegne iz uobičajene ljudske čaure i makar na tren postane, zajedno sa svojim modelima, nešto drugo: stena, drvo ili čak životinja".

GORAN MALIĆ, predavač istorije fotografije na Akademiji umetnosti BK u Beogradu

ROBERT deak ▶

NEKI će reći da je Robert Deak iz Mužne "lajf" fotograf. Mi ćemo reći da je fotograf trenutka. Sve njegove fotografije (10) imaju taj karakterističan nerv, svaka je za sebe odraz dobro uočenog prizora u pravom momentu, a više od polovine ih je moglo zaslužiti objavljivanje. Odabrali smo fotografiju "Perač prozora" koja je možda najmanje živahna, ali je zato uredno

komponovana s funkcionalnim iskorišćenjem crvene, plave i blagih tonova žute boje. Istina je da autorova tehnika nije uvek najblistavija, pokatkad nedostaje potpunija oštrina, što opet ne mora biti problem ako je sadržaj dovoljno jak. Kad smo već pohvalili gotovo sve fotografije u pošiljci, bilo bi korisno ako bi Robert bio još kritičniji od nas, pa među njima izabere samo

četiri koje su prema njegovom sudu najbolje (ili prema sudu nekoga s kim bi se savetovao). A ako te fotografije povećam na format 20x30 cm i uputi ih na neku izložbu koja ima slobodnu temu (treba videti kalendar izložbi koji naš časopis objavljuje u svakom broju), verujemo da će žiri umeti valjano da oceni njegove napore.

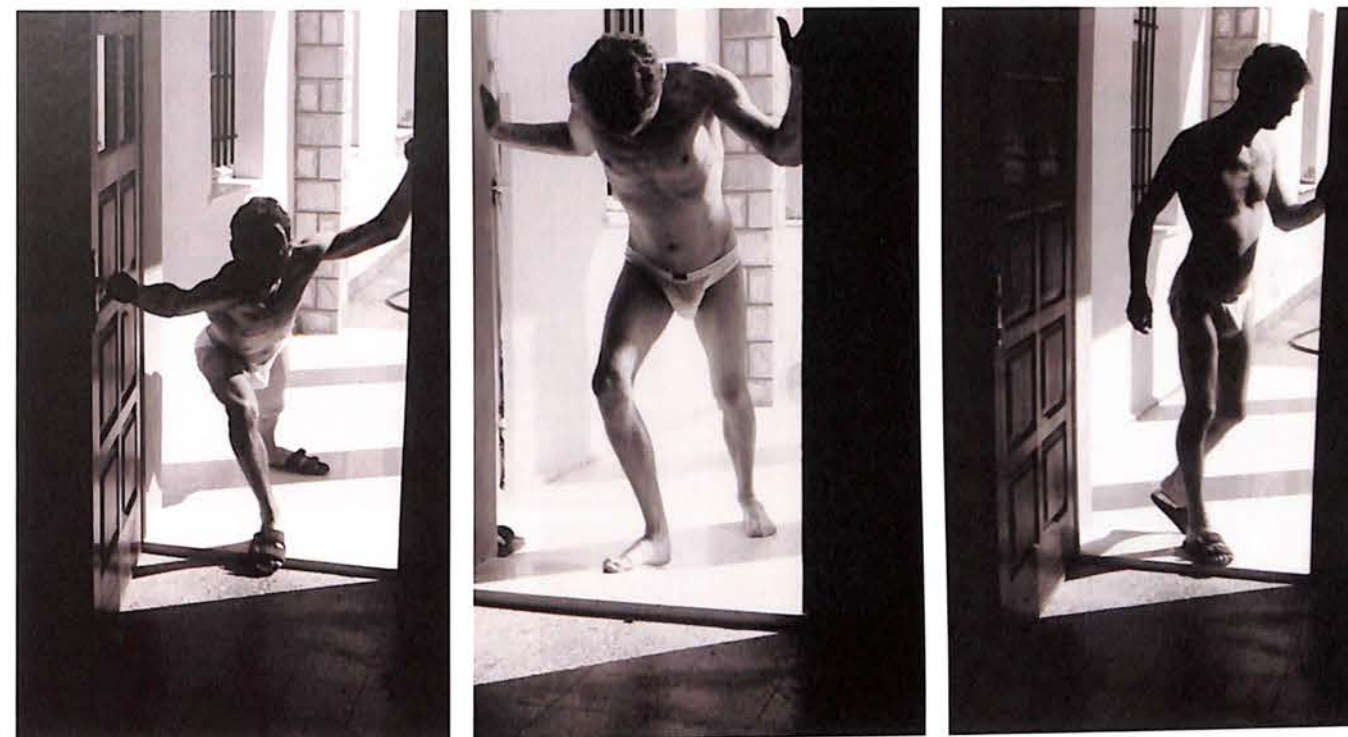
Jedan motiv

◀ SLOBODAN nikolić

STIČE se utisak da se Slobodan Nikolić iz Zaječara dvoumi između niza motiva, uobičajenih za radoznalog snimatelja (deca, portreti, zvekiri, kvake i brave, usamljeno drveće, kame-nje obraslo mahovinom...). Na taj način saznajemo šta je sve fotograf video i odlučio da zabeleži, ali iz fotografija ne saznajemo zašto je šta od toga važno. Već smo i ranije utvrdili da radoznalost sama po sebi nije šetna. Nekorisno je, međutim, kada se pretvori u glavno opredeljenje, to jest, kada fotograf ostane samo na površinskom ispitivanju pojava. Motiva je bezbroj, mnogi su obični, svakodnevni i dati na već viđen način. Činilo nam se korisnijim da istaknemo jedan pomalo nesvakodnevni prizor, siluetu fotografa (možda autoportet). Ni to nije svet-

ska novost, ali je u pošiljci autora najveći kreativni domet; ide korak dalje od običnog jer unosi grafičke elemente i stepen zagonetnosti. Osoba, dakle, nije prepoznatljiva, već se samo simbolikom oblika otkriva i pokazuje svoje značenje. Gotovo da nema velikog imena svetske fotografske istorije koje nije ostavilo neki sličan trag, svoj odraz u obliku senke. Mnogi mlađi fotografi prosto beže od beleženja sopstvenog lika i figure, pa se i svoje senke plaše, a to je svesno lišavanje jednog motiva koji nam je uvek pri ruci. Fotoaparatus može odlično poslužiti za samoispitivanje. Ovoga puta to je samo senka, a drugi put može biti klasičan ili eksperimentalan portret, ili pak čitava serija ličnih fotografija. Što da ne, i fotograf može biti sam sebi motiv.

IGOR bošnjak ▲

IGOR Bošnjak iz Trebinja pored uobičajenih radoznalosti, pokazao je i jednu veću grupu fotografija na kojima je glavni motiv prikazivanje funkcije ljudskog tela u različitim oblicima. Prizor je građen od samo dva elementa: tela i jakog prodora sunčeve svetlosti. Tako je nastao niz veoma

zanimljivih prizora, varijeteta položaja tela u nesvakidašnjoj svetlosnoj scenografiji, zapravo znakova, simbola i metafora... Istina, fotografije su poprilično tehnički neuredne, kontrast je doveden do granice, tako da često "progoreva" neke delove fotografije, a količina mrlja, dlačica i neretuširanih mesta je zavidna, pa ipak – ideja je daleko nadmašila tehnička ograničenja. Utisak bi bio potpuniji kad bi čitalac mogao videti niz ovih fotografija, a daleko najjači kad bi video sve

fotografije u pošiljci, što na našim stranama neće biti ostvarivo. Mi smo dakle, privilegovani, pa vam prenosimo utiske. To je čitav performans, telo u pokretu, teatar jednog čoveka. Ne znamo uzroke (ko, kako, zašto), ali vidimo posledicu. Npr., grupa "Na vratima", svedena na 3-4 najbolje fotografije, mogla bi biti veoma upečatljiva izložbena kolekcija. Čestitamo Igoru i hrabrimo ga da još pažljivije pristupa svom motivu, a naročito konačnom ostvarenju svojih dela.

MARIJA rožić ▶

OBILAZEĆI Krajinu s mladim geografima, Marija Rožić iz Mrkonjić Grada često fotografiše. U svemu oko sebe vidi lepotu (a to je odlika optimista i ljudi istančanog duha!). Pokatkad joj prizor ima i nešto malo nepotrebnih, dakle suvišnih podataka, ali nikad nije haotičan. Jednostavno rečeno, autorka ima izbirljivo, smireno i znalacko oko. Budući da je uglavnom reč o nizu lepo uočenih i izdvojenih predela (pejzaža), savetujemo jednostavan postupak za dizanje cele priče na viši nivo. Trebalo bi od ukupnog broja snimaka odabrati 10 do 15 najupečatljivijih prizora (svakako i uz savetovanje s najbližima) i povećati ih na format 13x18 cm. Nakon toga bilo bi korisno "ukrasiti"

svoj svakodnevni prostor izabranim fotografijama, da nam u svakom trenutku budu na oku. Uskoro će se stvari znatno bistrije sagledavati. biće nam jasno da nisu sve fotografije iste vrednosti; neke će otpasti, druge opstati. To nam je i bio cilj. Razume se da neće štetiti ako se ponovo obratimo za pomoć nekom drugom da nam da

svoj sud. Više očiju i više komentara doprinosi boljem sagledavanju problema. Nakon mesec ili dva, izabrane snimke treba povećati na format 20x30 cm, a zatim ih uputiti na neku izložbu pejzažne tematike (ili slobodne teme). Uvereni smo da bi neki od Marijinih motiva ostavili lep utisak i na stručni žiri neke izložbe.

MIROSLAV Bročić

NA FOTOGRAFIJI "Zaboravljeni" Miroslav Bročić iz Gornjeg Milanovca pokušao je da ukaže na sudbinu jednog zapuštenog groblja. Prizor ima uverljivost, ali bi mogao biti i drugačije uočen tako da se smanji površina neba, a istakne žuti ton prednjeg plana. To je jedna od mogućnosti, a ostaju i mnoge druge. Drugim rečima, i ovoj, kao i svim fotografijama iz pošiljke (a motiv je isti) nedostaje bolja organizacija motiva fotografije. Snimak je vrlo običan i ne odražava napor da se nađe najpovoljniji ugao. Dakle, potrudite se oko motiva, takmičite se sa svima, nastojte da prizor snimate na neuobičajen način, iz svog ugla. A ako vam se učini da je i to

previše obično, vratite se sutradan, sačekajte da sunce pređe na drugu stranu neba, da senke pokažu svoju vrednost. Ponovite snimanje istog prizora, ako treba i više puta. (Ansel Adams je negde zapisao: "Fotografija se ne snima, nego pravi!") Neka fotografija bude osobena, samo vaša. Ne mora to biti neko drastično skretanje s linije normalnog, dovoljno je, npr., u prizor uvesti neki detalj, pa da fotografija dobije sasvim drugi karakter. A ako iz snimka u snimak radite na taj osoben način, onda ste sve bliži tome da postignete nešto veoma dragoceno, svoj stil. To će vas odvojiti od onih površnih fotografa koji snimaju takoreći slučajno, tek da nešto zabeleže.

ZOLTAN takač

VEOMA dobro smo informisani o izgledu 5-6 modela s kojima saraduje Zoltan Takač iz Starog Žednika. Obavestio nas je i o svojim sposobnostima da neke fotografije premeće kroz različite filtre, o neodlučnosti da izabere najbolju varijantu (otuda isti motiv na tri fotografije, ali u varijacijama boje ili s korigovanim ambijentom) i o još ponečemu. Staro pravilo, ne jednom pominjano, glasi: Odlučite se za jedan motiv i istrajte u njemu. Nemojte se razapinjati u probanju ovog ili onog, a da pri tom rezultat svih tih proba ostane površan i neupečatljiv. Istina, uloženi trud da se snimi toliko fotografija (sigurno preko 50!) svakako je vredan poštovanja, ali nipošto se ne može reći da je posao time okončan. Lutanje je očigledno: niti su dominantni lik, niti figura, niti ambijent, a ni svetlosni uslovi nisu najbolje iskorišćeni. Utisak je da se do rezultata došlo slučajno, instinktivno, bez sistema. Zoltan pita: Ima li nade za mene? – Ako fotografišete toliko, naravno da ima. Ali, ako se bolje usmerite, budete izbirljiviji i strpljiviji, posvetite se jednom delu ili jednom likovnom problemu, i nada će se povećati! Za objavljivanje izabran je motiv pored prozora jer na neki način naglašava mnoge probleme: nedovoljno iskorišćenje usmerene svetlosti, savlađivanje velikih kontrasta, pomalo haotičnu kompoziciju...

NATAŠA medenica

NATAŠA Medenica iz Novog Sada opredelila se za detalje iz svakodnevnog života – portrete bližnjih, detalje rastinja i labudove. Sve fotografije imaju jednu osobinu – rasplinute su i nedovoljno čvrsto i jasno organizovane. Grupa od dvadesetak fotografija s jatom labudova jednostavno je zbirka ponovljenih snimaka od kojih se nijedan ne izdvaja posebnom vrednošću. Donekle najčikiji jeste ovaj koji objavljujemo – grupa labudova je bar koncentrisana u sredini, pri čemu se uočava smer njenog kretanja ulevo. Iskustvo je pokazalo da prizor s motivom u pokretu deluje dinamičnije ako se fotografija komponuje asimetrično (videti pravilo zlatnog preseka! Potražite starije brojeve časopisa REFOTO i pročitajte pouke o komponovanju u tekstovima Ivane Brezovac ili Mitra Trninića). Da pojednostavimo, trebalo bi ostaviti nešto više prostora ispred grupe, a nešto manje iza. Nije dovoljno oslanjati se na

instinkt. Fotografija se i uči. Nataša mora više da se potruži, da pronade literaturu koja će joj pomoći da bolje organizuje (komponuje) prizor. A kad bi hteli da budemo duhoviti, dodali bismo i ovo: "Nomen est omen"! (tj.: prezime je, u ovom slučaju, i sudbina; Medenice su vazda bili cenjeni fotografi – Sekula Medenica u Beogradu, Ljubo u Kolašinu, Dragiša u Valjevu).

SRĐAN kecojević

SVI prizori Srđana Kecojevića iz Novog Sada odišu atmosferom (ugodajem, štimungom). Čini se kao da je svaka njegova fotografija građena na prethodno jakom utisku koji je prizor ostavio na fotografa. Međutim, zanimljiv prizor ne mora biti i zanimljiva fotografija. Ovde je, na sreću, postignuta neka vrsta ravnoteže između uzroka i posledice: uglavnom je sačuvana svežina utiska tako da se u prizorima prepoznaju predolujno nebo, blagost smiraja dana, magličasta atmosfera predela s vodom. Fotografija koju smo odabrali gotovo da je citat iz istorije fotografije. Naime, u razdoblju pokreta umetničke fotografije (kraj 19. i početak 20. veka), takavi prizori bili su rado viđeni na izložbama. A pred Drugi svetski rat, pa zatim tokom pete i šeste decenije prošlog veka, na svim svetskim salonima umetničke fotografije glavnu ulogu igrale su pejzažne ma-

rine autora iz Hong Konga, Malezije, Singapura i Indije. Srđanova fotografija "Pecaroši" kao da prepisuje te ideale. Inače, motiv pripada tehnički fotografije (high-key), to jest, belo na belodiosivom, davno poznatoj u umetničkom svetu.

Za današnju fotografsku pozornicu ovo je neka vrsta postmodernog izraza jer obnavlja istorijske citate u novom ruhu, pa je prema tome toliko neobična (ma koliko da to nekome paradoksalno zvuči) – koliko i sveža!

narudžbenica

REFOTO, Beograd, Pčinjska 17, tel. 011/2456-151, 244-7958, e-pošta: refoto@net.yu

- "Elementarna tehnika fotografije" prof. Dragoljub Kažić din. 450 + PTT (din. 130)

- Pretplata za 6 brojeva časopisa REFOTO iznosi din. 1.344 (1.080 + 264 poštarina) Pouzećem po ceni din. 160 + PTT (din. 109) po komadu (za područje Srbije i Crne Gore)

- Povezan komplet REFOTO časopisa za 2002. ili 2003. godinu din. 2.000 + PTT (din. 150) po kompletu

Naručujem časopis REFOTO, ili druga ponuđena izdanja, koja ćete mi isporučiti putem pretplate ili pouzećem na sledeću adresu:

Ime i prezime _____
 Adresa _____
 Grad _____
 Telefon _____
 E-pošta _____
 Datum / Potpis _____

život grada

Kupon za foto-konkurs (važi za tri fotografije)

REFOTO
 FOTOKONKURS PČINJSKA 17

<p>08/2001</p> <p>REFOTO</p> <p>Saku Paasiltahti Mladi fotografi Nikon Coolpix 995 Canon EOS 300N Kros proces</p>	<p>09/2002</p> <p>REFOTO</p> <p>Aleksandar Kelić Zeljko Sinobad Nikon foto-konkurs NPCI Blicevi Olympus Camedia 4040 Zoom</p>	<p>10/2002</p> <p>REFOTO</p> <p>Branislav Strugar Vladimir Marković Yu Press Photo Mamiya 645 Nikon D100</p>	<p>11/2002</p> <p>REFOTO</p> <p>Mario Bratić Nova francuska modna fotografija Branko Bačović Nikon Coolpix 5000 Nikon F100</p>	<p>12/2002</p> <p>REFOTO</p> <p>Miodrag – Mića Miladinović Mario del Kurto Studenti FAMU Contax N1 Nikon D100</p>	<p>13/2002</p> <p>REFOTO</p> <p>FOTOKINA: Hasselblad H1 Fuji Fine Pix S2 Canon EOS 1Ds Nikon Coolpix 5700</p>
<p>14/2002</p> <p>REFOTO</p> <p>Konkurs "Putovanje" – finale Gregor Podgorsky Nikon F80 Canon EOS 300V Contax N1 digital</p>	<p>15/2003</p> <p>REFOTO</p> <p>Dragoljub Zamurović Branko Belic Canon EOS 1V Olympus Mju 300 i Mju 400 Nikon Coolpix 4300</p>	<p>16/2003</p> <p>REFOTO</p> <p>Henri Cartier - Bresson Jaroslav Pap World Press Photo 2002 Canon G3 Kompaktni fotoaparati</p>	<p>17/2003</p> <p>REFOTO</p> <p>Robert Doisneau Vladan Milisavljević Canon EOS 10D Nikon F75 Canon Ixus 400</p>	<p>18/2003</p> <p>REFOTO</p> <p>Aleksandar Dolgij Branislav Brajan Rašić Kodak DCS Pro 14n Olympus Camedia C-740 Nikkor AF-S VR 70 - 200 mm</p>	<p>19/2003</p> <p>REFOTO</p> <p>Mihaly Moldvay Vlaho Brangoljica Ljubiša Tešić Nikon D2H Olympus E-1</p>
<p>20/2003</p> <p>FOTO</p> <p>Finale konkursa "Ljubav" Aljia A. Akšamija Canon D300 Nikon objektiv Fujifilm Finepix F700</p>	<p>21/2004</p> <p>REFOTO</p> <p>Novi konkurs časopisa Rene Burri Damir Sagolj Pejzaž u fotografiji Tema broja: DIGTL/ANLG</p>	<p>22/2004</p> <p>REFOTO</p> <p>YU/World press photo Boris Spermo Tema broja/ PRESS PHOTO Cebit/ PMA Nikon D70</p>	<p>23/2004</p> <p>FOTO</p> <p>Dragoljub Tošić ODLAZAK LEGENDE Lazar Pejović Tema broja/ ETIKA 5x8 Mpix</p>	<p>24/2004</p> <p>FOTO</p> <p>Klavdij Sluban Božana Marinček Dani fotografije u Srbiji Tema broja/ ETIKA II ULTRAZUM digitalni fotoaparati</p>	<p>25/2004</p> <p>FOTO</p> <p>Photokina 2004 Izložbe SLR i kompaktni digitalni fotoaparati Štampači, skeneri, filmovi Zanimljivosti</p>

Ime i prezime _____

Adresa _____

Grad _____

Telefon _____

E-pošta _____

Naziv fotografije _____

Film _____

Fotoaparat _____

REFOTO
11000 Beograd
Pčinjska 17

Novo (godišnje) iznenadjenje

MV 700
Mini DV Digital Video

DV Camcorder & Camera
18x optical
360x digital zoom

350.- €

BEOGRAD, TEL: 011/655 100, 655 257

PROFI FOTO official distributor

you can **Canon**

Nov konkurs na temu "ŽIVOT GRADA"

POSLE VEOMA USPEŠNOG OVOGODIŠNJEG KONKURSA ZAPOČINJEMO NOV KONKURS SA, NADAMO SE, JEDNAKO ZANIMLJIVOM TEMOM – "ŽIVOT GRADA". OVA TEMA BILA JE JEDAN OD VAŠIH PREDLOGA NA FORUMU INTERNET PREZENTACIJE ČASOPISA REFOTO

ono što je bitno jeste da je tema izuzetno široka jer postoji bezbroj aspekata života grada koji se mogu prikazati putem fotografije i, što je najvažnije, svako od vas sigurno ima makar jednu fotografiju na ovu temu bez obzira na to da li živi u gradu ili ne. Većina nas putuje, što turistički, što poslovno, i tada ima priliku da vidi brojne gradove. Nemojte se uplašiti reči grad. Ne mislimo tu na Njujork, Pariz ili London, već na gradsko naselje čije ga urbane karakteristike kao što su: asfaltirani putevi, elektrifikacija... rečju infrastruktura razlikuju od seoskog naselja. Ako ste posetili neku metropolu ili živite u njoj, sigurno ćete imati puno motiva za fotografisanje, ali isto tako možete pronaći gradsku specifičnost u Lazarevcu, Nišu, Čačku, Somboru, Kragujevcu, Kikindi, Pančevu...

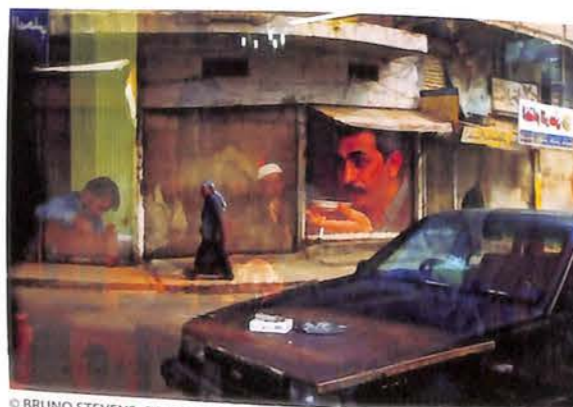
Šta odlikuje jedan grad ili gradić? Specifična arhitektura, ljudi, ulica i život na njoj, saobraćaj, vremenske prilike, praznici, karnevali, parkovi... Možete ga fotografisati iz socijalnog aspekta u maniru prave reportažne fotografije ili snimiti bezbroj dokumentarnih portreta stanovnika grada. Možete biti "paparazzo" i krišom fotografisati zanimljive i nesvakidašnje trenutke s

© HENRI CARTIER-BRESSON, REFOTO 16

ulice, fokusirati se na specifičnu arhitekturu ili neki događaj koji je karakterističan baš za taj grad, kao što je to karneval u Rio de Žaneiru. Ne zaboravite na običan, svakodnevi život koji je uvek bio najčešća tema mnogim velikanima svetske fotografije, u šta se možete uveriti na primerima koje objavljujemo. Nadamo se da će vam tema biti inspirativna i jednostavna. Pored fotoaparata, potrebne su vam samo dobre cipele i volja koja svaku vašu šetnju po gradu može da pretvori u uzbudljivo fotografsko istraživanje.

I. BREZOVAC

© BRUNO STEVENS, REFOTO 22

© ROBERT DOISNEAU, REFOTO 17

© BORIS SPREMO, REFOTO 22

Propozicije konkursa

Naš časopis ponovo pokreće stalnu rubriku "Foto-konkurs" gde će objavljivati fotografije čitalaca, amatera i profesionalaca. Pravo učešća imaju svi koji se bave fotografijom, a jedini uslov jeste da uz svaku fotografiju ili dijapozitiv pošaljete i originalni kupon iz našeg časopisa REFOTO, čitko popunjen osnovnim podacima o autoru. Broj fotografija ili dijapozitiva koji neko želi da pošalje nije ograničen, s tim da jedan kupon važi za tri fotografije. Uz sve priloge potrebno je naznačiti naziv fotografije ili dijapozitiva, kao i neophodne tehničke podatke, npr. kojim filmom i fotoaparatom je snimljeno i dr.

FORMATI I TEHNOLOGIJA RADOVA

Učesnici mogu poslati:

- » crno-bele i kolor fotografije formata od 13 x 18 cm do 18 x 24 cm,
- » dijapozitive 24 x 36 mm,
- » fotografije snimljene na CD u rezoluciji 300 dpi veličine do 18 x 24 cm.

SLANJE RADOVA

Ovogodišnji konkurs sastoji se iz šest periodičnih konkursa. Učesnici mogu poslati radove za februarSKI, aprilSKI, junSKI, avgustovski i oktobarski broj časopisa, za svaki pojedinačno i za decembarSKI koji je završni. Za svaki od navedenih brojeva časopisa obavlja se žiriranje, biraju radovi u užu izbor i određuju nagrade.

ROKOVI

- » Za februarSKI broj do 20. januara,
 - » za aprilSKI broj do 20. marta,
 - » za junSKI broj do 20. maja,
 - » za avgustovski broj do 20. jula,
 - » za oktobarski broj do 20. septembra,
 - » za finalni decembarSKI broj do 20. novembra.
- Za decembarSKI broj, kada je finale ovogodišnjeg konkursa, žiriraju se radovi pristigli za decembarSKI broj, kao i svi oni koji su ušli u užu izbor u prethodnim brojevima časopisa.

NAGRADE KONKURSA

Nagrade konkursa sastoje se od nagrada za svaki broj časopisa i nagrada konkursa kao celine. Za svaki od ovogodišnjih brojeva dodeliće se po tri nagrade:

1. godišnja pretplata na časopis,
 2. SanDisk Shoot & Store Card 64 MB (memorijska kartica),
 3. knjiga "Elementarna tehnika fotografije" Dragoljuba Kažića.
- Velike, završne nagrade konkursa jesu:

1. NIKON DIGITALNI FOTOAPARAT,
2. LOWEPRO FOTO-TORBA,
3. FOTOMONOGRAFIJA.

U svakom broju časopisa objavljuju se rezultati žiriranja za taj broj, popis radova koji su ušli u užu izbor, nagrade tog broja i reprodukcije desetak izabranih fotografija. U decembarSKOM broju objavljuju se finalni rezultati konkursa, završne nagrade i reprodukcije do tada neobjavljenih fotografija konkursa.

ZAVRŠNE ODREDBE

- » Radovi koji su poslani na konkurs ne vraćaju se,
- » organizator radove može koristiti za potrebe časopisa, bez naknade i uz potpisivanje autora,
- » odluke žirija su konačne,
- » pravo tumačenja ovih propozicija ima organizator

PRAKTICA

Made in Germany

Repro Market

Design PN

hama

Technotape
Taking Pictures to Print

Konica

**Ekstuzivni distributer
za Srbiju i Crnu Goru**

www.repromarket.co.yu

EKSPERIMENTALNA NASLOVNA

PREDRAG SUDAR

Na vašem veb sajtu saznao sam za konkurs za fotografiju koja će biti objavljena na naslovnoj strani našeg časopisa, pa vam šaljem svog "kandidata". Od svih fotografija koje imam izabrao sam ovu, eksperimentalnu, jer smatram da je digitalna obrada fotografije slabo (gotovo nikako) zastupljena, a upravo ona obeležava trenutak u kome živimo. Svi velikani fotografije u svom radu težili su nečemu novom, do tad nedovoljno istraženom, i time postavljali putokaze i pravila budućim generacijama. Hoćemo li poslušno pratiti ta pravila i postulate, ne usudujući se da pokušamo nešto novo? Fotografija koju vam šaljem nosi naziv "2 Bees in Technicolor" i bila je izložena u februaru 2004. u Galeriji Artget Kulturnog centra Beograda, u okviru izložbe "Život u boji" povodom konkursa firme BS Procesor. Na mom veb sajtu: <http://www.usefilm.com/photographer/33911.html> privukla je veliku pažnju i dobila pozitivne kritike. Koristim priliku da dam i nekoliko prijateljskih sugestija.

Kao prvo, želim da pohvalim tekst Maše Dikosa-vljevića o radu Heather Jacks u broju 24, kao i sve članke Milana Živkovića o digitalnoj fotografiji. Takođe, smatram da ste odlaskom pokojnog Dragoljuba Tošića izgubili divnog saradnika i vrhunskog pedagoga. Profesor Tošić je znao da svakom foto-amateru preporučiti vrsnog fotografa koji radi u njegovoj blizini, a kome se početnik može obratiti za savet i pomoć, i time ljude "uvodio" u foto-svet, dok je Goran Malić (uz poštovanje njegove stručnosti) veoma oštar u kritikama.

Posebno bih pohvalio ljude koji rade prelom stranica za REFOTO jer je svaki novi broj pravo osveženje na tom planu, a opet ne gubi na svojoj prepoznatljivoj koncepciji.

Na kraju vas pozdravljam i ovu fotografiju vam, bez obzira kakav plasman postigla, od srca poklanjam!

RE Vaš "kandidat" ušao je u uži izbor kao zanimljiv predlog, ali, nažalost, ne zadovoljava osnovni uslov za naslovnu stranu – da je fotografija vertikalnog formata. U svakom slučaju, hvala na učešću i, kako ste naglasili, poklonu, a takođe i Vašim pohvalama. Dragoljub Tošić svima nama nedostaje i njegov odlazak je nenadoknadi, čega je svestan i Goran Malić koji nije ni pokušao da ga "imitira", već je kreirao sopstveni pristup još u vremenu kada je kritikovao radove čitalaca u Foto-kino reviji. S obzirom na broj fotografija koji skoro svakodnevno stiže u Redakciju, njegova "oštrina" dobro je prihvaćena.

ZALASCI SUNCA

JULIJANA

Poštovani,
Na godišnjem odmoru došle su mi u ruke vaše novine REFOTO, što me je posebno iznenadilo i obradovalo. Interesantno je upoređivati foto-novine, što ja često činim i ostanem kod najbolje. Živim u Nemačkoj već 20 godina, tako da imam prilike

upoređiti vaše novine s nemačkim foto-novinama. Mogu reći da nisu loše, možda bih neke stvari kopirala iz nemačkih, dodala tu i tamo nešto, ali verujem, s vremenom...

Čini mi se da sam fotografiju volela od svog ranog detinjstva, a od svoje 12 godine imala šansu da uđem u školski foto-klub. Fotografiranje je bio sastavni deo mog života, mada su se fotografije svodile više na porodično slikanje, no, nije falilo ni slika lepe prirode. Tek s dobrotom slobodnog vremena, pre šest godina, shvatila sam, da bi možda trebalo moj hobi izgraditi i posvetiti mu veću pažnju. Obožavam posebno zalaske sunca, mada se nađe i poneka "normalna" slika u mojoj galeriji. Kako vidite, šaljem vam nekoliko slika, tri su za decembarско izdanje, a ostale, kao predlog za naslovnu stranu, mada bi više odgovarao neki božićni ili novogodišnji motiv. Pre sam fotografirala analognim kompaktnim fotoaparatom Samsung i znala sam za nedelju dana (na odmoru) da ispućam "12 filmova od 36..." (samo da se zna koliko sam "normalna" kad je u pitanju fotografiranje). Već godinu dana koristim fotoaparatom Kodak, ali ne zadovoljava me više. U planu je kupovina jednog od divnih Canon fotoaparata, samo odluka pada teško – koji.

Eto malo o meni. Nadam se da će vam se moje slike sviđeti i bilo bi mi drago da me kontaktirate. P.S. Izvinjavam se za svoje gramatičke greške, ali s vremenom se ponešto zaboravi od svog jezika (nažalost).

RE Uvek nas obrađuje svaki nov čitalac, a naročito kada ga steknemo u visokoj konkurenciji izuzetno kvalitetnih i brojnih stranih časopisa. Iako pratimo strane časopise, trudimo se da ostanemo verni sebi i svojoj koncepciji koja i daje originalnost časopisu. Naše tržište veoma je specifično i REFOTO je jedini časopis posvećen fotografiji, pa se trudimo da zadovoljimo interesovanja široke čitalačke publike. Promenom stanja u našem društvu i REFOTO bi mogao da zauzme neki drugi, određeniji pravac. Ogroman odziv čitalaca na naš konkurs "Čovek i pejzaž" potvrdio nam je da smo na dobrom putu, u šta ćete se i sami uveriti na osam strana posvećenih finalu konkursa i do sada neobjavljenim fotografijama, među kojima ćete pronaći i jedan svoj zalazak sunca.

"SVOJE" NOVINE

AHMED HADROVIĆ

Poštovana Redakcija REFOTO magazina, Pre svega, želim da izrazim zadovoljstvo što uporno i s uspehom radite i izdajete kvalitetan fotografski časopis. Mi s područja bivše Jugoslavije nemamo toliko bogat izbor, što je razumljivo s obzirom na našu opštu situaciju. Pored REFOTO magazina postoji samo još jedan fotografski magazin s područja bivše Jugoslavije vredan pomena.

Pošto već 14 godina živim i radim vani (poreklom sam iz Sarajeva, BiH) i pored velikog izbora foto-magazina na engleskom i francuskom, čovek poželi nešto svoje. Stoga, uvek kad posetim rodni kraj (nekoliko puta godišnje), obavezno kupim REFOTO, a često mi prijatelji fotografi iz Sarajeva ili Beograda pošalju vaš magazin. Ovog puta odlučio sam da pošaljem svoje radove na konkurs za naslovnu stranu. U prilogu je i lista s detaljima o fotografijama, te je na poleđini svake i broj s liste. Još jednom želim da vam se zahvalim što izdajete kvalitetan foto-časopis što i mene i mnoge koje poznajem čini sretnim svakog puta kada vaš časopis imamo u rukama.

RE Kao "naš" čovek u inostranstvu, sigurno FO ponekad osećate nostalgiju za svojom domovinom. Nadamo se da kroz naš časopis održavate vezu s jezikom i kulturom, bez obzira na granice, i realne i apstraktne. Po fotografijama koje ste nam poslali, vidimo da ste se takoreći "stopili" s uzbudljivom i užurbanom atmosferom Istanbula čija su glavna odlika živopisna lica ljudi na ulici. Vaše fotografije nisu ušle u uži izbor jer više liče na neku socijalnu reportažu, što ne umanjuje njihov kvalitet. Uz Vaše odobrenje, rado bismo iskoristili neku od fotografija za ilustraciju u jednom od narednih brojeva časopisa, a predlažemo Vam da obavezno učestvujete na našem narednom konkursu čija će tema biti "Život grada". Veliki broj fotografija koje ste nam poslali već bi mogle da konkurišu na tu temu.

UPOZNAVANJE S FOTOGRAFIJOM

MILENA IZ TRSTENIKA

Molim vas da mi odgovorite može li se negde naći film za "Kodak Instant Camera", ColourBurst 250. Moj tata je davno dobio ovaj polaroid fotoaparatom (tako se valjda kaže) i jednom su mu rekli da je to neka retka serija i da ne može više da se nađe film, ipak, pitam vas imate li neki podatak o tome? Časopis REFOTO je odličan, sviđa mi se i koristi mi Foto-škola, a volim da čitam o poznatim fotografima. Još uvek ne čitam o modelima fotoaparata i zbog finansija i zbog toga što sam tek počela da se upoznajem s fotografijom, a moja stara Praktika odlično mi služi za to.

RE Nažalost, na našem tržištu ne možete pronaći ni mnogo poznatije filmove, a kamoli polaroid. Prvom prilikom kada budete putovali u inostranstvo pokušajte da ga pronađete u specijalizovanim foto-radnjama, ali pripremite se da takav film nije jeftin, ako ga još uvek ima u prodaji. Praktika je dobar fotoaparatom i ako dobro njom rukujete, neće Vas izneveriti još dugo vremena, a kada za to dođe vreme, zameničete je nekim modernim fotoaparatom, ko zna, možda i digitalnim.

IZDAVAČKA
maliKUĆICA
princ

POPUST !!!

ZA SVE MODELE D-CARRIERA DO 31. JANUARA '05.

D-carrier led

D-carrier 256

Digital

LAB

AGFA MSC 100

D-CARRIER

PC

SPECIJALNA PONUDA

AGFA MSC 100 + D-CARRIER + PC

ROLO BANERI

TURA GERMAN QUALITY SINCE 1901

SET TURA FOTO APARAT

FOTO APARAT + BLIC

+ TORBICA

FILM 24/400 ASA

+ BATERIJA LR-6

IZDAVAČKA mali KUĆICA princ

DISTRIBUTER U SCG:
MINCOM d.o.o. • Novi Sad, Miše Dimitrijevića 25
Tel./fax: 021/540-257 • www.mincom.co.yu

DISTRIBUTER U MAKEDONIJI:
FOTO TRADE KIRČE ĐOEL • Skopje, Londonska 2, lokal 19
Tel./fax: +389 2 3076-210